

Максим Асенов

Бомба със закъснител

МАКСИМ АСЕНОВ
БОМБА СЪС ЗАКЪСНИТЕЛ

chitanka.info

ПРЕДГОВОР

Някои читатели не са чели „Фаталната запетайка“ — първия роман от трилогията „Победители на страха“. На тях ще им бъде трудно да разберат ония моменти от „Бомба със закъснител“, които тясно са свързани с развитието на сюжета и постъпките на героите в първия роман. За тях искам да разкажа съвсем, накратко неговото съдържание. Както е известно на осведомените читатели, главен герой на „Фаталната запетайка“ е Силвия. Тя е дъщеря на многоуважавания професор Валентин Добрев, който не заслужава чак дотам това уважение. Защо ли? Защото въпреки своя принос към науката, той си служи с нечисти средства за постигане на своите цели. Майка на Силвия е Марина, която като много майки иска нейните деца Силвия и Калин да бъдат пълни отличници. А всеки ученик знае, че това е труднопостижимо. Силвия се чувства задължена да задоволи болните амбиции на своите родители. И тя като брат си е принудена от сутрин до вечер само да зубка. Но всичко това ѝ омръзва и един ден по примера на други „по-опитни“ ученици прибегва до помощта на медицината — отива в кварталната поликлиника в часовете по математика, за да не си понижи отличните оценки. Но понеже е неопитна, прави това твърде несръчно, лекарят я уличава в преднамерено хитруване и тя от гордост и срам забравя да си вземе така необходимата ѝ медицинска бележка. А по-късно, за да прикрие бягството си, прибегва до ново престъпление. Записана в дневника под № 29, тя драсва една запетайка между двете цифри. Какво пък чак толкова? Една най-обикновена запетайка. Но именно тази запетайка се оказва фатална. Вместо на Силвия намаляват поведението на Боби и Живко, които са 2 и 9 номер.

В класа избухва скандал. Боби и Живко, за да си отмъстят на виновницата, надраскват новата луксозна кола на баща ѝ със запетайки, но, заловени от милицията, трябва да отговарят за своята постъпка. Така едното престъпление влече след себе си друго, а Силвия сама вкарва ада в душата си. Тя се чувства разпъната на

кръст, изправена пред дилемата — да признае греха си и да понесе всички последствия или да продължава да отрича и заради нея да страдат невинните Боби и Живко. Изпаднала в сложна конфликтна ситуация, девойката се сблъсква и с други герои. Най-важният от тях е съученикът ѝ Венци, който я обича, но, без да иска, пръв открива написаната в дневника запетайка. Михаил Бенчев, изключен за кражба и кормуване на чужда кола, по интуитивен път се досеща за нейното провинение и се опитва да го използва за користни цели. Но по-голям натиск, макар и несъзнателен, оказват върху съвестта ѝ хората, които ѝ вярват — Венци, класната Донева и академик Пинтев. Все по това време на една танцова забава Силвия се запознава и с Брадата — млад специалист, дошъл на работа в техния град, който я харесва от пръв поглед. В него пък е влюбена Рони — дъщерята на академик Пинтев. Силвия е обкръжена с нежност и внимание от страна на Брадата, но не може да се почувствува щастлива. Страданията ѝ стигат своята кулминация, когато става неволен свидетел на разговора между баща си и неговия асистент Ранчин — тогава тя разбира аморалната същност на своя родител. Поради крехката си душевност момичето се разболява. По време на боледуването героинята премисля много неща и решава достойно да понесе вината си и да разчисти сметките си със света. Заставя баща си да се застъпи за Боби и Живко в милицията, а майка си — да занесе писмото с нейното самопризнание на класната. Останала сама, Силвия не иска да повтори греховния живот на своите родители. Съвсем по детски, с наивна категоричност тя е готова да се прости с живота си. Но настойчивият звън и многогласната гълчава отекват в душата ѝ като жадувани камбани на спасението, които възвестяват всъщност и раждането ѝ за нов живот. Тук именно завършва романът „Фаталната запетайка“. Неговият край е и начало на „Бомба със закъснител“.

ПЪРВА ГЛАВА

ИЗПОВЕД НА ЕДНА ГРЕШНИЦА

Когато Силвия отвори вратата, Х^Г клас нахлу в апартамента с радостна глъчка. Момчетата я прегръщаха и целуваха, а момчетата с престорена сериозност ѝ стискаха ръката.

Силвия беше като зашеметена от шума и гълчавата, от прегръдките и целувките, от пожеланията, от цветята и подаръците. Радостното настроение на класа я завъртя като пролетна вихрушка, която оронва черешовите цветчета, събира ги като във фуния и ги изстрелва към небето, след което те падат полека, полепват по косите, по дрехите, по лицето ѝ, замрежват погледа ѝ и тя цялата побелява, заприличала на току-що разцъфнала череша. Чуждото весело настроение се предаде на нея и сякаш забрави, че само до преди малко не ѝ се живееше и искаше да сложи край на живота си.

Силвия шеговито им напомняше, че все пак тя е рожденичката и те трябва да изпълняват нейните желания и заповеди. Но ученическото племе е непокорно и не е свикнало да се подчинява на чуждата воля, особено когато се намира на нечий рожден ден и е изпаднало в екстаз... А сега те имаха и друго основание да бъдат екзалтирани: бяха излезли във ваканция. Край на зубкането, край на напрежението, на тежките и омразни контролни и класни. Предстояха им десетина дни свобода, през които можеха да правят каквото си искат. А освен това тази нощ е и Нова година — нощта, през която почти никой не спи.

Най-сетне Силвия успя да ги надвика и усмири. Неусетно учениците и ученичките от Х^Г клас насядаха на канапето и фотьойлите, на столовете край ниските и кокетни масички, върху които се бяха появили бутилки с уиски и водка, с кока-кола и швепс, а пред всеки гостенин по две чаши: малка и голяма. Бяха се появили и фруктиери с портокали, и чинийки с бадеми и фъстъци, с кикирики и други деликатеси...

Гостите весело шумяха и оглеждаха хубавия и добре подреден апартамент, взираха се в двете големи картини, окачени на стените, в тромавия мечок и в малко тъжния клоун, а домакинята непрестанно притичваше от хола до кухнята и носеше все нови и нови лакомства.

— Силвия, стига си шетала — провикна се Венци. — Та ти ще ни охраниш като бизнесмени.

— Аз съм на плодова диета! — обади се Дундата.

— Аз съм на полова! — имитира я един ученик.

— През ваканцията трябва да отслабна с десет килограма — поясни дебелианата.

— Щом не отслабна по време на класните и контролните — засече я някой, — сега никаква диета не може да ти помогне.

— Искаме духовна храна! — обадиха се няколко гласа.

— Какво? — погледна ги Силвия. — Реферат по литература или лекция по физика?

— Ако искаш да ни прогониш...

— Му-зи-ка! Му-зи-ка! — заскандираха най-нетърпеливите.

Тя отиде до грундинга, превъртя копчето и след малко из хола зазвучаха гласовете на Джон Траволта и Оливия Нютън Джон.

— Чудесно! — изръкопляскаха няколко души.

— Откъде имаш този запис? — попита я Венци.

— Това е моя тайна! — усмихна се домакинята.

Но в същност истинската нейна тайна, за която тя дори беше забравила, те щяха да узнаят след малко... Няколко души станаха да танцуват. Венци покани рожденичката и край масичката останаха само Дундата и Петьо. Петьо не умееше да танцува, а Дундата никой не беше поканил. Те седяха смутени един срещу друг и мълчаливо се взираха в танцуващите двойки.

Хванал ръцете на Силвия, Венци небрежно се поклащаше срещу нея, а очите му не се откъсваха от лицето ѝ. Облечена в новото поло и купеното от Югославия жакетче, тя изглеждаше още по-красива. Венци беше облечен в поло, изплетено от домашна вълнена прежда, с висока яка, която опираше чак в брадичката му. Гъстата коса падаше ниско над склучените вежди, дори от време на време някой кичур закриваше погледа и му пречеше да се наслаждава на хубавото лице на Силвия, на малките трапчинки, образувани в ъглите на малиновите ѝ устни... „Господи, мислеше си Венци, колко е хубава! И как прелестно

танцува.“ Изобщо всичко у нея му се струваше прекрасно, недостижимо, сякаш тя самата беше изваяна от звездна материя, а косите ѝ ухаеха на кестени. „И откъде ли има това медальонче? Кой ли ѝ го е подарил?“

— Кажи нещо! Защо мълчиш? — прекъсна мислите му Силвия.

— Откъде имаш това хубаво медальонче? — попита Венци.

— Подарък ми е от мама и татко — отвърна момичето и кой знае защо, леко се намръщи.

И изведнъж стана замислена и тъжна. Наистина ли, или така му се е сторило? На Венци никак не му се искаше да вижда тъжно лицето ѝ. От желание да я разсее той я запита:

— А те сега къде са?

— Кои?

— Баща ти и майка ти?

Силвия повдигна големите си черни очи и някак странно го погледна:

— Защо? Нима искаш да бъдат тук?

После наведе очи и стана още по-тъжна и замислена.

— А не... — обърка се Венци. — Просто попитах, ей така, колкото да не ми се схване езикът.

И направи опит да се разсмее. Но смехът му излезе малко неестествен и той се укори за това, че не може да измисли нищо поумно. Много ясно защо ги няма родителите ѝ. Веднъж на рождения ден на Светла някой беше угасил лампата и момчетата и момичетата танцуваха на съвсем слаба светлина — така било по-романтично, — когато внезапно в стаята нахълта майката на рожденичката и извика:

— Само такива да ги нямаме! — и нервно щракна ключа. — В нашия дом лампите се гасят само когато си лягаме да спим.

Неочаквано блесналата светлина бе открила ученик и ученичка, притиснали се един до друг — когато забелязаха втренчения поглед на възрастната жена, те се сконфузиха...

— Браво! Браво! — извика тя. — Така ли танцува съвременната младеж? Ние, когато бяхме млади...

И се приготви да им изнесе цяла беседа за целомъдрието, на някогашната любов, но дъщеря ѝ я прекъсна:

— Мамо, ти защо влизаш, без да съм те викала? Нали бях те предупредила... Хайде, чупка!

И насила изтласка майка си в антрето.

Силвия явно е проявила по-голяма съобразителност от Светла и е помолила своите родители да отидат на ресторант или на гости у приятели... Затова сега никой не безпокоеше гостите и те можеха спокойно да угасят лампите, като оставят само онази малка лампичка с оскъдна червена светлина.

Венци погледна към лампичката, после към Силвия, която танцуваше мълчаливо, и се попита дали би се осмелил, ако угасят осветлението, да я притисне до себе си и нежно да я целуне по устните. Досега той още не беше целувал момиче. Каквото знаеше за целувката, знаеше го или от романите, или от разказите на свои съученици, които обичаха да се хвалят с любовните си приключения. В тези хвалби имаше много поза и момчешко перчене...

Силвия едва забележимо се усмихна, сякаш тези проблеми не я интересуваха. И това го караше да се пита: „Наистина ли е такъв сухар?“. Но след срещата им на мостчето, когато Силвия тупаше с крак, изпаднала в истерия, той едва се сдържа да не протегне ръка към нея... А после дълго мисли над странното ѝ поведение и окончателно се убеди в нейната невинност и едно особено, смесено чувство на вина и обич прониза сърцето му. Срещата на мостчето стана причина за няколко безсънни нощи, прекарани в сладък, мъчителен размисъл.

Понякога трябва да причиним болка на някого, за да разберем, че го обичаме...

„Аз съм влюбен... влюбен... влюбен... — повтаряше си мислено в такта на танца Венци. — Това е безспорно. Ами тя?“ Дали няма да стане смешен в очите ѝ, ако ѝ каже, че я обича и че това е разбрал още при онази паметна среща на мостчето?

— Силвия! — неволно прошепнаха устните му.

Момичето трепна и го погледна учудено.

„Господи, какви очи има!“ — помисли си гимназистът.

— Каза ли нещо?

— А не, не! — уплаши се Венци.

— Стори ми се, че ми спомена името — усмихна се Силвия.

— Не знам. Възможно е и да съм го споменал — добил кураж, отвърна Венци. — Просто не съм на себе си...

— Защо?

— Не мога да повярвам, че съм с теб... че танцуваме...

— Глупчо! — отново се усмихна Силвия.

— Глупав ли ти изглеждам?

— Да! — разсмя се гимназистката. — Ти си „умният глупчо“ или „глупавият умчо“. Кое ти харесва повече?

— Ти! — изпусна се Венци и веднага съжали за дързостта си.

— Студено ми стана! — престорено потръпна Силвия.

— Студено ли! — изненада се Венци. — От какво? На мен дори ми е горещо...

— От вятъра, който ми направи.

И двамата се разсмяха.

— Тогава да ти произведа още малко вятър?

— Ти да не си вентилатор?

— Да. Искаш ли?

— Не! Страх ме е да не настина...

Музиката вече беше спряла и всички се отправиха към масичките, където Дундата и Петьо отдавна сучаеха. Докато другите танцуваха, те не бяха си разменили нито една дума.

Венци и Силвия също тръгнаха. Общо взето, той беше доволен от себе си, но му се струваше, че не ѝ беше казал най-важното. А и тя всичко обърна на шега. И си науми при следващия танц да ѝ каже, че той прилича на метеор, който се движи в хаоса на вселената без определена орбита и търси своята звезда... Ако тя го попита дали я е намерил, той ще ѝ отвърне, че отдавна я е открил... Ако му зададе въпроса: „Може ли да назове името на звездата?“, ще ѝ каже, че това е най-красивата звезда във вселената и се намира в нашата галактика. Под „нашата галактика“ той разбираше нашият клас. Ако не се досети, ще допълни, че започва с буквата „С“. Но няма ли да го помисли за сантиментален? Или трябва, както правят много негови връстници, да я сграбчи в ръцете си и силно да я притисне до сърцето си, а после... Ами ако тя се уплаши и побегне? Не! Така не бива. Трябва да измисли нещо — хем да не мине за сантиментален, хем да ѝ подсказе нещо двусмислено, с подтекст, което би му дало възможност и за евентуално отстъпление, без да бъде накърнено мъжкото му честолюбие...

Венци не разбра кога и как бяха стигнали и насядали на местата си, когато откъм магнетофона се разнесе познат женски глас:

— ВНИМАНИЕ! ВНИМАНИЕ!

Всички се обърнаха към грундинга, после към Силвия. Но какво означава това? Бяха познали нейния глас. Последва малка пауза, през която някой успя да попита:

— Силвия, пак ли някаква изненада?

— Да! — едва чуто прошепна рожденичката и понечи да изтича към магнетофона, но се отказа от намерението си, скръсти ръце пред гърдите си и зачака. Като обречена. Очите ѝ не гледаха към гостите, а някъде навън през прозореца.

И тогава магнетофонът им поднесе най-неочаквания сюрприз.

— „ИЗПОВЕД НА ЕДНА ГРЕШНИЦА“ — продължи записаният на магнетофонната лента глас на Силвия, след което последва самата изповед:

„Приятели, добре дошли на моя рожден ден! Човек се ражда, за да бъде щастлив и да носи радост и щастие на другите... Ето, ние сега танцуваме и се веселим и вие навярно мислите, че аз съм много добра и много щастлива. А такава ли съм наистина? Учим от толкова години заедно. Заедно през първи срок. Заедно през втори и трети срок. Заедно през ваканцията. Понякога съм била весела, понякога тъжна... Виждали сте ме в най-добрата светлина...

А в същност познавате ли ме истински? Знаете ли, че аз не съм такава, за каквата ме мислите? Аз съм подла! Аз съм страхливка! Искам да разпръсна розовите илюзии на ония, които вярват в моята чистота и невинност. Аз поставих запетайката в дневника. Боби и Живко са невинни...“

Силвия сама се вслушваше в собствения си глас, сякаш изпитваше някаква наслада.

А гласът от магнетофонната лента продължаваше нейната безпощадна изповед с някакво мазохистично наслаждение. Силвия не можеше да повярва, че тя е произнесла тези думи, с които сама разсъблича собствената си душа. Може би е направила този запис в болестно състояние, когато изгаряше от висока температура, след като беше чула разговора между баща си и Ранчин? Кой знае какво е преживяла в тези мигове на разкаяние и отвращение от себе си.

Всички слушаха смълчани и потресени от необикновената, страшна изповед на Силвия. Дори когато записът свърши, никой не се реши да наруши мълчанието.

Мълчеше и Венци. И той беше потресен от чутото. Не, това не беше измислица, защото Силвия споменаваеше точно деня и часа, в който бе поставила запетайката, изповядваше какво е преживяла, когато той внезапно бе влязъл в класа, как я погледнал и какви реплики си бяха разменили...

А така му се искаше всичко това да не е истина, да е лош, кошмарен сън, от който след малко ще се събуди. Но сънят не изчезна. Масичките все така бяха отрупани с бутилки и чаши, плодове и деликатеси. В малките чашки блестеше като ледена планинска вода неизпитата водка, а в големите червенееше тъмната кока-кола, сякаш бяха напълнени с кръвта на много кръводарители, които доброволно я предлагаха на болната домакиня... А може би тя наистина е болна? Или е луда?

Когато повдигна глава, Венци срещна погледа на Силвия. Те се гледаха така само няколко секунди, а им се стори, че това беше продължило цял час. Силвия долови в очите му някакво отчуждение, което я накара да трепне болезнено.

Тя първа наруши мълчанието, огледа смълчаните гости и тихо прошепна:

— Това е всичко! А сега вие имате право на избор: да останете на рождения ми ден или да си отидете... Важното е, че на мен ми олекна...

Ето в това именно Силвия се излъга. Не беше ѝ олекнало. Щеше да ѝ олекне, ако я бяха разбрали. Ако ѝ бяха простили. Та нали човек се изповядва не за да бъде руган, а за да бъде разбран и опростен? Кой

би направил такава искрена изповед, ако предварително знае, че хората ще го осъдят? Да се изповядваш пред някого, значи да вярваш в него.

Силвия беше израснала над своите съученици. Сега тя стоеше няколко глави по-високо от тях. И тъкмо това те не можеха да разберат.

— Защо мълчите? — викна рожденичката. — Наречете ме както си искате, убийте ме с думи, пребийте ме с юмруци, но не мълчете! Чухте ли? Или кажете нещо, или си отивайте! Ако ще празнуваме, да празнуваме...

Това вече най-много подплаши гостите. Те се спогледаха, сякаш искаха да почерпят кураж един от друг, и се раздвижиха. Някои започнаха да стават.

— Аз трябва да си вървя — първа се обади Дундата. — В къщи ме чакат...

— И аз! — последва я гузно седналият до нея ученик. — Ние имаме гости от Пловдив...

Един по един учениците и ученичките се надигаха от канапето, от фотьойлите и столовете и бавно, с наведени глави, без да поглеждат към домакия, мълчаливо се изнизваха навън...

Останаха само Венци и Петьо. И те се бяха изправили, но още не си тръгнаха. Очевидно искаха да й кажат нещо, но не се решаваха.

Петьо пристъпваше от крак на крак, както в онзи паметен ден в училището, когато я срещна на стълбището. Може би той най-добре я разбираше? И най-много й съчувствуваше, защото сам знаеше горчивия вкус на човешкото презрение... Той искаше да й каже нещо утешително, търсеше онези вълшебни думи, които като в приказките можеха да извършат някакво чудо, но все не успяваше да ги намери...

А Венци? Още когато срещна погледа ѝ, той разбра, че това е решителният миг, в който или ще я спечели, или ще я загуби за цял живот. Чувствуваше се като пътник, който е застанал на кръстопът и не знае кой път да хване. Пътят към Силвия беше пресечен от пукнатина, която непрестанно се увеличаваше. И колкото повече време минаваше, толкова по-голяма ставаше пукнатината, докато най-сетне се превърна в пропаст. Вече му се струваше, че ако се опита да я прескочи, ще полети в бездната... Тази пукнатина сякаш минаваше и през душата му и го разполовяваше — в него се бяха появили два човека, двама Венциславовци. Единият искаше да прескочи пропастта и да отиде при Силвия, да я притисне до гърдите си и да я утеши и приласкае. А

другият не се решаваше да стори това, парализиран от непознат до този момент страх. Може би причината за този страх се криеше в опразнения апартамент... Защо всички си бяха отишли? Нима Силвия наистина беше такава грешница, каквато сама се изкарваше в магнетофонната си изповед? А може би присъствието на Петьо го притесняваше? Може би този дребосък играеше ролята на запушалка, която пречеше да гръмне като шампанско отдавна спотаяваното в гърдите му чувство към Силвия? Защо впрочем остана и Петьо? Как му се искаше да изкрещи: „Отивай си! Не разбираш ли, че си излишен?“

Но вместо Венци изкрещя Силвия:

— А вие какво чакате още?

И двамата трепнаха от думите ѝ.

— Силвия! — тихо прошепна Петьо и не знаеше как да продължи. — Аз... Аз...

— Силвия! — като ехо повтори и Венци. Никога не е предполагал, че може да бъде ехо на друг. — Силвия! — повтори по-силно той. — Защо направи това?

— Заради себе си! — твърдо отвърна момичето. А след малко добави: — И заради вас! Едва сега разбрах колко пари струвате. Страхливци! Махайте се от очите ми! Чухте ли? Какво чакате още?

После грабна една бутилка и силно я удари в пода. Бутилката издрънча със страшна сила, счупените парчета се разпиляха.

— Силвия! — извикаха едновременно Венци и Петьо, изхвъркнаха от апартаментата и полетяха надолу по стълбището...

Останала сама, Силвия гледаше като обезумяла опразнения апартамент, после е болка захапа дясната си ръка.

— На ти един рожден ден! На ти една изповед! — конвулсивно трепереха устните ѝ.

А баща ѝ и майка ѝ още не се връщаха. И защо ли се бавеха толкова дълго? Впрочем така е по-добре. Ако се бяха върнали по-рано, кой знае още колко глупости щеше да извърши. Но не ѝ се седеше сама в този празен апартамент до тази празнично подредена маса, която ѝ напомняше за претърпяното поражение...

Силвия постоя още малко, загледана в полупразните чаши — нейните съученици всичко вършеха „полу“, — после с някакво

озлобление облече коженото си палто, грабна чантичката си и изскочи навън, като силно тръшна вратата зад гърба си...

Това беше първото ѝ бягство от дома. И то точна срещу Нова година — на шестнадесетия ѝ рожден ден...

ВТОРА ГЛАВА

УСЛУГА ЗА УСЛУГА

Ако някой кажеше на Ясен Чунтов (Брадата), както го беше нарекла Рони, че така ще прекара новогодишната нощ, той нямаше да повярва. В града живееше от няколко месеца, назначен като икономист в едно предприятие и все още нямаше истински приятели. Хората, с които работеше, в празничните дни и през свободното си време грабваха въдиците и се запиляваха край реката за риба или отиваха на лозята, където работеха от сутрин до вечер, а през останалите дни се хвалеха колко риба са хванали и какво вино са приготвили от бялото и червеното си грозде. Може да се каже, че те през тези дни скучаеха и с нетърпение очакваха отново събота и неделя, за да се запилят на вилите си и край реката... Техните разговори не му се нравеха. Още живееше със студентските си мечти и амбиции да направи нещо голямо в живота. Може би и другите му колеги някога са имали мечти и амбиции като него, но после сивото ежедневие ги е примирило с всичко. При мисълта, че и той може да заприлича на тях след някоя и друга година, усещаше как го побиват студени тръпки. Макар и да не беше назначен на асистентска длъжност, както му беше обещал ректорът на Икономическия институт в София, Брадата започна да изследва един социологически проблем и насъбраният материал по него трябваше да му послужи за бъдещата дисертация. Затова често се срещаше с млади и възрастни работници от различни цехове, беседваше с тях, предразполагаше ги към откровени изповеди, водеше си старателно бележки, които вечер анализираше и обобщаваше. Занимаваше го скрития механизъм на трайната заинтересованост и творческото отношение към работата. За кратко време бе успял да събере значителен материал и да направи ценни наблюдения върху вълнуващия го проблем. Задаваше си въпроса защо хората работеха като истински творци на собственото си лозе, а в предприятието се задоволяваха само да изпълняват най-елементарните си задължения.

Всичко това запълваше голяма част от свободното му време, но колкото и да осмисляше живота му, не можеше да запълни онази празнота, която изпитваше далече от близки и от приятели, с които е спорел по цели нощи по важни икономически и социални проблеми. Тук като че ли нямаше с кого да спори и той се чувствуваше, че живее отчуждено от хората, като дръвче, което е присадено на чужда почва... Само запознанството му с Рони, което стана случайно, го въведе в малко по-друга среда, но и тя се оказа фалшива. Дъщерята на ректора на местния Институт, известен наш учен, когото той лично много уважаваше, му се стори твърде повърхностна и лекомислена. Усвоила от майка си, посредствена провинциална актриса, и от приятели на баща си една дужина афоризми, които често пускаше в обръщение, тя умело ги използваше като добра примамка за наивните и глупави шарани, сред които си търсеше подходящ кандидат за женитба...

Отначало той се оказа такъв шаран — бе го шашнала с някаква мисъл на Сенека, която му направи много силно впечатление, но по-късно, когато се напи в механата (Ин вино веритас) и особено след като преспа с него още първата вечер, разбра колко пари струва...

— Животът е театър, миличък! — каза му веднъж дъщерята на ректора, легнала в леглото му. — Важното е каква роля ще ти даде режисьорът.

— А кой е режисьорът? — попита я той и се загледа в безцветните ѝ очи.

— А ти не знаеш ли? — престори се на изненадана тя.

— Не! — отвърна ѝ Брадата.

— Миличкият! — погали го великодушно. — Колко си ми изостанал.

— А ти много ли си умна? — отдръпна се Ясен Чунтов и изпитателно я погледна.

— Разбира се — отвърна Рони, — нали затова съм дъщеря на академик Пинтев?

Глупачка! — искаше да ѝ каже той, но се сдържа. Възпитанието не му позволи да обижда момичето, с което току-що беше преспал, пък и желаше да я разбере докрай. Затова само забеляза:

— Но ти не отговори на въпроса ми.

— На какъв въпрос?

— Кой е режисьорът, дето разпределя ролите?

— Те не са един и двама.

— А колко са?

— Много!

— И се наричат „силни на деня“, така ли? — разчете мисълта й Брадата.

— Браво, бе! — разсмя се Рони. — Че ти си бил умен. А може би си телепат?

Смехът й прозвуча грубо и вулгарно. Това го ядоса и реши да я клъцне:

— А ти си теле-патка!

Тогава тя го ощипа така силно, че той изохка от болка.

— Рони, какво правиш?

— Само те ощипах. А не забравяй, че мога и да хапя...

Рони стана и започна да се облича. Той не се помръдна, разположи се по-удобно в кревата и внимателно я наблюдаваше. Тя застана пред огледалото и се зае да сресва косата си и да си слага сенки... Когато се приготви напълно, се обърна към него:

— А ти? Няма ли да ставаш?

— Не! — излъга я той. — Спи ми се.

— Тогава лека нощ! — Рони отиде до него и го целуна нежно по бузата. — Кога ще се видим пак?

— Не зная... Може би през две хилядната година.

— Толкова скоро? — престори се на изненадана тя. После седна на леглото и зарови пръсти в брадата му.

— Странно! — замислено каза момичето. — Колкото по-груб си с мен, толкова повече се привързвам към теб.

— Наистина ли? — с насмешка я погледна Ясен. — Тогава ще се постарая да бъда по-нежен.

Тя разбра смисъла на остроумието му и весело се разсмя:

— Умен си, дяволе! Ето затова може би най-много те харесвам. Аз обичам умните хора... — И като се замисли, след малко добави: — Само от едно ме е страх.

— От какво?

— Да не затынеш в онова глупаво предприятие. Твоето място не е там.

— А къде?

— Друг път ще ти кажа — Рони стана от леглото и си тръгна. — А сега чао!

— Чао! — отвърна ѝ Брадата.

Момичето си взе чантичката и излезе от ергенската квартира...

После дъщерята на ректора направи още няколко опита да го задържи, но все безуспешно. Тя му приличаше на пиявица: впиеше ли се веднъж в него, трудно би могъл да я откъсне от себе си — ще му изпие всичките сили, цялата кръв, до последната капка. И за да се отърве от нея, реши да я излъже, че има годеница в София, която следва журналистика трета година.

В лъжата му имаше известна доза истина — годеницата съществуваше. Студентката, с която го свързваше двегодишна дружба, когато разбра, че го назначават в провинцията, и то твърде далече от София, постепенно започна да охлажда към него, докато един ден му изпрати дълго писмо и луксозна покана да присъствува на сватбеното ѝ тържество с Кирил Здравков. Е, вярно, женихът беше с двадесет години по-стар от нея, но за сметка на това — заслужил деятел на културата и имаше завидно обществено положение. Порази го не толкова измяната, колкото нахалството ѝ да му изпрати покана и уверенията ѝ, че тя винаги го е обичала, но животът бил такъв — сложен и объркан. Но какво от това, че се е омъжила за друг? Женитбата не ѝ пречела пак да го обича, дори с още по-голяма сила...

Именно наскоро след това писмо, когато раната му не беше зараснала и още кървеше, Брадата срещна Рони в кафе-сладкарницата на новия хотел. Така започна интимната му дружба с нея...

— Ти си първият мъж — шегуваше се Рони, — който успя да ме опитоми...

Той нищо не ѝ отвърщаше. Само тънко се усмихваше, защото се досещаше, че още не се е отказала от намерението си да го спечели. Затова именно го беше завела и на забавата в къщи, където срещна Силвия, момичето, което предизвика истински хаос в душата му... Нейното притегляне беше толкова силно, че не само той, а и останалите младежи попаднаха в орбитата ѝ... Всички се надпреварваха да я ухахват... Но колкото повече искаше да ѝ се хареса, да я смае с интелекта и познанията си, толкова повече я отблъскваше от себе си. А когато реши да блесне с поезията на

СААДИ, тя го остави по средата на танца и тръгна след онзи невзрачен и полупрегрбен Жираф.

На няколко пъти по-късно бе подпитвал Рони за хубавата ѝ приятелка, но тя може би от ревност му даваше съвсем неопределени и твърде оскъдни сведения... Веднъж му каза, че Силвия имала объркана платонична любов с един свой съученик. Друг път, че била тежко болна и носела в душата си някаква тайна... Тя била фатална и носела нещастие на близките си...

Какво ли означаваше това? Напразно се опитваше да изчопли нещо по-определено. Рони говореше с недомлъвки, тайнствено — изглежда, не е чак толкова глупава, колкото му се беше сторила в началото...

И сега, когато подготвяше новогодишната елха и очакваше Рони, която изтръгна от него обещание заедно да посрещнат Нова година, Ясен Чунтов пак мислеше за Силвия. Как му се искаше вместо с Рони, с нея да прекара тази празнична нощ и заедно да срещнат онзи тържествен миг, когато старата година доброволно ще отстъпи мястото си на новата. Защо не става така и в живота — старото и негодното доброволно да отстъпва мястото си на новото и жизнеспособното? Защо всичко трябва да става с борба, а понякога и с помощта на сложни комбинации и унижителни компромиси? Ето и сега той се съгласи да бъде заедно с Рони в тази новогодишна нощ, защото тя му довери, че в Института при баща ѝ след Нова година щяло да се оваканти едно асистентско място. Някакъв Ранчин си подал оставката. Тя вече говорила с баща си същото място да бъде предоставено на Чунтов.

„Кой е този Чунтов?“ — попитал ректорът. „Брадата!“ — отговорила му Рони. „Каква брада?“ „Нима не си го спомняш от забавата у нас? — припомнила му дъщерята. — Това е същият онзи младеж, който ти задаваше откровени и умни въпроси... с огнения поглед...“ Пинтев веднага си спомнил. Да, наистина му беше направил добро впечатление. Такива лица не се забравят. „Кажми му да ми се обади след Нова година. Засега няма друг кандидат... Дано се окаже свестен човек...“ „Той не е подляр, папа! Не е мижитурка, не е кариерист — уверила го Рони. — На тебе тъкмо такъв човек ти трябва, а не като онова мекере Ранчин, който играеше двойна игра...“

Този разговор с баща си Рони беше предала на Брадата. Разбира се, всичко това тя не правеше безкористно. Сега-засега ректорската дъщеря искаше от него да прекарат заедно новогодишната нощ. Но утре... Утре сигурно щеше да си опита късмета за по-голяма печалба... В това отношение тя много приличаше на майка си. Посредствена актриса, но отлична комбинаторка...

Сега Чунтов окичваше елхата с известна неохота, мислейки за своето глупаво съгласие, което направи в нетрезво състояние. Напоследък като че ли започна да пие повече, отколкото трябва и това не на шега го тревожеше...

Когато постави пъстроцветните лампички на елхата, които имитираха свещички и довечера щяха да блеснат с най-различни светлини, и онази островърха, прилична на ракета дрънкулка, създаваше илюзия, че всеки миг може да полети към звездното пространство. Ясен Чунтов седна на леглото и се загледа в елхата, любувайки се на собственото си творение. Тази проста и вечно зелена елхица, отрязана кой знае от кой склон на планината, сега беше окичена с какви ли не дрънкулки.

— Пфу! Каква безвкусица! — намръщи се Брадата. — Истински кич! Сега само Рони липсва, за да придаде завършен вид на тази безвкусица...

И той отново се замечта за очакваното чудо. Хубаво нещо са чудесата. Те могат да те избавят и от най-голямата неприятност. Затова хората някога са вярвали в тях. Но какво ли чудо можеше да му се случи сега? Освен бащата и майката на Рони да не я пуснат — можеха да поискат да прекара с тях Новата година? Едва ли щеше да ги послуша. „Скучно ми е с вас, маман, не разбирате ли? — щеше да им отговори дъщеричката. — Та аз съм само на двадесет години и ми се танцува. А с кого бих танцувала тук? Или може би с татко? Е, макар и академик, той не е много подходящ партньор за мен...“ И те щяха да махнат безсилно с ръце: „Върви където искаш!“ „Впрочем, къде мислиш да отидеш?“ — можеше да я попита баща ѝ. На този не дотам деликатен въпрос тя можеше да отговори с една от многобройните си лъжи, които се бяха родили в душата ѝ като гъби след дъжд. И така спокойно изричаше тези лъжи, че те звучаха като стопроцентови истини и не будеха никакво съмнение...

Значи, това е изключено. Тогава? Тогава хубаво би било да се подхлъзне, когато тича насам, към квартирата му.

— Пфу! Какъв негодяй съм! — отврати се от собствената си мисъл Ясен.

Това той не можеше да пожелае и на най-големите си противници, та камо ли на Рони, която нищо лошо не беше му направила. А може би тя наистина го обичаше?

ТРЕТА ГЛАВА

НЕОЧАКВАНАТА ГОСТЕНКА

И все пак чудото стана... То дойде оттам, откъдето най-малко го очакваше...

Както си седеше на кревата и мислеше за предстоящата новогодишна нощ, която щеше да прекара в компанията на Рони, на вратата на ергенската му квартира плахо се почука.

„Че кой ли може да бъде?“ — трепна изненадан Брадата. За Рони беше още рано. Тя щеше да дойде чак след един час.

Чукането се повтори. Ясен Чунтов се надигна от леглото и неохотно се отправи към вратата. Но когато я откряна, едва не залитна от изненада.

— Силвия! Ти?

Отвън, пред прага на ергенската му квартира стоеше хубавата гимназистка, която беше обсебила цялото му същество. Момичето го беше омагьосало, превърнало се бе за него в някаква мъчително сладка фиксидея, способно, ако поиска, да отнеме и последната му капчица разум и воля и да го превърне в най-големия глупак или мъдрец, което е все едно и също... Всичко друго бе очаквал Брадата, но не и това щастливо чудо. То беше някакво знамение. Макар и убеден атеист, в този момент той беше готов да повярва в съществуването на така наречената висша справедливост в природата, на онази всемогъща свръхземна сила, която мъдро направлява обърканите и заплетени дела на хората, а понякога поставя на тежки изпитания нравствената им устойчивост, след което щедро ги възнаграждава за изживените страдания...

— Силвия! — за втори път се отрони от устата му това чудно име, което бе готов да повтаря хиляди пъти. — Нима наистина си ти?

— Да, аз съм! — усмихна се неочакваната гостенка. — Какво толкова чудно има в моето появяване?

О, свещена наивност! Да бъде благословено незнанието на жената, която не подозира какво блаженство може да донесе на един

мъж, дори само със своето присъствие, като му дава възможност да се наслаждава на неземната ѝ красота и милите ѝ жестове!

Брадата я гледаше с ням възторг и не можеше да откъсне очите си от нея:

— Струва ми се, че не заслужавам такова щастие...

— Не бързай да се радваш — замислено каза Силвия. — Аз може би ти нося нещастие... — А след малко натърти: — Аз на всички нося нещастие... Но защо не ме поканиш да вляза?

— Та аз... аз съвсем се обърках — избърбори Брадата. — Заповядай! — И още по-широко разтвори пред нея вратата. — Чувствувай се като у дома си!

— Не искам да се чувствам като у дома! — намръщи се Силвия.

— Защо?

— Там се чувствам много зле.

Ясен Чунтов беше изгубил равновесие и не знаеше как да се държи. Внезапното посещение на Силвия до такава степен го беше объркало, че се чудеше как да ѝ угоди.

— Мога ли да се съблека? — погледна го Силвия. — У теб е толкова топло...

— Разбира се, разбира се... — разбърза се Брадата и се зае да ѝ помогне, пое кожата, който тя съблече, и го окачи на закачалката... — А сега седни тук... Не, не, по-добре тук! Тук ще ти бъде по-удобно — Той ѝ поднесе стол недалече от масата. — Така удобно ли ти е?

— Да! — усмихна се гимназистката, поласкана от вниманието, с което бе обкръжена, и попита:

— Мога ли да запаля! — Извади от чантичката си кутия „Кент“, която беше купила от кафенето на новия хотел.

— Ти вече пушиш? — изненада се домакинът.

— Да!

— Откога?

— От днес!

— Странно! Наистина много странно! — усмихна се Чунтов и ѝ поднесе запалката си.

Силвия извади от кутията една цигара, неловко захапа филтъра и зачака. Брадата щракна запалката, блесна жълто пламъче, момичето запали цигарата и още по-несръчно запуши... Още при първите

вдишвания на дима тя се закашля... Това му напомни за първата ѝ чашка водка, която изпи у Рони.

— Внимавай! — предупреди я той. — Щом не си пушила досега, по-добре не гълтай дима! Иначе ще ти прилошее...

— Как? — тя му подаде цигарата. — Покажи ми как се пуши, без да се гълта пушека.

Той взе цигарата, смукна от нея и веднага избълва дима.

— Ето така! — усмихна се Брадата. — Това се нарича пушене за успокояване на нервите, без да си тровиш дробовете с никотин...

— А няма ли да ми се смеят пушачите?

— Възможно е. Но ти би могла да ги заблудиш, че пушиш истински.

— Как? — повтори предишния си въпрос Силвия.

— Много просто — отвърна ѝ с охота домакинът. — Необходимо е само да задържиш дима по-дълго в устата си, но без да го гълташ.

И той ѝ показва как се прави това.

Силвия огледа стаята. Макар и не много голяма, тя изглеждаше уютна и добре обзаведена. Стените ѝ бяха облепени с някакви лилави, рядко срещани се тапети, леглото бе покрито с родопско одеяло, а в ъгъла направо на пода беше застлано истинско халище, с наредени край стените шарени възглавнички. На една от стените видя два кръстосани ножа с много красиви костени дръжки...

— Колко е хубаво и уютно тук! — възкликна Силвия. — Всичко това твое дело ли е, или е пипала и женска ръка?

— Мое! — излъга Брадата и се възненавидя за първата си лъжа пред момичето.

Впрочем той не излъга съвсем. По-голямата част от наредбата беше резултат на собствените му усилия и личния му вкус, но някои дребни детайли се дължаха на Рони. Например нейна идея бе кътчето е декоративната рогозка и кръстосаните на стената оригинални лъскави ножове, направени сякаш от волски рога, които тя лично му подари. Те бяха подарени на баща ѝ от негови някогашни випускници, вече възрастни хора, станали страстни ловци.

— Че ти си бил голям домашар — многозначително го погледна Силвия, после се обърна към украсената елха и критично я огледа. — Само че елхата ти нещо...

— Какво ѝ е?

— Ами... много е смешна!

— Защо?

— Никога ли не си украсявал елха?

— Не съм! — чистосърдечно си призна Брадата.

— То си личи! — спря да се смее Силвия, стана от стола и отиде при елхичката. — Може ли аз... Ще ми разрешиш ли?

— С най-голямо удоволствие — отвърна Брадата. — Стига това да не те затруднява.

— Напротив! Ще ми достави истинска радост. У нас, откакто се помня, все аз украсявам елхата. Може да ми бъде присъдена титлата „Заслужила елхоукрасвачка“. Има ли такова звание?

— Няма — засмя се Чунтов.

— А би трябвало да има! — сериозно забеляза Силвия. — Една добре украсена елха носи повече радост на хората отколкото скучните трудове на разни професори и академици и не знам още какви си...

И докато разместваше украшенията и дрънкулките върху елхата, гимназистката не преставаше да бърбори:

— Та помисли сам, какви ли звания няма!

— Те играят ролята на стимули — опита се да ѝ обясни Брадата.

— Освен материално, имат и морално значение...

— Нали няма нито един „заслужил кариерист“ и „народен доносник“?

— Няма!

— Само като звания няма — усмихна се Силвия. — А иначе с лопата да ги ринеш. А щом ги има, значи някой ги стимулира...

— Умница си ти! — засмя се Ясен Чунтов. — И елхата стана съвсем друга.

— Това ми подсказва, че и в квартирата ти е пипала женска ръка — дяволито го стрелна гостенката. — Признай си! Мъжете са умни, но нямат богато въображение, което е женска привилегия. Особено в домашна обстановка...

Брадата не ѝ отговори. Погледна крадешком часовника си и се замисли. Най-много след половин час щеше да дойде Рони. И щеше да свари Силвия да се разпорежда като в собствен дом, а и гостенката щеше да види другата да влиза свободно като в бащината си къща... Как да избегне неприятната среща? Още повече, че никак не му се искаше да се откаже от Силвия. За този миг Брадата мечтаеше още

когато я зърна у Рони. Но Рони... Рони... Как да се отърве от Рони? Макар и да го уверяваше, че няма да посяга на свободата му и няма никакво намерение да се омъжва за него, щом види в квартирата му своята хубава приятелка, сигурно ще настръхне като тигрица... Но всъщност защо Силвия дойде при него? И то тъкмо днес? Тъкмо срещу Нова година? Нима няма да прекара този тържествен празник заедно с родителите си? И какво е станало с нея? Какви са намеренията ѝ? Нима е намислила да остане цялата нощ при него, когото едва-едва познава? Ами той? Защо така лекомислено я прие? Та тя е малолетна, едва шестнадесетгодишна, а той, Брадата, можеше да е кутсузлия, но все още минава за честен и почтен човек, който никога не е злоупотребявал с лековерието на малки момичета... Е, вярно, Силвия му хареса още в първия миг, когато я видя на забавата, а сега — още повече... Но това... това не е оправдание за него, който претендира, че е човек с принципи и етика?

— Хей, да не са ти потънали гемиите? — приближи го гостенката. — За какво се замисли?

— За теб! — отвърна Брадата.

— За мен? — учудено повдигна вежди Силвия. — За първи път чувам някой да се замисли за мен...

— Баща ти и майка ти знаят ли къде си?

— Не!

— Значи си избягала от къщи, така ли?

— Да! Но това какво те засяга! — навъси се Силвия. — Или искаш да ме изпъдиш?

— Не! — усмихна се Брадата.

— Ами тогава?

— Трябва да бъдем на ясно...

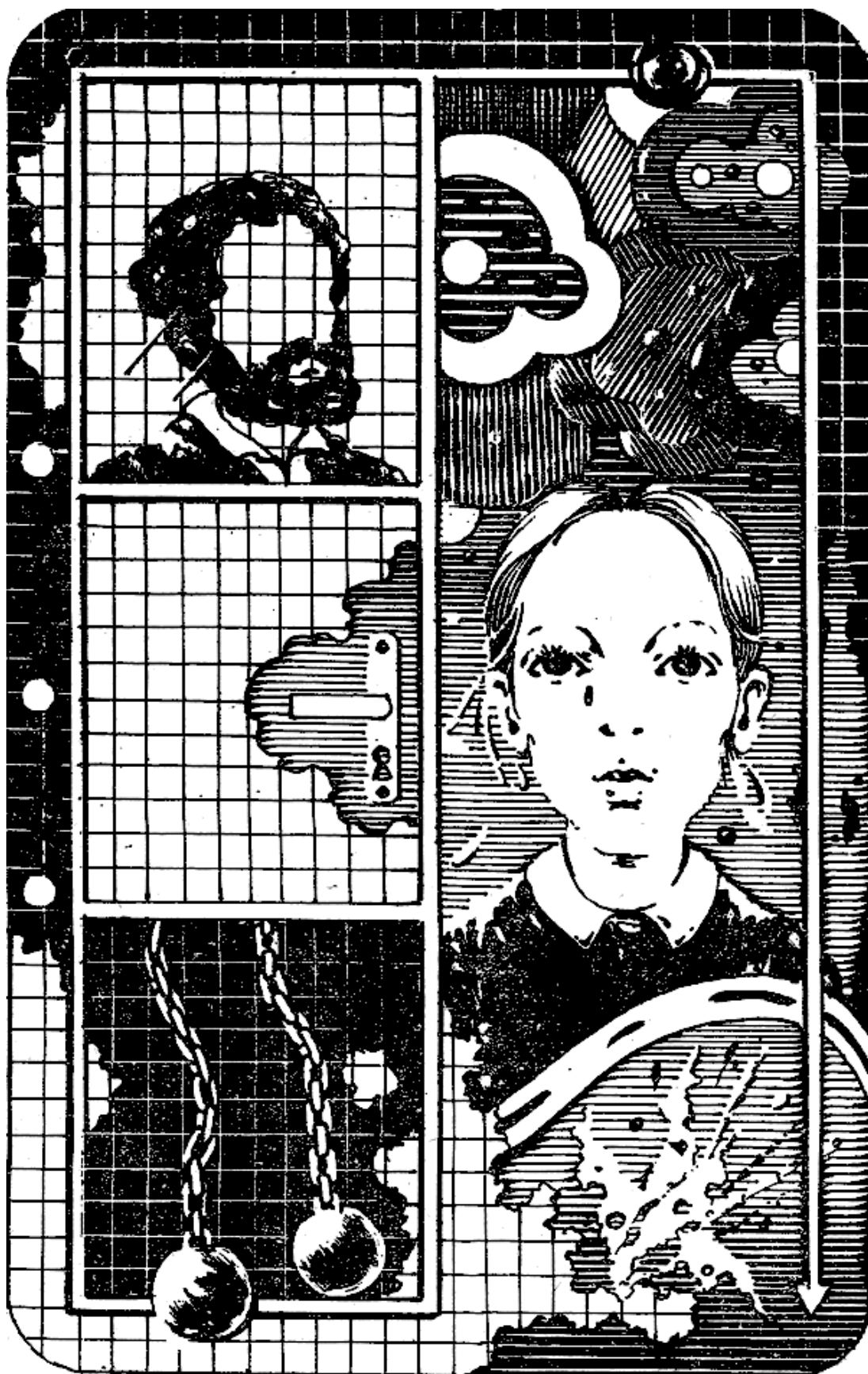
— Слушай, Брада, ти имаш ли някаква тайна, която с никого, ама с никого не си споделял?

— Всеки човек си има свои тайни...

— А коя е най-срамната постъпка в живота ти?

— Трудно ми е да ти кажа...

— Не ти ли се е случвало — упорствуваше Силвия — да извършиш нещо недостойно, отвратително, от което сам се срамуваш, но не смееш пред никого да признаеш...

Брадата я погледна многозначително. Странно момиче. Приказва ги едни, да ти падне шапката... Май не е с всичкия си. И на забавата изглеждаше някак особена... И сега въпросите й все едни такива, просто да се чудиш откъде й идват на ум... А е още малка.

— Ти май ме смяташ за смахната, а? — погледна го Силвия. — Но аз не съм. Честна дума, не съм смахната... Само че...

— Какво? — повдигна очи Чунтов.

— Да речем, че извършиш някаква гадост, кое е по-добре — да си мълчиш като гроб или да си признаеш пред всички... Ама всичко да си признаеш, така, както си е. Не едно да признаеш, а друго да скриеш... Разбираш ли? Дори самите мисли. Например ядосал си се за нещо на някого и си му пожелал смъртта, ако му го кажеш — това добре ли е, или не е?

Брадата я гледаше опулен.

Гледай ти, какви мисли щъкат из главата й. А уж е малолетна, пък как разсъждава... И е хубава отгоре на това, дявол да я вземе. Обикновено хубостта прави момичетата повърхностни, лековати, а тази... При нея трудно можеш да се измъкнеш с някой евтин софистки отговор...

— Е? — погледна го право в очите Силвия.

— Какво да ти кажа — започна бавно Брадата. — На този въпрос е трудно да се отговори. Всеки решава сам за себе си. Според собствената си съвест. Зависи от този, който признава, и от тези, пред които признава.

Силвия стана тъжна. Настъпи неловко мълчание. Ясен Чунтов внимателно я наблюдаваше и започна да съжалява за започнатия разговор. По-добре щеше да постъпи, ако я беше поканил в някой ресторант — хем щяха да избегнат срещата с Рони, хем щяха да прекарат много хубаво тази новогодишна нощ... А те се впуснаха в някакви абстрактни философски разговори... Смешно е да водиш такъв дълбокомислен разговор с едно прелестно създание, каквато е Силвия.

— Слушай, Брада — започна гостенката, — не ти ли се е случвало да се чувствуваш много самотен... Като вълк-единак в безбрежна снежна степ... Или още по-точно — сам като единствения оцелял човек на цялата вселена... Край тебе — луна, звезди, вода и суша... и нито едно живо същество... Кажи ми, не ти ли се е случвало?

— Да, случвало ми се е — тихо отвърна той.

— Ето, виждаш ли? — оживи се гимназистката. — И аз съм сега така самотна...

— Ами родителите ти? — погледна я недоверчиво Брадата. — Ти имаш баща, имаш майка...

— Аз вече нямам родители, Брада.

— Защо?

— Загубих ги. В преносен смисъл.

— Ами съучениците ти? Доколкото знаа, ти си ученичка в десети клас и във вашата паралелка има тридесетина момчета и момичета като теб...

— И тях ги загубих...

— Защо? Кой е виновен?

— Не знам. Може би аз...

— Ти? — Брадата я погледна изненадано и недоверчиво. — Това е невъзможно!

Силвия не му отговори веднага. Очевидно нещо обмисляше. После погледна навън, хвана го за ръка и го заведе до прозореца.

— Виж небето! — посочи му нагоре с ръката си тя.

— Да, виждам го! — отвърна ѝ Ясен. — Няма нито едно облаче. Цялото небе е осеяно със звезди...

— Огледай ги добре! — помоли го Силвия. — Не ти ли се струва, че се намират много близо една до друга?

— Да!

— Като седефените копчета върху бялата ти риза — тъжно се усмихна гостенката. — Оттук те ни изглеждат толкова близо една до друга, че, ако имаха ръце, сигурно биха се прегърнали...

— Така е. Колко хубаво го каза! — възхити ѝ се Ясен.

— А всъщност — продължи мисълта си Силвия — те са отдалечени една от друга на огромни разстояния, на хиляди светлинни години и всяка от тях е страшно самотна...

Брадата я погледна съчувствено. Струваше му се, че за първи път вижда това хубаво и умно момиче. По-рано го беше покорило само с външната си красота, а сега и с ума си. Но в думите ѝ се покриваше някаква болка, някаква горчивина, глухо страдание...

— Какво ти се е случило? — ласкаво я погледна Брадата. — Ти и по-рано беше една особена, странна... Оттогава все за тебе мисля...

Повярвай ми, в мое лице ще намериш повече от един приятел... Довери ми се, кажи какво ти се е случило?

— Друг път ще ти кажа. Сега искам само едно — да остана при теб.

— При мен?

— Да! Ще ме приемеш ли?

Брадата я гледаше изненадан и просто не можеше да повярва. Спомни си забавата у Рони, как тя го остави по средата на танца и хукна да търси Михаил Бенчев.

— Ама ти наистина ли? — сериозно я попита той. — Какво, ти става?

— Питам: ще ме приемеш ли такава, каквата съм?

— Каква си?

— Каквато ме виждаш...

— Но аз те виждам само външно — отвърна ѝ внимателно Чунтов. — Мъча се да надникна в душата ти, а не мога. Може би това е само някакъв временен твой каприз, за който утре ще съжаляваш. И ще ме проклинаш, че аз, по-възрастният, по-опитният, съм се възползвал от моментната ти слабост...

— Ти винаги ли така философствуваш с жените? — прекъсна го тя.

— С кои жени?

— С всички, с които си бил близък... които си обичал? Всъщност ти колко жени си обичал?

— Само една!

— Къде е тя сега?

— В София.

— Още ли я обичаш?

— Не зная. Струва ми се, че не.

— Защо се разделихте?

— Това е твърде сложна история, Силвия — тъжно отговори Bradata. — Не може да се обясни само с едно изречение...

— А ти ми я обясни с повече...

— Как да ти кажа... — замислено и тъжно започна Чунтов. — Тя си въобразяваше, както и аз, че щом завършим университета, изведнъж ще блесна като слънце на небосклона на науката... Че всички ще почнат да викат възторжено: „Вижте, вижте! Ново светило се появи!

Изгря нова звезда!“ . Но всичко се оказа една илюзия. Вместо да блесна на небосклона на науката, след като завърших Института, бях изпратен във вашия град...

— А тя? — въпросително го погледна Силвия.

— Тя... — с болка махна с ръка Ясен. — Тя се омъжи за един заслужил деятел на културата. С двадесет години по-възрастен от нея... — И изведнъж се озлоби: — Но какво си ме разпитвала?

— Искам да разбера що за човек си — усмихна се Силвия и лицето ѝ светна. — А ти защо спря да ме разпитваш? Или успя да ме опознаеш вече?

— Мисля, че да! Ти си толкова хубава, чиста, умна...

— Много бързаш, другарю социолог! — прекъсна го Силвия. — Не прави прибързани заключения!

— Защо? Аз съм готов да се хвана на бас...

— Ще го загубиш. Не съм толкова чиста, колкото си въобразяваш... Но в едно мога да те уверя: досега с никого не съм се целувала... Това е първата целувка в живота ми...

И тя пристъпи решително към Брадата, прехвърли ръцете си през врата му, привлече го към себе си и нежно го целуна по устните... Чунтов отвърна на целувката ѝ.

Но точно в този момент, когато се целуваха, Рони цъфна на вратата. Тя носеше в ръцете си сак, навярно пълен с храна за новогодишното тържество, и когато ги съгледа, притиснати един до друг, замръзна от изненада. Сакът падна от ръцете ѝ и издаде силен шум — изглежда, в него имаше стъклен съд, който се беше счупил.

Чули шума, Силвия и Брадата едновременно се обърнаха към вратата и видяха Рони със застинала на устните злобна усмивка.

— Браво! Браво! — изръкопляска им тя. — Моята приятелка се целува с годеника ми...

— Рони! — гневно, но някак си смутено извика Брадата.

— Какво, Рони?! — настръхнала като тигрица изкрещя дъщерята на ректора. — Нали се бяхме уговорили заедно да посрещнем Нова година? Иначе за какво ще нося тази проклета храна?

Силвия погледна Рони, после Брадата и сълзи бликнаха в очите ѝ. Сетне, без да каже дума, грабна кожуха и чантичката си и изхвърча от стаята. На излизане се спъна в падналия сак и едва не се просна на стълбищната площадка...

Рони се изсмя зад гърба й...

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

НЕЩАСТИЕТО НИКОГА НЕ ИДВА САМО

Първо се завърна Марина, а скоро след нея — и професор Добрев. Отдавна се беше стъмнило — прозорците на всички апартаменти светеха, с изключение на техния. Навярно съседите вече бяха започнали новогодишното празненство — от много апартаменти долиташе весела гълчава и забавна музика, дори се дочуваха откъслечни реплики от програмата на телевизията! Но защо не светеха прозорците на техния апартамент? Какво прави Силвия? Или съучениците ѝ още не бяха дошли на рождения ѝ ден? И двамата с Добрев бяха закъснели твърде много — задачите, които им беше възложила дъщеричката, се оказаха значително по-сложни, отколкото предполагаха. Пък и сега, когато всички се подготвяха за предстоящите новогодишни тържества, трудно е да накараш някого да се занимава с чуждите проблеми, колкото и съдбоносни да са те... Още повече, всеки си имаше достатъчно свои главоболия...

Мъжът на Донева току-що беше приет отново в болницата — налагало се спешна операция, и то много тежка, но тя била единствената надежда за спасение.

Когато научи от съседите за нещастieto на семейство Доневи, Добрева се поколеба дали да влезе, или да се откаже от мисията си. Нима на Донева, която щеше да прекара сама в празния апартамент тази новогодишна нощ, свита на кравай, обляна в сълзи и в тревожни размисли за мъжа си, който може би вече е качен на операционната маса и вероятно изживява последните си мигове, ѝ е до нейните бели кахъри... И тя понечи да се върне към асансьора, но си припомни упорития блясък в очите на Силвия, припомни си и опита ѝ да се хвърли през прозореца и с трепетно сърце се престаши и натисна бутончето на електрическия звънец...

Колко е чакала не помнеше, но не посмя повторно да натисне звънеца. Най-сетне отвътре се чу шумолене... И когато Донева застана

в рамката на вратата, отново като икона с измъченото си лице, Марина силно се смути...

— Прощавайте, че пак ви безпокоя — сконфузено започна тя. — Знам, че мъжът ви отново току-що е приет в болница, знам, че му предстои тежка операция и че сега никак не ви е до мен, но... този път идвам не по своя воля.

— А, нищо, нищо! — с някакво тихо примирение ѝ отвърна класната. — Влезте!

Марина плахо прекрачи прага — струваше ѝ се, че влиза в дома на смъртник, а това страшно и тягостно чувство парализира съзнанието и мислите ѝ...

Този път влязоха в стаята, където по-рано лежеше болният Донев — пламенният публицист, някогашният непримирим борец за справедливост, който не можеше да понася проявите на така наречената малка правда в нашия живот. Може би затова така силно отекваше в неспокойното му човешко сърце всяка чужда болка, която дълбоко го нараняваше.

Сега леглото беше празно, на нощното шкафче до лампата още стоеше последната книга, която беше чел преди да го вземат в болницата...

— Предполагам, че Силвия ви е изпратила — първа започна класната.

— Да! — изненада се Марина. — Откъде знаете?

— Никак не е трудно да се отгатне това — тъжно се усмихна Донева. — Момиче като Силвия не може да постъпи другояче. Дайте ми писмото!

— Ама вие и за него ли знаете? — още повече се учуди гостенката. — Казал ли ви е някой.

— Защо трябва да ми казва някой? Още щом като ви видях, веднага се досетих, че тя ви е изпратила.

— Ама наистина ли?

— Да! Защо се учудвате? Ах, да, да... Струва ми се, че вие не познавате много добре дъщеря си...

— Може би сте права — сконфузи се Добрева, извади от джоба си запечатания плик и ѝ го подаде.

Класната пое плика, разтвори го внимателно, извади листчето, поставено от Силвия, и прочете лаконичното ѝ самопризнание „Аз

ПОСТАВИХ ЗАПЕТАЙКАТА! БОБИ И ЖИВКО СА НЕВИННИ.“
После отново го сгъна и го мушна в плика.

— Какво ви пише? — полюбопитствува Марина.

— Вие вече знаете! — без да я погледне, отвърна Донева. —
Защо се преструвате?

Марина захапа устни. Настъпи неловко мълчание. Най-сетне
гостенката се осмели и запита:

— И сега какво ще стане със Силвия?

— Не зная...

— Ще я изключите ли?

— Кой? Ние ли?

— Че кои други? Учителският съвет...

— Ние — едва ли! Но се опасявам, че тя ще се самоизключи...

— Как така? Защо?

— Не мога да ви обясня, но имам такова предчувствие —
замислено отвърна Донева. — Силвия е изключително момиче. С
много изострена чувствителност...

— Да, да! — побърза да се съгласи професоршата. — Тя от малка
си е такава. Има много странен характер...

— А какво става с Боби и Живко? — прекъсна я класната. —
Още ли са в милицията?

— Вие и това ли знаете? — с все по-нарастваща изненада я
погледна Марина.

— Една класна трябва да знае всичко, което става с нейните
ученици.

— И за обезобразената кола ли знаете?

— Разбира се. Оригинална форма на лично отмъщение! —
отрони неволно Донева, а след малко добави: — Аз предупредих
Козарева, но тя не ме послуша... Вие също не се вслушахте в съветите
ми.

— Ама, другарко Донева — заоправдава се Марина, — кой е
предполагал, че Силвия е способна на такава постъпка... Аз ѝ вярвах,
да знаете само как ѝ вярвах...

— Аз и сега ѝ вярвам — отново я прекъсна Донева. — Но мисля,
че вие не разбирате причините, които са я довели до тази постъпка...

— Сигурно...

— А мъжа си познавате ли както трябва?

— Какво искате да кажете? — настръхна Марина.

— А нищо, нищо — внимателно отстъпи домакинята. — Аз просто така... само попитах.

— Не само аз, но и целият Институт го познава — защити мъжа си Добрева. — В Министерството — също. Той е известен на всички свои колеги със своята принципност.

— Убедена ли сте в това?

— Че как иначе? — повиши тон Марина. — Вие знаете ли колко пъти са се опитвали да го подкупят?

— Знам.

— Виждате ли?

— Само веднъж — тъжно се усмихна Донева. — А той е разпердушинил виновника, разобличил го пред всички студенти и го изхвърлил като мръсно коте от Института...

— Защо? Неправилно ли е постъпил? — засегна се Марина. — Нали и в пресата пишат против ходатайствата и подкупите...

— Пишат...

— И това е правилно! Подкупничеството няма място в нашия живот...

— Знам, знам — с досада я прекъсна Донева. — И трябва да се разобличава... Въпросът е как?

— А според вас как трябва?

— Това не е толкова важно. Най-важното сега е друго.

— Кое?

— Съдбата на Силвия.

— Съдбата ѝ е във ваши ръце.

— По-скоро във вашите.

— Не ви разбирам, другарко Донева. Та нали вие сте ѝ класна? — Марина повдигна умотелен поглед към Емилия. — Предполагам, че учителският съвет ще се вслуша във вашето мнение...

— Опасявам се, че няма да се стигне до там.

— Защо? — разтревожи се гостенката.

— Ами вие наистина ли не разбирате за какво става дума? — не на шега се ядоса Донева.

Марина се сви като провинило се кученце, което се готвят да ударят, и едва прошепна:

— За какво?

— Силвия е загубила всяко доверие...

— В кого?

— Във Вас! — с някакво озлобление изрече Донева.

— В мен! — изненада се Марина.

— Да! — натърти класната. — Във Вас! И най-много в баща си. Нима нищо не знаете за случая с Ранчин?

— Другарко Донева! — настръхнала се надигна Марина. — Вие преминахте всяка граница...

— Какво? Плашите ли ме? — тъжно се усмихна Донева. — Аз съм преживяла толкова много нещастия, че нищо не е в състояние да ме изплаши... А сега... сега всеки момент чакам да получа от болницата най-страшното известие... Така че с нищо не можете да ме стреснете! С нищо!

От силно възмущение Донева се беше задъхала. Очите ѝ пламтяха като при огнена треска. След като си отпочина и пое дъх, тя продължи по-спокойно:

— Все пак помислете за съдбата на дъщеря си. Доколкото я познавам, тя е способна да направи най-неочаквани и непоправими неща...

— Сега Вие ме плашите, другарко Донева — трепна Марина. — Знаете ли нещо по-конкретно?

— Не, не зная — уморено отвърна класната. — Зная само, че целият клас, с изключение на Боби и Живко, се канеше да отиде на рождения ѝ ден. И мен поканиха, но мъжът ми... Ако не беше се случило това с мъжа ми, сигурно и аз щях да дойда...

— Ах, да... И какво от това? Ние всичко сме приготвили за рождения ѝ ден...

— Нима не разбирате, че там може да се случи нещо сериозно — отново избухна Донева. — Щом е изпратила това писмо, тя е намислила нещо... Ако, разбира се, вече не се е случило. Затова не се бавете, а побързайте! Побързайте! Когато става дума за съдбата на детето ви, не бива да има място за никакво честолубие! — наставнически завърши Донева, сякаш пред нея стоеше ученичка, а не жената на един от най-известните професори.

Ако това се беше случило в друг ден и при други обстоятелства, Марина не би ѝ простила този даскалски тон, би ѝ натрила здравата нос, за да разбере мъдрата поговорка „Всяка жаба да си знае гьола“ и

да си мери думите, когато разговаря с жена като нея... Но сега потисна обидата, преглътна я — нищо, че заседна на гърлото ѝ като рибена кост, — защото предугади със сърцето си опасността, която заплашваше Силвия. Затова примирително и с привидно благоприличие каза:

— Благодаря ви, другарко Донева! И извинявайте за безпокойството...

— Довиждане! — придружи я до вратата класната. — Пък вие не се притеснявайте много. Възможно е да преувеличавам някои неща...

— Довиждане! — каза Марина и не разбра как влезе в асансьора, как се спусна на партера и как изскочи на улицата.

Не вървеше, а просто хвърчеше по тротоара, който като много тротоари беше стар и с липсващи базалтови плочки и тя на няколко пъти щеше да се препъне. Донева така ѝ беше подпалила фитила, че не помнеше как бе прекосила разстоянието до дома си.

Когато влезе в апартамента и видя недопитите чаши и счупената бутилка, чиито парчета се бяха разпилели из целия хол, когато извика: „Силвия“ и никой не се обади, а отвред я притисна тайнствената и мъчителна тишина, майката не можа да издържи и безсилна се отпусна на канапето. Прониза я внезапен страх и тя скочи изведнъж и изтича до прозореца. Слава богу, той беше затворен. Тогава къде може да е изчезнала?

Марина обиколи всички стаи, надникна в кухнята, дори в гардероба и нишата, но никъде не я откри. Тогава ѝ хрумна да погледне в банята, тъй като си припомни как преди една година дъщерята на един полковник, бивш партизанин, се беше отровила с луминал, а после се удавила в напълнената с топла вода вана. Също шестнадесетгодишна като Силвия, влюбила се в някакъв свой съученик, който също ѝ се клел във вечна любов, а един ден го чула да говори гадости за нея и това така я потресло, толкова дълбоко наранило оскърбеното ѝ сърце, че не издържала и решила да сложи край на живота си.

Тя беше единственото дете на това почтено и уважавано семейство. На погребението ѝ дойде цялото училище. Нямаше го само приятелят на покойницата, който беше станал причина за смъртта ѝ. Някои разказваха, че и той страдал, а родителите му много се тревожели и непрестанно бдели над него.

„Силвия също е способна на такава глупост — помисли си Марина. — Тя няма любовни увлечения — и слава богу, че е така! — но случаят с тази проклета запетайка може наистина да се окаже фатален за нея...“

Докато мислеше за всичко това, жената на професор Добрев надникна у всички съсед и със сълзи на очи ги разпитваше не знаят ли къде е отишла дъщеря им. Съседите, които вече бяха почнали новогодишното тържество, я поглеждаха съчувствено и повдигаха рамене — нищо определено не могли да кажат.

Какво ли може да се е случило? Че са танцували, танцували са — това личи от отворения магнетофон и развъртаната ролка, но че не са били пияни можеше да се съди по пълните бутилки и неизпразнените чаши. Само тази счупена бутилка, чиито парчета, пръснати по килима, сякаш се бяха забили в сърцето ѝ, мира не ѝ даваха... Кой и защо е счупил бутилката? Скарала ли се е с някого и той я е запокитил на пода, или в момент на изстъпление, тя самата е хвърлила бутилката? Възможно е, всичко е възможно.

Възможно е да е прескочила до Рони — успокои се Марина. Сигурно ѝ е доскучало да седи сама в къщи. Близко една седмица, докато беше болна, все — в къщи, все — в къщи, като затворница...

Реши да звъни на академик Пинтев. Ако случайно не е у тях, ще я потърси у другите ѝ приятелки. Може да е отишла при Светла или при Катя. А възможно е да е прескочила до Венциславови — все пак те бяха добри приятели...

Но тъкмо бе вдигнала телефонната слушалка и избираше номера, когато влезе професор Добрев. Веднага остави слушалката, вдигна насълзените си очи и проплака:

— Силвия я няма!

— Как така я няма? — трепна Валентин.

— Ей така, няма я! — троснато отвърна Марина. — Просто изчезнала...

— Но къде може да е отишла?

— Точно това се мъча да разбера и аз. Затуй въртя телефонните номера на всичките ѝ приятелки като побъркана. А ти какво направи?

— Всичко, което беше по силите ми — отвърна неопределено професорът.

После ѝ разказа как отишъл в районното управление на МВР, как не намерил началника, който му бил познат, защото кой началник ще седи на работното си място точно срещу Нова година, а сварил някакъв твърде нахакан и самоуверен майор, който не го познавал и дори не бил чувал името му. Какво да го правиш — злъчно забеляза професорът, — милиционер! Затова се разказват толкова много милиционерски вицове...

— Пуснаха ли Боби и Живко? — прекъсна го Марина.

— Отначало категорично отказа — отвърна мъжът ѝ. — Дори ми се скара, че съм ходатайствувал. Нали ти, вика, най-много си настоявал да бъдат задържани, дори си искал под съд да ги даваш, а сега настояваш да бъдат освободени. Защо? И ме погледна с една особена иронична усмивка, нахалникът.

— И пуснаха ли ги? — пресече излиянията му Марина.

— Да, каза, че са ги пуснали. Но решили да ги предадат на другарския съд в квартала. Там да се разнищела историята кой е крив и кой — прав. Тъй като имало налице нарушение на обществения ред и не можело да се потули...

— Добре, че са ги пуснали — облекчено въздъхна Марина. — Сега и Силвия да намерим, и всичко ще бъде наред...

Но опитите да я открият излязоха напразни. На когото и да позвъняха, където и да попитаха, отвсякъде им отвръщаха, че Силвия не била при тях. Сякаш беше потънала вдън земя. В гласовете на съученичките и съучениците ѝ, които бяха идвали на рождения ѝ ден, се прокрадваше някаква гузност, но и те твърдяха, че, когато си тръгнали, Силвия си останала в къщи...

Накрая телефонът се повреди от звънене, а те, уморени, с изпотени чела и пребледнели лица, седнаха един срещу друг, загледани в празнично подредените масички, отрупани с напитки и лакомства, после тревожно се спогледаха. В очите и на двамата се четеше един и същи въпрос: „Къде ли е изчезнала Силвия?“.

И двамата седяха смълчани и съкрушени, заслушани в шумното веселие, в радостните викове, които се носеха от съседните апартаменти. Хората се веселяха. Хората ядяха и пиеха. Хората празнуваха. Чужди на техните тревоги, всички с нетърпение очакваха онзи тържествен миг, когато часовникът на градската кула ще отброи дванадесет удара, ще заехтят пистолетните гърмежи, ще гръмнат

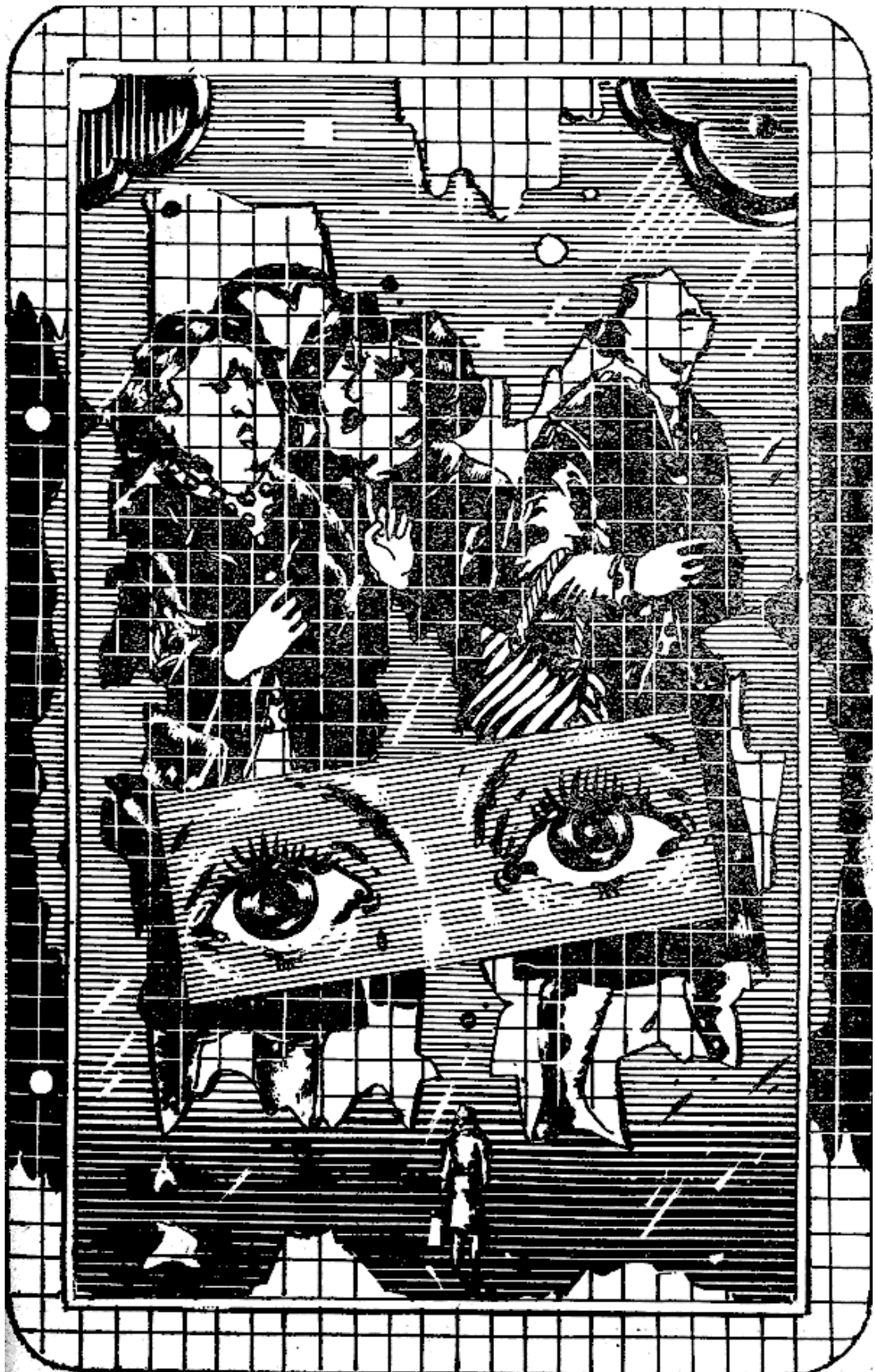
бутилките с шампанско, което ще се разлее в поднесените кристални чаши, а чашите — към жадните устни. Мигът, в който и млади, и стари се прегръщат и целуват, забравили всички предишни обиди и огорчения, и вдигат наздравица за току-що настъпилата Нова година, с пожелания да се сбъднат всичките им очаквания и дълго лелеяни надежди...

Професор Добрев и жена му Марина, погълнати от тревога и страх, дори бяха забравили, че само след няколко часа щеше да настъпи този тържествен, радостен миг.

ПЕТА ГЛАВА

СЪПЕРНИЦИ

Колко ѝ е на зимната ваканция? Толкова малко бяха подарените им свободни дни, че можеш в една шепа да ги събереш като малка снежна топка, която, щом по-силно я стиснеш, от топлината на дланта ти започва бързо да се топи, потича на капки между пръстите ти и, докато усетиш, изчезнала; ръката ти празна, а тя се превърнала на малка локвичка пред краката ти. И зимната ваканция се стопи неочаквано.

Венци искаше и при вуйчо си да отиде в планината, където имаше лисици и глигани, сърни и елени, и да се спусне от Снежанка е новите си ски, и да помогне на Боби и Живко, и да си оправи отношенията със Силвия. Нима и той се беше уплашил и беше избягал от рождения ѝ ден? През цялата ваканция Венци не можа да се освободи от парливото чувство на вина. Още повече, че след рождения си ден Силвия изчезна. Никой не можеше да каже къде е. Търсиха я и чрез окръжния вестник, съобщиха и по местното радио. Но въпреки взетите мерки, въпреки положените усилия през цялата зимна ваканция никой не успя да открие следите ѝ.

Из града плъпнаха най-противоречиви и тъмни слухове — особено след като Рони разказа как я е видяла да се целува с Ясен Чунтов в ергенската му квартира. Разбира се, и дъщерята на ректора на Института, и Брадата бяха разпитани от най-опитния следовател. Въпреки известните противоречия в показанията на Ясен и Рони, за него не беше никак трудно да установи истината такава, каквата е. Той твърдеше, че именно особеното психическо състояние на Силвия след мълчаливия бойкот, направен на рождения ѝ ден от целия клас, я е подтикнало да отиде в ергенската квартира на Брадата. Според майор Антонов Брадата е бил искрен с момичето, защото освен онази невинна целувка, за която дъщерята на ректора от ревност така злобно се беше разприказвала, нищо друго не беше се случило. Това поуспокои малко и родителите на Силвия, и Венци, който все още не беше изгубил надеждата да възстанови така глупаво прекъснатите отношения между него и съученичката му. Едва сега беше разбрал колко много ще тежи на съвестта му, ако нещо стане с нея...

Но хората от града се поддаваха на неверни слухове, сами също добавяха по нещо към чутото — така мълвата за моралното падение на Силвия започна да нараства, и неусетно се превърна в истинска лавина, застрашаваща да помете не само момичето, но и целия професорски дом.

Някои разправяха, че, след като избягала от квартирата на софиянеца, гимназистката скочила в реката.

Всички тези фантастични измислици причиниха много страдания на близките ѝ. Разбира се, в тях нямаше капка истина и се наложи да бъдат опровергани официално чрез окръжния вестник и

местната радиостанция. Но можеш ли да запушиш устата на хората и да спреш мълвата?

Щом органите на МВР опровергаеха един слух, веднага се раждаше друг, още по-фантастичен и чудноват. По кафенетата и кръчмите, по опашките на магазините и претъпканите с пътници автобуси можеха да се чуят най-различни и невероятни разговори.

Венци беше чул не един такъв разговор и чувството му за вина все повече и повече се засилваше. Не му даваше покой. Дори нощем, когато си легнеше, той виждаше лицето на Силвия и големите ѝ черни очи, които го гледаха с упрек.

Той също я търсеше. Разговаря с Рони, ходи дори при Брадата в ергенската му квартира, въпреки че това накърняваше мъжкото му честолюбие, но повече от онова, което официално се знаеше, като изключим безотговорните слухове, нищо повече не можа да научи. Дори с Брадата едва не се скараха. На него му беше дотегнало от посещения — идваха бащата и майката и от милицията и какви ли не любопитни, които се представяха за нейни близки, и той се чувствуваше задължен на всички да дава подробни обяснения кое и как е станало. Ясен долавяше ироничните и недоверчивите им погледи и с големи усилия се сдържаше да не избухне, но най-накрая не изтрая и почти насила изхвърли някакви непознати, които се бяха представили за твърде близки роднини на гимназистката.

— Вън! — изкрещя Брадата и грабна един от ножовете, които бяха кръстосани на стената. — Вън или сега ще ви изпия кръвчицата!

Посетителите се вцепениха от уплаха и бавно заотстъпваха към изхода, а когато се добраха до вратата, отново придобиха кураж и преди да излязат, го клъцнаха:

— Убиец! Ти си убил Силвия! Първо си я изнасилил, а после си я убил и захвърлил в реката...

След като изрекоха това обвинение с особено злорадство, те бързо изтрополиха по стълбището и не разбраха кога изхвъркнаха на улицата...

— Господи — простена Брадата, — та тези хора са истински садисти! И кой вятър ме доведе в този еснафски град? Ако не мирясат, ще си грабна шапката и ще избягам където ми видят очите... По-добре да отида в джендема, само и само да се махна оттук!

Ето в такъв момент и в такова мрачно настроение го свари Венци. Затова той не отговори при първото позвъняване — може би не беше чул, а може би нарочно, защото нямаше сили да се занимава повече с никого. Но звъненето се повтори и потрети. И Брадата скочи и широко отвори вратата пред необичайния гостенин.

— Какво има?

— Аз... аз... — започна смутено Венци — съм съученик на Силвия. Учим в една и съща паралелка. Казаха ми, че вие сте я видели последен, та дойдох да питам за нея...

— Кой ви каза?

— Рони, дъщерята на ректора.

— А-ха! Тя ли? — неопределено подхвърли домакинът. — Тогава заповядайте! — учтиво го покани той.

— Ама аз... само за малко. Може и тука...

— Влезте, като ви казват! — започна да се ядосва Ясен. — Няма да разговаряме на стълбището я!

— Благодаря! — смотолеви Венци и влезе в уютната ергенска квартира на софиянеца.

След като се настани на един стол, ученикът неволно хвърли поглед и към леглото, и към халището, и към рогозката, и към книгите, които бяха наредени на библиотеката, направена от черно боядисано желязно скеле, върху което бяха поставени дълги гетинаксови плоскости, а върху тях — самите книги.

Обстановката го предразположи към домакина и малко поуспокоен, Венци се поотпусна и някак си несръчно се усмихна.

— И какво ви каза Рони? — изпитателно го погледна Брадата.

— Ами, че за последен път видяла Силвия у вас — смутено забеляза Венци.

— Ясно! — мрачно се усмихна Брадата. — Предполагам какви глупости е надрънкала...

— Аз много добре я познавам и знам що за човек е — побърза да се солидаризира гостенинът... — И понеже знам, че си измисля разни врели-некипели, реших да дойда и лично да поговоря с вас...

— Питай!

— Не само аз, но и цял клас се тревожи за нашата съученичка; още повече, че всички се чувстваваме малко виновни пред нея...

— Виновни?! — трепна Брадата и изпитателно погледна маловръстния си гостенин. — В какво?

— После ще ви кажа — намръщи се Венци. — То е дълга история.

— Е?

— Понеже Рони раздрънкала, че за последен път я видяла при вас, а из града се носят какви ли не слухове, реших да дойда и лично да ви питам... Все пак...

— А вие мислите, че на мен ми е лесно? — прекъсна го Брадата. — И аз също се тревожа не по-малко от вас за съдбата на Силвия, защото тя наистина е чудесно момиче... За първи път я видях на една забава у Рони... Тогава, разбира се, тя не ми обърна никакво внимание, дори не ме забеляза — нещо изживяваше и все подир Жирафа се мъknеше... Но после... после, когато сама дойде в квартирата ми, беше съвсем друга... Аз се почувствувах толкова щастлив... И, разбирате ли, ако тази ректорска пикла, това изрисувано плашило, не беше влязла внезапно тук и не беше я оскърбила по най-просташки начин, Силвия нямаше да избяга.

— Нямаше? — трепна Венци и гъста руменина покри лицето му.

— Да! — отвърна с горест Брадата, който не гледаше към Венци и не забеляза избилата руменина по лицето му. — Дори ме целуна...

— Целуна ви? — не повярва на ушите си Венци.

— Да, и каза, че това е първата целувка в живота й...

— Наистина ли?

— Казвам ви самата истина — отвърна Ясен. — И понеже виждам, че и вие сте чист и непорочен, ще ви призная: — Аз имах годеница в София, която ме остави и страдах известно време от това... Но никога не съм срещал момиче като Силвия! Никога! Та тя е цяло съкровище! Не само защото не беше се целувала до този момент, а защото в нея има нещо неподправено, нещо много искрено, някаква безпомощна откровеност, на каквато малцина са способни. За първи път срещам такова съчетание на външна и духовна красота...

Венци долавяше смътно, че душата и мислите на Брадата са сродни с неговите, но от това не му ставаше по-леко, а напротив, увеличаваха се душевните му страдания. Сега той разбираше, че този симпатичен и брадат около двадесет и шест годишен младеж може да е покорил сърцето на съученичката му.

И кой знае защо, противно на разума и волята му, в гърдите му се надигна ярост към Брадата и напразно се мъчеше да я овладее.

— Значи, така... — стана позеленял от стола Венци. — Казваш, че тя първа те целунала...

— Да!

— Лъжеш! — изкрещя гимназистът. — Силвия не е способна на такова нещо...

Брадата го погледна учудено и едва сега му стана ясно каква непростима глупост извърши, дето така искрено се изповяда...

— Ти да не си също влюбен в нея, а? — кротко и съчувствено го погледна той.

Ето това съчувствие вбеси най-много Венци:

— А теб какво те засяга това? — сепна му се той.

— Може би си прав — направи опит да му се усмихне Брадата, но излезе нещо средно между полуусмивка и полугримаса. — Едно само не мога да разбера...

— Какво?

— Защо трябва да крещиш? Та аз нямам никакво намерение да се караме...

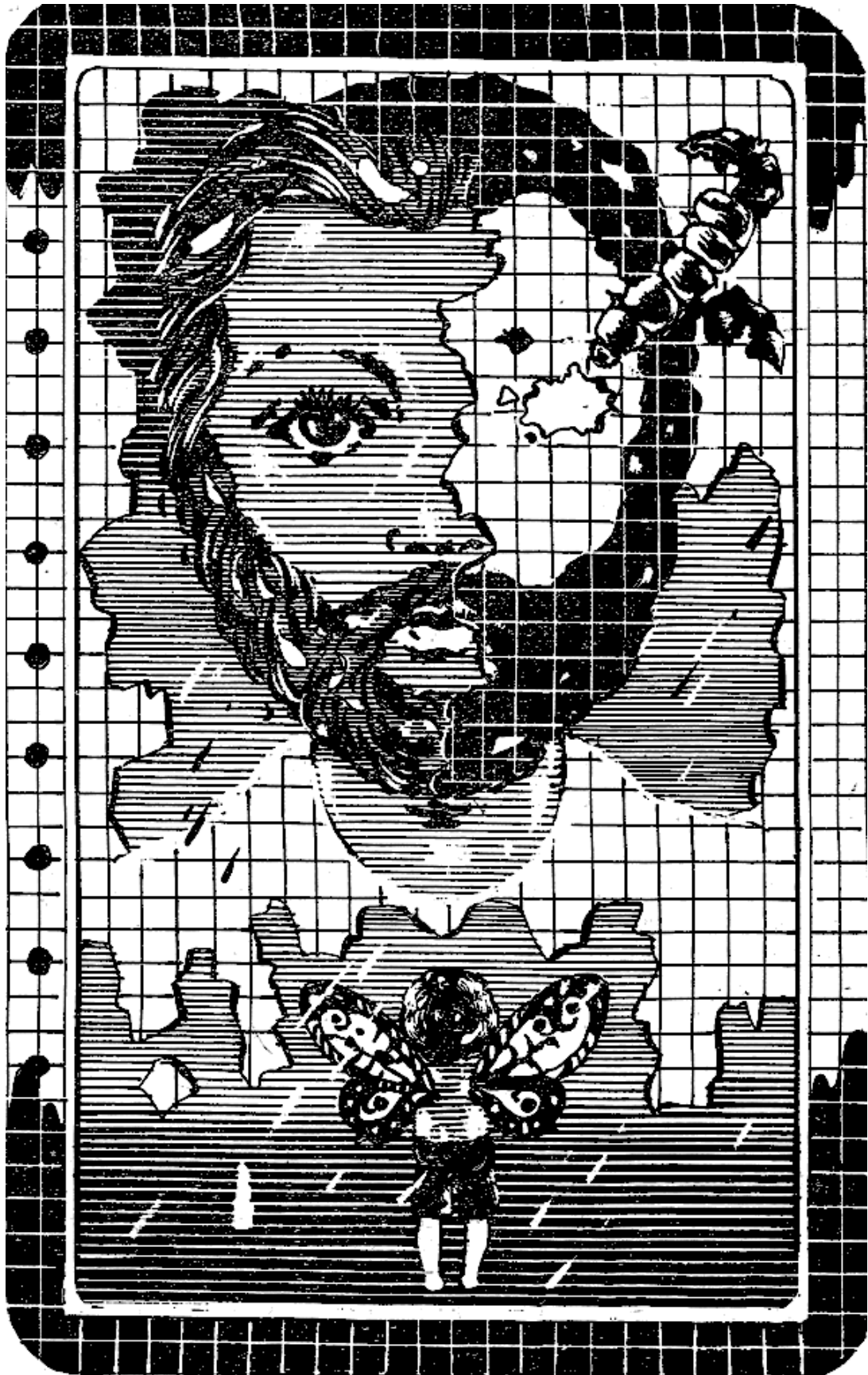
— А аз имам!

— И какво? На дуел ли ще ме извикаш?

— Ти подиграваш ли ми се? — измери го от главата до петите Венци. — Или ликуваш, а? Не бързай много! Може да се препънеш.

— Че за какво да бързам?

— Не бързай да се радваш! Още нищо не се знае...

Брадата искаше да го попита какво не се знае, но премълча. Излишно беше да спори с този хлапак, който си въобразяваше, че вече е станал мъж и може да превземе целия свят, стига да поиска. И той някога имаше неговото самочувствие, и той се перчеше, когато трябва и когато не трябва, но на няколко пъти животът му удряше такива жестоки плесници, които още пицяха в ушите му... Разбира се, тези плесници не го промениха много, но все пак го направиха малко по-мъдър и предпазлив...

Сега двамата стояха един срещу друг и се измерваха с очи — Венци настръхнал, а Брадата спокоен и уравновесен, макар че не изключваше възможността също да избухне. От личен опит знаеше, пък и беше чел някъде, че най-трудната победа е победата над собствените страсти. Затова сега беше в по-изгодна позиция от Венци, който очевидно никак не умееше да владее нервите си.

— Хайде, успокой се! — примирително го докосна с ръка Ясен Чунтов.

— Не ме пипай! — едва не го перна през ръката Венци.

Брадата погледна изненадан гостенина.

— Какво съм направил?

— Ти си егоист — злобно изрече гимназистът. — Не си мърдаш пръста да я откриеш...

— А ти откъде знаеш, че не си мърдам пръста?

— Знам. Казаха ми...

— Кой?

— Рони — отвърна Венци и отново премина в настъпление: — С кого посрещна Нова година, а? С Рони, нали? Вместо да изтичаш след избягалата Силвия, ти си предпочел...

— А ако бях посрещнал Нова година със Силвия — язвително го прекъсна Брадата, — по-леко ли щеше да ти бъде?

— Мръсник — изръмжа Венци, обърна му гръб и се отправи към вратата.

— Глупак! — не му остана дължен Брадата. — Почакай да се разберем.

Но Венци не го чу — излязъл на улицата, той вече тичаше към районното управление на МВР. Майор Антонов, който се занимаваше със случая, го нямаше и Венци се отправи към Добреви... У тях свари

само Марина — професорът провеждаше изпити, за разлика от учениците, студентите бяха в изпитна сесия...

Когато го видя, Марина искрено се зарадва и веднага го покани в широкия хол и му поднесе кутия с бонбони. Тя си беше помислила, че ученикът е научил нещо радостно за дъщеря им и бърза да ѝ го съобщи. Но, уви! Венци трябваше да я разочарова. Нищо не знаел. Искал същото да научи от нея. Когато чу това Добрева се разплака, а момчето не можеше да понася женски сълзи, стана му мъчно за нещастната майка и побърза да излезе...

Искаше да се прибере в къщи. Ваканцията беше изтекла. Утре отново започваше скуката и трябваше да прегледа програмата си за първия учебен ден. Едва сега му дойде на ум, че през тези броени ваканционни дни той нито веднъж не беше се докосвал до нито един учебник и не беше решил нито една задача, въпреки мъдрите напътствия на директорката — дори и през ваканцията не бивало да забравят, че са ученици. „Глупости! — усмихна се Венци. — Ваканцията затова е ваканция, за да си отпочинем от това проклето зубкане.“ И сега нямаше намерение да чете, а само да сложи в ученическата си чанта необходимите тетрадки и учебници, защото утре можеше да се успи и нямаше да има време за това...

Венци бързаше към дома, угнетен от сълзите на майката на Силвия и неприятната среща с Брадата, който страшно го ядоса с неочакваната си изповед, без да подозира, че сега в къщи го очакваше най-голямата изненада.

ШЕСТА ГЛАВА

НАЙ-ГОЛЯМАТА ИЗНЕНАДА

Когато Венци влезе в дома си, първото нещо, което видя в хола, беше един висок възрастен мъж с посребрени коси и хайдушки мустаци, каквито беше виждал само върху портретите на видни възрожденци и, забравил всички земни тревоги, се спусна към него.

— Вуйчо! Вуйчо Радивой!

Човекът, който разговаряше с майка му, трепна, обърна се към вратата и щом съгледа влизащия гимназист, разпери ръце, сякаш се готвеше да полети, и радостно притисна до гърдите си своя племенник.

Това беше наистина някогашният легендарен партизански командир, а сега прочутият лесовъд, известен не само у нас, но и в чужбина с няколко ценни научни книги върху опазването на растителността и дивеча сред природата на Балканския полуостров, Радивой Попдимитров. С него именно Венци най-много се гордееше пред съучениците си, а те понякога го иронизираха тънко и незабележимо. Но Венци не беше глупав, схващаше ироничните им подмятания и още повече се хвалеше.

— Хайде, хайде, само ти имаш вуйчо, ние не сме раждани от майки — казваха някои.

— Палета сте вие — ето що! — не им оставаше дължен партизанският племенник. — И поповата лъжичка прилича на риба, ама не е риба, защото, когато порасне, става най-обикновена жаба.

— А вуйчо ти да не е от царско потекло?

— Не е, но е нещо повече от цар...

— Знаем, че е бил партизански командир, стига си се фукал.

— Кой знае в какво старче се е превърнал сега...

— Това не е вярно! — ядосано им отвръщаше Венци. — И сега си е същият. Сега е цар на планината. Преди е защищавал бедните от фашистите, а сега защитава гората от хората...

— Празни приказки! — нарочно го дразнеха някои.

— Не са празни — горещеше се Венци. — Ако го видите, не само ще му се възхитите, но и шапка ще му свалите, защото такива хора в наше време се броят на пръсти...

Разбира се, тези разговори се водеха отдавна, когато Венци беше малък. Но и по-късно, когато порасна, не се освободи от обаянието на вуйчо си. Той беше се превърнал за него в олицетворение на идеала за истински човек, който знаеше за какво е дошъл на този свят, и още по-важно — знаеше за какво живее и за какво трябва да умре, ако се наложи...

И сега Венци сияещ от щастие, се притискаше до гърдите на този грамаден мъж, а след като се отскубна от мъжката му прегръдка, той се отстригна на няколко метра и като го погледна възторжено, промълви:

— Вуйчо, ти сякаш не старееш! Все си същият.

— А ти си остарял, старче! — усмихна се Радивой. — Когато идваше по-често при мене в планината, изглеждаше по-млад. А сега виждам, че и бръчици са се появили по челото ти, и бакенбарди си пуснал, че още малко и брада ще избуи по бузите ти като некосена ливада.

— Още му е рано! — намеси се и Лена. — Има време за това, нека завърши гимназия...

— Така ли? — изненада се Радивой. — Че ние на неговите години в конспирации участвувахме, складове във въздуха вдигахме, революция правехме... а тях сме ги поставили в парникови условия, страхуваме се да не прегорят от слънцето или да не измръзнат ръчичките им от студа...

— Тогава беше друго — забеляза Лена. — И времената бяха други, и задачите, и хората... Разликата между някога и сега е толкова голяма, колкото от небето до земята.

— Че каква е тази разлика? — косо я погледна гостенинът. — Май че ние си я измисляме, а хората си остават все едни и същи.

— Не си прав, бате! — упрекна го майката на Венци. — Нали съм учителка и близо петнадесет години се занимавам все с деца като моя син...

— Че какво дете е Венци? — усмихна се Радивой. — Сокол! Истински сокол! И крила са му порасли даже — пусни го и ще полети над ширинето...

— Ба-а-а-а! Нищо не се знае — забеляза Лена. — Може да полети, а може и на първия метър да падне и да си счупи главата.

— Ще я счупи, зер! — отвърна вуйчото. — Щом вие...

— Какво ние? — трепна Лена.

— Затворили сте го като в клетка — сериозно каза брат й. — Защо не го изпратихте при мен в планината?

— Стори ни се малко болнав — заоправдава се майката. — Страдаше от безсъние, не си доспиваше като хората, апетитът му беше спаднал...

— Че тъкмо затова трябваше да го изпратите — каза Радивой. — Да поскита из планината, да подиша боровия въздух и да видите какъв апетит ще му се отвори...

— Ние мислехме да го изпратим, бате — заоправдава се Лена. — Но не се решихме. Все пак планина е това — не е шега. А там климатът е суров, студено е, особено през зимата. Току-виж, простудил се и в тези грипозни времена лепнал някои грип — после иди го лекувай. А сегашната учебна година е решаваща за него...

— Добре, добре — примирително се съгласи братът, — няма да се караме. Откакто те помня, все ти си права. Да знаеш, че никак не завиждам на Боян!

— Аз пък на Ягода не завиждам — върна му го Лена. — С такава мечка като тебе...

През това време в хола влезе Ася, сестричката на Венци, и сложи край на препирнята. Тя беше в трети клас и за разлика от брат си имаше сини очи и златиста коса, приличаше на малка русалка и беше много гальовна и дяволита. Повече приличаше на бащиния си род — някои твърдяха, че одрала кожата на една от лелите си, затова леля й много я обичаше и глезеше. Докато Венци беше наследил белезите и чертите на майчиния си род — може би такъв на неговата възраст е бил и вуйчо му Радивой. Откровен и пламенен, честен и неподкупен. Понякога прибързан, той също се е поддавал на емоциите си, за което по-късно искрено е съжалявал. Безспорно, бил е обичан от другарите си, но не са били малко и ония, които са му завиждали. Може би затова той беше преживял много огорчения и разочарования, но те не бяха го сломили...

Още щом съгледа Ася, той радостно я грабна на ръце и я вдигна толкова високо над главата си, че тя докосна тавана с пухкавите си

пръстчета.

— Сега аз съм най-голямата в нашия дом! — щастливо възкликна момичето. — И от батко съм по-голяма, и от мама, и от татко, и от тебе, вуйчо!

— Че ти винаги си била най-голяма! — засмя се Радивой.

— Защо? — погледна го недоверчиво Ася.

— Ами колкото по-малък е един човек, толкова по-голям изглежда в очите на другите — усмихна се вуйчо й.

Но тази сентенция, изглежда, беше трудна за възприемане от детското съзнание и Ася го погледна начумерено:

— Защо ми се надсмиваш?

— Че аз не ти се надсмивам.

— Надсмиваш ми се! — тупна с краче момичето. — Кажи, защо ми се надсмиваш?

— Честна партизанска, не ти се надсмивам! — с престомена сериозност отвърна вуйчо й. — Казвам ти самата истина. У нас децата са на почит и уважение, нали така? А кажи, кого най-много почитат и уважават? Големите. Следователно ти си най-голяма, по-голяма си от всички нас. И не случайно ние всички ти завиждаме по мъничко...

Този отговор, изглежда, удовлетвори Ася, но тя забеляза дяволитите пламъчета в очите на вуйчо си и отново се начумери. После се обърна към майка си:

— Наистина ли, мамо?

— Да! — отвърна Лена, която шеташе из хола и изглежда не беше разбрала въпроса й, та реши да попита: — За какво става дума?

— Ти не знаеш за какво те питам, а отговаряш — разсърди се момичето.

Понеже Венци беше най-големият авторитет у дома за нея, тя реши да се обърне към него:

— Кажи, батко, вярно ли е това, което казва вуйчо? — погледна го със сините си очи момичето. — Или ми се надсмивате?

— Вярно е — усмихна се Венци. — Разбира се, в преносен смисъл...

— Като в приказките ли?

— Да, като в приказките.

— Ако не вярваш — усмихна се вуйчо й, — хайде да направим размяна. Аз ще ти дам моя ръст, а ти ми дай твоите години. Съгласна

ли си?

— Но това е невъзможно? — пропя третокласничката.

— Защо да не е възможно? — престори се на изненадан вуйчо й.
— При мен, в планината, живее един беловлас вълшебник. На хиляда години е. Ще отидем при него, ще му се помолим и той ще направи смяната — на теб ще даде моя ръст, а на мен — твоите години...

— Лъжеш! Лъжеш! Лъжеш! — запляска с ръце Ася. — Сега няма вълшебници. Те отдавна са умрели и са останали да живеят само в приказките — така ни каза нашата учителка, а тя е много умна...

Всички се разсмяха на наивния й отговор. Този смях обиди Ася и тя се начумери:

— Ако не ми вярвате, сами попитайте другарката и тя ще ви обясни...

И като ги изгледа победоносно, важно и с достойнство напусна хола.

А когато Лена отиде в кухнята и останаха само двамата в хола, бившият партизански командир отиде до Венци и тайнствено му прошепна на ухото:

— А сега имам една изненада за тебе. Познай каква е?

Гимназистът го погледна озадачено, опита се да отгатне, по очите му, но погледът на Радивой беше неразгадаем. Каква ли може да бъде тази изненада?

— Голяма ли е, или е малка? — попита юношата.

— Най-голямата, каквато ти никога не си очаквал...

— А какъв характер има? Материален или духовен?

Вуйчо му го погледна дяволито:

— Е, много искаш да знаеш. Остава още да попиташ с коя буква започва и на коя окончава.

Венци се разсмя. И за да се оправдае, шеговито добави:

— Че ти какво си мислиш? От това зубкане умът ми съвсем изфиряса.

И Венци вече сериозно се замисли над гатанката, която му беше задал вуйчо му. И изведнъж в главата му проблесна някакво прозрение:

— Писмо от Силвия!

Този път Радивой остана като гръмнат. Той искаше да поизмъчи своя племенник, още повече, че си го беше заслужил, защото сам беше причинил много страдания на момичето. И през ум не му беше

минало, че този хлапак може да се окаже толкова съобразителен. Виж го ти, гимназистът му с гимназист! Уж го смяташе за парниково творение, отгледано в изкуствени условия, подхранвано с изкуствени торове и затопляно с изкуствено слънце, а той... Изглежда, новото поколение притежаваше нещо, което те, ветераните, не са и подозирали. Гледай ги, тези младоци, да им се ненадяваш! Стъпили върху раменете на своите предшественици, те виждаха много подалече от тях... Впрочем, така е редно. Изведнъж се почувствува остарял.

И все пак му стана драго, че не друг, а неговият племенник е отгатнал сложната гатанка.

— Браво, момчето ми! — предаде се Радивой и доволен го потупа по рамото. — Отгатна! Едно не мога да разбера само — как се досети? Може би си прочел отговора в очите ми, а? Възможно е и да съм се издал с нещо, а? Кажи, кой ти помогна?

— Силвия! — искаше да извика Венци, но му стана неудобно да разкрива чувствата си, пред стария ветеран. Затова, след като помисли малко, отвърна:

— Логиката!

Каза го с привидно спокойствие — привидно, защото сърцето му заби по-бързо и от училищния звънец, който ги призоваваше в клас, и той с нетърпение и сподавен глас прошепна:

— Къде е писмото? Дай ми го!

— Много ли се вълнуваш? — усмихна се вуйчо му.

Странни хора са възрастните! За всичко се досещат сами, но все пак искат да го чуят от техните уста. Добре, щом толкова настоява, ще задоволи любопитството му...

— Да! — тихо отвърна юношата.

— Следователно Силвия ти е помогнала, а не логиката! — усмихнат заключи вуйчо му.

Досети се, дяволът — помисли си Венци, но за нищо на света не искаше да се издаде.

— Логиката, вуйчо! Честна дума, логиката ми помогна!

— Виж какво, момче — прекъсна го Радивой, — ти закъдето си тръгнал, аз оттам се връщам. Тази логика и мен едно време ме заведе при вуйна ти. А ето вече двадесет и седем години я мъкна като верига на врата си. И да се опитвам да избягам от нея — не мога. Тя е като

сянката, навсякъде ме следва — днес от тази, а утре от другата страна. Един път пред мен, а друг път зад гърба ми, но никога не ме изоставя... Та и твоята логика е от този род...

— Аз съм още зелен — каза усмихнат Венци — и не ги разбирам тези работи. Сигурно след време ще ги разбере...

— Упорит си! — разсмя се вуйчо му. — И това ми харесва.

После млъкна и се замисли за нещо, след което отново повдигна очи:

— А ти чел ли си за телепатията, а?

Това се казва телепатия! — помисли си Венци. — И аз си мислех за същото, но не се издадох.

— Да, малко... Но не ми е ясна много тази наука...

— Тогава имаш вродена дарба — убедено изрече Радивой. — А това е много важно. Ти умееш да приемаш мисли от разстояние. Четох една статия в някакво съветско списание, че когато много се тревожиш за някого, който се намира на стотици километри от тебе, можеш да чуеш мислите му... Сега за сега тази способност притежавали само отделни хора...

Но Венци вече не го слушаше. Той мислеше за писмото на Силвия. Щом като му пише, значи е жива. И щом вуйчо му носи това писмо, следователно се намира някъде в Родопите. Но какво ли търси там? Доколкото знае, там няма никакъв близък, няма роднини в тази разлята като море планина.

— Дай ми писмото! — едва успя да прошепне Венци.

И когато някогашният партизански командир му подаде синия плик, юношата с трескави пръсти го разкъса, извади от него няколко големи карирани листа, върху които позна красивия почерк на своята съученичка. После седна отмалял на близкия фотьойл и заби поглед в писмото. Потъна в него и сякаш целият свят, който го заобикаляше, изчезна: и апартамента, и вуйчо му, и майка му, и малката му сестричка, която отново беше влязла в хола.

Ася видя писмото в ръцете на батко си и хитро усмихната, попита вуйчо си:

— От коя е?

— От Силвия! — все така шепнешком ѝ отвърна той.

— От каква Силвия! — изненада се момичето. — Ама тя жива ли е? Нали разправяха, че се е удавила...

— Пст! — сложи отново пръст на устните си вуйчо й. — После ще приказваме...

А Венци нито я видя, нито чу разговора, който се водеше шепнешком между двамата. Докато не прочете писмото докрай, той нито веднъж не повдигна очи, иначе щеше да види как се променяше лицето на вуйчо му — ту придобиваше ироничен, ту загрижен вид. Защото той знаеше много повече неща, от онези, които Венци научи от писмото.

Най-сетне гимназистът го дочете и без да проговори, стана от фотьойла и тръгна към терасата. Излезе. Надвесе се над перилата, постоя известно време, после, изглежда, му хрумна нещо и отново влезе в хола.

Радивой и Ася го наблюдаваха. Радивой загрижено, а Ася с известна боязън. Но Венци не ги виждаше. Странно, какво ли му пишеше Силвия?

Венци влезе в една от стаите, позабави се известно време в нея и отново се върна в хола.

— Е? — не изтрая най-сетне вуйчо му. — Какво ти пише Силвия?

— Че е жива и здрава — без да го поглежда, отвърна Венци. — И че нищо лошо не й се е случило...

— Ами тогава защо не се радваш? — в упор го запита Радивой.

Племенникът не му отговори.

— Да бе, батко! — присъедини се към вуйчо си Ася. — Аз много се радвам, че така Силвия е жива и здрава. Значи, слуховете, че се е удавила, не са верни.

И тя се развика:

— Мамо! Мамо! Батко има писмо от така Силвия. Тя е жива! Жива! Жива!

Третокласничката скандираше спонтанно и не беше на себе си от радост.

Но майка й беше заета в кухнята и, изглежда, не бе разбрала за какво става дума, защото се провикна:

— Какво се е случило? Защо си се разврякала така?

И Ася веднага отиде при нея.

— Ти чу ли, мамо?

— Не! Какво има!

— Кака Силвия е жива!

— Така ли? — зарадва се изненаданата Лена. — Кой ти каза?

— Батко! Той има писмо от нея.

— И къде се намира сега?

— Не знам. Батко знае.

— Тогава да позвъним на майка й — каза Лена. — Горката женица! Едва не се побърка от мъка. Трябва да я зарадваме...

— Аз ще й се обадя! — извика Ася.

— Защо ти? Нека й се обади батко ти.

— Не! Аз! Аз! Аз! — упорствуваше Ася. — Искам от мен да чуе радостната вест.

И тя изтича до телефона, който се намираше в хола, вдигна слушалката и избра номера на Добреви, който беше запомнила от батко си.

— Ало? Кой се обажда? — чу се тревожен женски глас в слушалката.

— Аз се обаждам, Ася. Сестрата на Венци.

— Какво има?

— Лельо, Марино, кака Силвия е жива!

В слушалката се чу радостно възклицание, последвано от хълцане. А след малко и гласът на Марина:

— Откъде знаеш? Кой ти каза?

— От батко Венци. Той има писмо от нея.

— Може ли да се обади батко ти? — настоя гласът отсреща.

— Ася, какво правиш? — скара й се батко й. — Защо звъниш?

— Леля Марина каза да й се обадиш? — уведоми го Ася.

— Аз ще й се обадя! — приближи се до телефона Радивой. — Ася, дай ми слушалката!

— Ама леля Марина каза батко да й се обади! — настояваше на своето третокласничката. — За теб нищо не ми е казала...

— Това няма никакво значение.

— Как да няма? — проплака момичето. — Има...

— Ася, моля те, не прави глупости! — разсърди се Венци, грабна слушалката и я подаде на вуйчо си. — Говори ти!

Радивой Попдимитров пое слушалката от Венци. А в нея се чуваше тревожният глас на Марина:

— Ало! Какво става! Защо не се обаждате! Кой си прави шеги?

— Това не са никакви шеги — тихо, но уверено започна Радивой. — Успокойте се! Вашата дъщеря е жива и здрава... Кой се обажда ли! Лесовъдът Радивой Попдимитров... Да! Да! Току-що пристигнах от Родопите. Лично я видях с очите си. Нищо й няма... Ами какво да Ви кажа... Младежка работа! Решила да прекара ваканцията при батко си, който, както навярно знаете, вече е на границата, в Родопите... Да, да! В една застава е, която се намира в моя район. И той е добре. Силвия също! Какво има друго ли? Другото не е за телефона, другарко Добрева. Трябва лично да се видим. Или с вас, или с професора. Защо е отишла там ли? И това не е за телефона. Нали ви казах, трябва лично да се видим и да поговорим... Впрочем Венци ще дойде и всичко ще ви обясни. Аз няма да имам време. Нали ви казах, много бързам! Утре заминавам за Съветския съюз. За една година. Добре, след малко ще тръгне...

Когато чу, че вуйчо му ще заминава за Съветския съюз, Венци повдигна очи и учудено го погледна...

След като приключи разговора, Радивой постави внимателно слушалката на вилката и срещна погледа на Венци.

— Е? А сега да поговорим най-напред с теб. — И се обърна към Ася: — Ася, много те моля да ни оставиш за малко насаме...

Ася го погледна въпросително, но като прочете твърдото решение в очите му, обърна се обидено и важно, с достойнство излезе от хола...

СЕДМА ГЛАВА

БЕЗ ВЯРА НЯМА ЖИВОТ

Венци никога няма да забрави този разговор. Вуйчо му го бухна като в топла баня и дълго го държа на горещата пара, от която едва не му прилоша... Той сякаш го преведе през всички кръгове на ада и му показва казаните, където се пържат най-големите грешници...

Точно такъв грешник се почувствува и юношата след този необикновен разговор. „Обичаш ли Силвия?“ — в упор го беше запитал партизанският командир и го гледаше с такъв проникателен поглед, от който няма къде да се скриеш и не можеш да се измъкнеш дори с най-хитро измислената лъжа. „Обичам я!“ — със засъхнали устни му бе отговорил юношата. „А тогава защо си постъпил така жестоко с нея?“ Въпросът беше безцеремонен и Венци, като че се засегна. За каква жестокост можеше да става дума? Та той дори с пръст не беше я докоснал. А познаваше младежи, по-големи от себе си, дори и свои връстници, които пребиваха от бой приятелките си... Ето това е жестокост, а неговото каква жестокост е... Още повече, че Силвия сама беше виновна пред Боби и Живко, а и пред целия клас, който я уважаваше и ѝ вярваше. Та нали затова всички бяха дошли на рождения ѝ ден? Но след като чуха магнетофонната ѝ изповед, те се почувствуваха излъгани и ограбени и един по един започнаха да се изнизват — останаха само той и Петьо... „А защо избягаха? — прекъсна го вуйчо му. — Защото това си е чисто бягство, най-обикновено дезертьорство от бойното поле, ето какво е това. Почувствуваха се ограбени и излъгани, демек разочаровали сте се от своя идеал... Защо и в какъв момент? Че кой би се решил на такава искрена изповед, та макар и записана на магнетофон, ако не вярваше на хората, пред които я прави, ако не бе убеден, че те също му вярват? А със своето позорно бягство класът ѝ е ограбил вярата, надеждата, а без надежда и вяра може ли човек да живее истински? Кажи, може ли?“ — повтори въпроса си вуйчо му... „Не може! — отвърна с наведена глава Венци. — Поне аз не бих могъл да живея, ако няма в

какво да вярвам и ако никой не ми вярва...“ „Ето, виждаш ли? — стрелна го с огнените си очи Радивой. — А ти, който твърдиш, че толкова много си я обичал и така силно си ѝ вярвал, изведнъж с лека ръка слагаш кръст на всичко това и хукваш през вратата като последен страхливец?“

Обвинението на вуйчо му беше толкова категорично, че Венци инстинктивно почувствува необходимост да се защити... „Но аз си отидох последен, след като целият клас си беше отишъл!“ „Толкова по-зле! — засече го вуйчо му. — Значи си проявил конформизъм. Защото другите са си отишли по убеждение, вярвайки, че постъпват правилно, макар тази вяра да е лъжлива, а ти си ги последвал против убеждението си и това е най-лошото... Да, да, да, това е най-отвратителното — да вървиш против убеждението си... Не уважавам фанатиците, но ги разбирам. Те могат да нанесат непоправими поражения, но поне имат вътрешно равновесие в себе си. И когато убиват някого, те го убиват с вярата, че постъпват правилно... А най-страшни са онези, които знаят, че жертвата не заслужава смърт, но стрелят и по този начин сами вкарват ада в душата си...“

Радивой замълча за малко, а после го попита: „Кажки, защо не направи опит да спреш бегълците? Ти можеше да им изкрешиш: «Къде сте хукнали? Защо бягате, жалки, долни, страхливци. Нима се уплашихте от откровеното ѝ признание? По-добре ли щеше да бъде, ако си беше премълчала?» Ако им беше извикал така, ако беше застанал на вратата и спрял първия беглец, те щяха да си седнат, да осъзнаят вината си... Но ти не си направил това... Кажки, защо не го направи?“

Венци слушаше суровите, но справедливи думи на вуйчо си, които се сипеха по него като камшични удари, без да направи каквото и да било опит да се защити от тях. Радивой го гледаше с очакване, но какво ли можеше да му отговори? Да му каже, че просто не се е сетил да стори това, едва ли щеше да му повярва? Вуйчо му не е вчерашен и щеше да го засече с контра въпрос, който можеше да го постави още в по-неудобно положение... Пък и сам дълбоко в себе си осъзнаваше, че не е така... И на него му беше минала тази мисъл в онзи трагичен момент, но не намери сили да се противопостави на класа. И все пак, защо не го направи? Още звъни в ушите му и може би никога няма да заглъхне въпроса ѝ: „А вие какво чакате още?“. Този въпрос твърде

много приличаше на въпроса на вуйчо му: „Кажи, защо не го направи?“

— Е? — сепна го гласът на вуйчо му. — Аз чакам... Ще ми отговориш ли на въпроса?

— Трудно ми е. Не... не... не знам какво да ти кажа — заекна Венци. — Може би имаш право. Но аз за пръв път изпаднах в такава ситуация...

— Разбирам те, но не те оправдавам — каза вуйчо му. — Като малък аз бях овчарче и зная: щом една овца хукне, подплашена от нещо, цялото стадо се втурва след нея... Това се нарича стаден инстинкт... Ако в този момент има кой да спре тази първа овца, и стадото ще спре, защото тя не знае от какво се бои и къде бяга. Понякога се случва, бягайки от вълка, да налети право на него. И то пак от страх... Но човекът не е овца и хората не са стадо. Природата затова ни е надарила със съвест и разум, за да се отличаваме от обикновените твари. Разбираш ли вината си, Венци?

— Да! — тихо беше прошепнал юношата. — Въпросът е как да я върна?

— Кого?

— Силвия!

— Опасявам се, че вече е късно — беше забелязал вуйчо му. — Понякога някои неща стават непоправими... за цял живот. Впрочем, всичко зависи от нея... Тя какво ти пише?

— Това, което и ти ми каза... Е, не точно с такива думи, но по смисъл е същото.

— Не се и съмнявам — каза вуйчо му. — Тя е умно момиче. А пише ли ти за своето ходене по мъките? Как е търсила сламка, за която да се хване? Споменава ли за онзи... как се казваше... социолога?

— Да!

— И той се е оказал страхливец като вас, щом не се е втурнал след нея.

— А защо е отишла в Родопите? — беше попитал Венци.

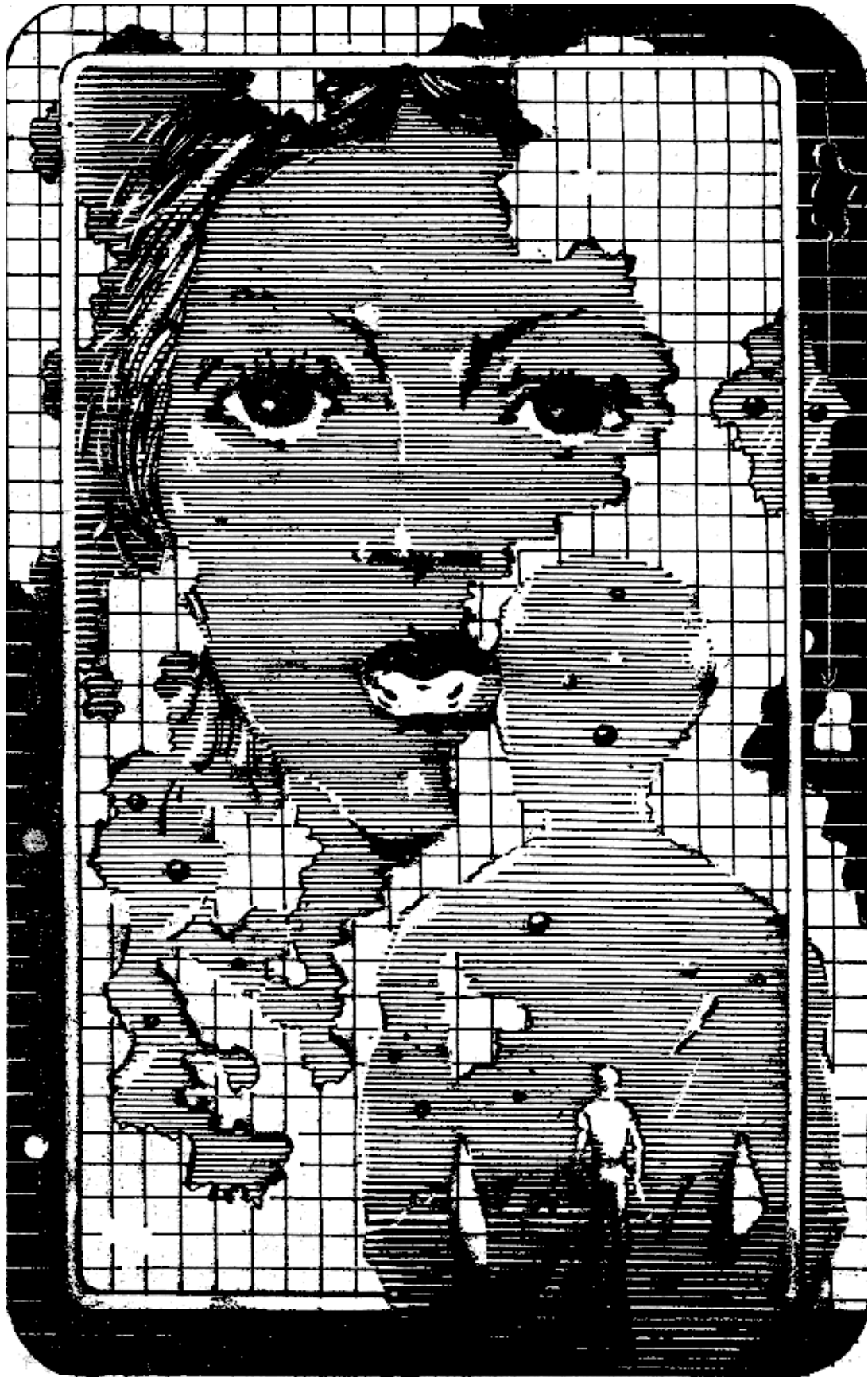
— Защото в този момент Калин е бил единственият човек, на когото е вярвала. И не се е излъгала...

— Но той ѝ е брат — опита се да възрази Венци.

— Това е вярно — беше отвърнал вуйчо му. — Но то не обяснява всичко. Нали професор Добрев ѝ е баща, а Марина — майка. Защо не е

потърсила тяхната помощ, а на брат си?

Желязна и необорима беше логиката на вуйчо му. Венци сам се досещаше защо Силвия беше избягала при брат си. Това се разбираше и от писмото ѝ. Тя пишеше, че новогодишната нощ е прекарала във влака, че е киснала по чакалните на гарите; как разбрала, че Калин се преместил на южната граница, как със сълзи на очи се е молила да ѝ кажат точния му адрес, как след двадесет и четиричасово безсъние най-после го открила в заставата и припаднала от умора и напрежение, как двама граничари я занесли в една стая и я поставили на някакво легло, а когато извикали лекаря, тя вече била заспала. И спала цели дванадесет часа непробуден сън... И щом се събудила, видяла загриженото лице на Калин, който стоял на колене пред нея и чакал да отвори очи. Ето това се вика любов, макар и братска, но истинска, без поза и фалш... „За съжаление — пишеше му Силвия, — такава безкористна любов и такава вяра не срещнах в никой друг — нито в родителите си, нито в теб, нито в Брадата... И никога няма да забравя това. Калин ме върна към живота...“

От писмото ѝ Венци беше разбрал, че Силвия няма намерение да се връща в техния град, а още по-малко в тяхното училище. Вече започнала работа като помощник-библиотекарка — там имали нужда от просветни кадри и щяла да продължи образованието си във вечерна гимназия. Искала сама да си припечелва хляба, за да не се чувства задължена на никого, да не ѝ натякват майка ѝ и баща ѝ за грижите, които са полагали за нея... А когато Калин изкара военната си служба, щели да живеят заедно... Нещо повече. Те си дали клетва да не се разделят дори когато се задомят. Щели да наемат или да си купят един апартамент, достатъчно голям, за да могат да се приютят в него две млади семейства...

Много пъти Венци препрочита писмото на Силвия. Можеше да се каже, че вече го знаеше наизуст. Всяка дума от това необикновено писмо приличаше на жив въглен, току-що изваден от огъня, който пареше душата му, причиняваше му непоносима болка и го караше да съжалява за поведението си на рождения ѝ ден срещу Нова година и, ако имаше власт над времето, би върнал онзи миг и би постъпил така, както подобава на истински мъж... Но, уви, времето е невъзвратно — никой не е в състояние да върне миналото. И сега не му оставаше нищо друго, освен да носи този жив въглен в сърцето си, да стене насън от мъчителните съновидения, да вижда широко отворените и пълни с упрек черни очи на Силвия, която не защити, когато трябваше...

Венци имаше такъв отчаян вид, че като видя обърканото му лице, Радивой едва не прихна от смях, но успя да се сдържи и с престорена строгост му заповяда:

— А сега бягай у тях! Успокой майка ѝ и баща ѝ — да не се тревожат напразно...

— Добре, вуйчо! Тръгвам веднага — смутено отвърна Венци и се отправи към вратата.

— Чакай — спря го Радивой — По чехли ли си решил да отидеш?

Едва сега гимназистът погледна краката си и видя вехтите чехли, които бе обул. Изчерви се и като повдигна очи, зърна добродушната усмивка, плъзнала върху устните на партизанския командир.

Венци набързо обу новите си половинки и хукна по стълбището.

И сега вървеше по базалтовата пътека, която водеше към кокетния блок, в който живееха родителите на Силвия. Но колкото повече наближаваше блока, толкова повече го обземаше някакъв смут, който го накара да забави крачките си. А когато стигна изцялото, леко изгърбено мостче, спря под плачущата върба и се опря на перилата точно там, където някога бе срещнал Силвия. Бистрата, кристалночиста вода все така, тичаше по камъните и с весело бърборене бързаше към равнината, където щеше да срещне водите на друга река и елени в едно, щяха заедно да се устремят към морето...

Дали и неговият път щеше да се слее някога с пътя на момичето, чието писмо сега шумолеше в джоба му? Или никога повече няма да я срещне и тя ще остане само като тръпчив спомен в душата му, като нагорещена карфичка, която щеше да се впила в съвестта му, докато е жив? Кой знае... Светът е малък, както се казва, и планина с планина не се срещат, а човек с човека се срещат... Още повече, ако поне единият търси другия. Въпросът е с какви очи ще се погледнат. И ще има ли той куража да я погледне в лицето, или, щом я зърне, ще изпита желание да се разпадне на съставните си частици под укорния поглед на нейните големи черни очи.

А рекичката под мостчето, неподозираща нищо за терзанията на юношата, все така с весело бърборене се носеше надолу към равнината и на дъното ѝ блестяха огледалните пъстроцветни камъни... Може би тя е била свидетел на много по-големи човешки драми през своето хилядолетно съществуване.

Венци с мъка откъсна очите си от течащата вода и бавно потегли към другия бряг. Никак не беше трудно да измине краткото разстояние, което го отделяше от него. Но дали щеше да стигне някога брега, на който се намираше Силвия.

ОСМА ГЛАВА

НЕОБХОДИМ, ЛИ Е ХУМАНИСТИЧЕН НАМОРДНИК?

Едва ли има по-голямо наказание от това, след като си желал доброто на децата си и си правил всичко възможно за тяхното щастие, да постигнеш тъкмо обратното.

Неочакваното бягство на Силвия падна като гръм от ясно небе върху главите на Марина и Валентин Добреви. През тези две седмици майката посърна, нощите прекарваше в безсъние и мъчителни размисли, а денем ходеше в районното управление на МВР да се осведомява дали нямат някаква вест от Силвия и не научила нищо ново, се връщаше още по-смалена. Хората, които я срещаха, просто не можеха да я познаят. От предишната наперена и самоуверена професорша не бе останало и помен. Сега тя се движеше като сянка, избягваше срещите с близки и познати, чийто не винаги искрен интерес я уморяваше.

Професор Добрев понасяше по-стоически сполетялото ги нещастие. Още повече, че върху главата му се бяха стоварили и други неприятности, свързани с анонимното писмо на неговия асистент Ранчин и „доброволното“ му напускане на Института. Асистентът се вслуша в „съвета“ на Добрев и си подаде оставката, но след като Рони направи публична тайна съдържанието и автора на клеветническото писмо, реши да разкрие истината и прехвърли по-голямата част от вината върху професора, когото нарече „идеен подбудител“. Неговото признание предизвика бурна реакция сред преподавателите и студентите. Срещу Добрев се изви вихрушка от злоба и възмущение, което заплашваше да го събори от удобното му кресло, а даже и да го измете от висшето учебно заведение...

Добрев разчиташе на благородството на Пинтев, който беше захвърлил анонимката в кошчето за боклук. Единствено общественото мнение го тревожеше. Само то можеше да застави стареца да постави

въпроса пред административното и партийното ръководство на института. А хората не преставаха да приказват и да се възмущават. Затова професор Добрев с трепет очакваше ректорът да го повика в кабинета си на личен разговор, както обикновено постъпваше в такива случаи, преди да свика на заседание двете ръководства. Но Пинтев мълчеше, сякаш беше сляп и глух. Той често се срещаше с Добрев, разговаряше по служебни въпроси и нито веднъж не отвори дума за анонимното писмо. Защо? Нима наистина не знаеше какво става в института? Едва ли. Та за анонимката бяха научили дори чистачките, които също се възмущаваха от постъпката на заместник ректора, който не само че беше се опитал да използва Ранчин за свое оръдие, но го бе пожертвувал, без окото му да мигне. Тогава защо „старикът“ мълчеше? Или си имаше своя тактика на изчакване, с която целеше да сломи виновника психически?

И наистина нервите на Добрев не издържаха, за това допринесе бягството на Силвия. Един ден той реши сам да потърси ректора и да поприказва с него.

Професор Добрев, почука на ректорския кабинет, откряна вратата и смутено спря. Пинтев не беше сам — на канапето седеше новият, току-що назначен асистент Ясен Чунтов. Старецът повдигна въпросително очи и щом зърна лицето на своя заместник, който се опита да му се усмихне приятелски, тихо попита:

— По работа ли?

— Да!

— Почакай малко да довършим разговора — каза Пинтев и отново се обърна към младия си събеседник.

— Ти ли ще ме извикаш, или сам да дойда? — настоя Добрев.

— Аз ще те извикам — с известна досада отвърна ректорът.

За първи път не го приемаше веднага, това беше лошо предзнаменование. Добрев притвори с неохота тапицираната врата и усмивката му премина в гримаса. „Важничи — изсъска през зъби той, — но ще съжалява“.

Професорът вече беше научил за интимните отношения между новоизлюпения асистент и Рони, дори знаеше нещичко за „предстоящата сватба“ и това можеше да му послужи като средство за притискане на неуязвимия ректор. В края на краищата всеки човек си има ахилесова пета, а ахилесовата пета на Пинтев се оказа

разглезената му дъщеричка, която посредствената актриса беше успяла да поквари твърде рано. Ядосан, Добрев влезе в кабинета си и зачака да го извикат.

Всъщност за какво разговаряха през това време Пинтев и Чунтов?

— Ти вече знаеш причината, която принуди твоят предшественик да си подаде оставката — говореше ректорът.

— Да, зная — отвърна Брадата, като леко се раздвижи на канапето.

— Нека това да ти бъде обица на ухото — продължи Пинтев. — Науката е храм, а не кръчма, нито клюкарница. Като казвам храм, това не значи, че ти си длъжен само да се кръстиш и сляпо да вярваш в това, което казвам аз или другите професори. Напротив. Тук повече от всякъде другаде е необходимо да подлагаш всичко на съмнение, да търсиш истината сам.

— Разбирам — усмихна се младокът. — Аз и нямам намерение да се подмазвам на никого. Свикнал съм да губя.

— Който не е загубил през живота си поне веднъж, трудно може да се надява на истинска печалба — също се усмихна ректорът. — Разочарованието е най-голямото училище. Особено за младите.

Чунтов трепна и погледна с изненада стареца. Ето за такъв ръководител беше мечтал още като студент и най-сетне благодарение на Рони изтегли шестица от тотото. Как стана това, сам не можеше да си обясни. А някои негови приятели бяха готови да го причислят към талантливите неудачници й предричаха, че и той ще се пропиет, както се бяха пропиели мнозина като него. Но ето че напук на техните пророкувания, той не се пропи.

Дали беше разбрал мислите му, Брадата не узна, но шефът засегна и въпроса за Рони.

— Тук ти ще се чувствуваш много добре и те очаква добро бъдеще. Само искам да те попитам за нещо.

— За какво? — сепна се Чунтов.

— Носят се някакви слухове за теб и дъщеря ми. Какво вярно има в тях?

Въпросът на ректора свари неподготвен младия човек, който се изчерви от неудобство. Понечи да стане, но властният жест на Стареца го застави отново да седне на мястото си.

— Ами... как... да ви кажа — замънка той. — Аз... и тя... Има нещо истина...

— Не искам да бъда разбран неправилно — прекъсна го ректорът. — Отношенията ви с Рони са си ваша лична работа и аз не искам да се меса в тях. Чувам, че сте решили да се жените...

— Какво? — пламна младокът като човек, когото са притиснали на тясно. — Кой казва това?

— Така се говори в института.

— Вече се говори? — Чунтов не издържа и стана от канапето. — Кой говори?

— Мнозина — усмихна се ректорът. — А това е лошо и за теб, и за мен...

— Разбирам. Аз съм готов да понеса своята отговорност.

— Нищо не разбираш — нетърпеливо го прекъсна старецът. — Тъкмо от такава грешна стъпка искам да те предпазя. Мисля, че нито Рони е за теб, нито ти си за нея. А една женитба между вас двамата ще се окаже фатална и за теб, и за мен...

— Защо?

— Защото тогава един от нас трябва да напусне института.

— Разбирам...

— Радвам се, че най-сетне ме разбра. Аз не съм от тези, дето се презастраховат, но и не искам на стари години да се окепазявам. Държа името ми да бъде чисто. И ти няма да останеш неомъжен, и Рони — неомъжена. Пък и да останеш, няма да бъде голяма загуба. Аз считам втората си женитба за най-голямата грешка в живота си, но е късно вече да я поправам...

Всъщност разтворът между двамата вече беше приключил, ако не се смятат конкретните и делови указания за работата на новоназначения асистент, след което той излезе от ректорския кабинет доволен и същевременно твърде озадачен.

Пинтев го изпрати до вратата, стисна силно ръката му и му пожела успех на новата длъжност. После се върна към бюрото, постоя малко унесен в някакви мисли и изведнъж се сети за своя заместник, който бе пожелал да говори с него. Надникна при секретарката си и й нареди да го извика.

Докато чакаше Добрев, ректорът на института се опита да си отговори на въпроса за какво може да го търси Добрев. Всъщност

никак не беше трудно да се досети, тъй като знаеше за брожението в тяхното учебно заведение и нагорещената почва под краката на заместника. Само че още не беше решил каква позиция да заеме. Знаеше за сполетялото го нещастие — изчезването на Силвия, — а и в джоба му шумолеше писмо от Калин, което криеше нов удар срещу амбициозния Добрев. Вече две седмици носеше това писмо в себе си и все не се решаваше да му го покаже. След бягството на Силвия то можеше да го съсипе. А сега и този инцидент с Ранчин. Изобщо облаците над неговия заместник се сгъстяваха и не предвещаваха нищо добро...

Вратата се отвори безшумно — влезе Добрев, който попита небрежно:

— Свършихте ли вече с новия?

— Да! Свършихме.

— Доста нахакан ми изглежда. Личи, че не е от нашето поколение.

— На мен ми се струва свястно момче — защити го Пинтев. — Сече му пипето. Пък изглежда и сърцато...

— Че кога успя да го опознаеш — разсмя се Валентин Добрев. — Народът е казал, че за да опознаеш един човек, трябва да изядеш една торба сол заедно с него... А доколкото зная, ти го виждаш за втори или трети път.

— За четвърти — уточни Пинтев.

— Струва ми се, че и това не е достатъчно.

— Естествено — съгласи се ректорът. — Понякога и две торби сол можеш да изядеш с един човек и пак да се окаже, че не си го опознал. А случва се само от едно виждане да разбереш цялата му същност. Зависи от човека и от обстоятелствата, при които си го срещнал...

Добрев не отговори веднага. Той почувствува, че репликата за двете торби сол е камък, хвърлен в неговата градина.

— Впрочем, защо не седнеш — покани го ректорът. И внезапно се усмихна. — Не бива да разговаряме прави като ученици.

И сам седна на един фотьойл до масичката. Добрев също седна на фотьойла от другата страна.

— Е? На твоє разположение съм — каза домакинът. — Доколкото разбирам, не си дошъл по обикновен служебен въпрос.

Имам предчувствието, че ни очаква дълъг и неприятен разговор.

— Така ли мислиш? — повдигна поглед Добрев.

— Ами... Всеки на мое място би си помислил същото. Особено като се има предвид прелюдията около новоназначения асистент и необичайната оставка на неговия предшественик...

Един мускул трепна върху лицето на Добрев. Той преглътна на сухо и си помисли: „Значи двубоят започва...“. Стана му неприятно, че ректорът беше подготвен и очакваше предстоящия разговор. Добре, щом е така, той приема подхвърлената ръкавица и ще води битката без каквито и да било задръжки.

— Трудно ли ти е? — отново се обади ректорът. — Бих могъл да ти помогна...

— Благодаря! — с неприязън го прекъсна Добрев. — Не се нуждая от благодения. Особено като имам предвид доста странното ти отношение към мен в последно време...

— Какво искаш да кажеш? — погледна, го право в очите Пинтев. — Аз не се чувствавам в нищо виновен пред теб.

— И аз също не се чувствавам виновен пред теб, Пинтев! — дръзко му отвърна Добрев.

— След всичко, което се случи?

— Какво толкова се е случило?

— Ти знаеш много добре...

— Най-обикновени клеветнически слухове.

— Тогава защо не дойде веднага да ги опровергаеш?

— А ти защо не ме извика? — върна му топката Добрев. — Ако бях дошъл, щеше да си кажеш: „Гузен, негонен бяга“. А аз не се чувствавам гузен и чаках да ме извикаш. Но ти повярва на онова пале Ранчин, който, се оказа...

— С когото бяхте много добри приятели.

— Бяхме, защото не съм го познавал добре. Нали ти сам каза, че понякога можеш да изядеш и две торби сол с един човек, без да успееш да го опознаеш...

— С моите камъни по моята глава — горчиво се усмихна ректорът. — Винаги високо съм оценявал полемичния ти дар, Добрев. Само едно искам да те попитам — ти наистина ли ме смяташ за толкова глупав?

Настъпи неловко мълчание. Добрев не беше очаквал такъв въпрос, зададен в упор. Обикновено Стареца биваше по-деликатен, склонен да преглътне обидите и огорченията. Това го правеше особено симпатичен и великодушен. А сега в гласа му прозвуча нова нотка, чужда на благия му характер.

— Странен въпрос! — горчиво се усмихна професор Добрев. — Задаваш ми го, сякаш имаш пред себе си отявлен противник, а не колега и приятел...

— Някога наистина те смятах за свой приятел — тъжно въздъхна ректорът и повдигна големите си проникателни очи. — И тогава се чувствах щастлив. Да имаш един верен приятел е цяло богатство, което не бих заменил за всички съкровища на Саудитска Арабия. Да знаеш как съм се радвал на успехите ти, на всяка твоя новоизлязла книга, на чудесните ти деца, Добрев! Само тях да имаше, би трябвало да си най-щастливият човек. Просто се чудя как са успели да се опазят от покварата...

— Може би го дължат на теб? — иронично забеляза Добрев.

— Без иронии! — отвърна Пинтев. — Бих изпитвал гордост, ако съм им повлиял положително, но в интерес на истината трябва да кажа, че аз научавах от тях много повече.

Добрев слушаше и претегляше всяка дума, изречена от шефа. Изненада го внезапният обрат в настроението му. Вгледа се в лицето му — дълбоки бръчки бяха набраздили не само челото му. Бузите му бяха дълбоко хлътнали, а от двете страни на носа към напуканите му устни се спускаха като катети две доста дълбоки вдлъбнатини, изровени от пороите на времето, и го правеха да изглежда още по-грохнал и стар. Обзе го мигновено състрадание към този добър и странен човек. Само едно го озадачи. Защо го нарече щастливец? Нима нищо не знаеше за сполетялото го нещастие? А може би вече се е озлобил и искаше да го уязви, както някога Добрев го беше уязвил за лекомисленото поведение на Рони? Кой знае...

— Струва ми се, че се отклонихме от темата на разговора — след кратко мълчание се обади Добрев. — Децата са си деца, те ни носят и радост, и огорчения. Сега става дума за една клевета, която има за цел да ме окаля и компрометира. Ти също някога беше оклеветен и знаеш какво значи да носиш нейния кръст...

— Мисля, че аналогията е неуместна — прекъсна го Пинтев.

— Защо?
— Сам знаеш защо...
— Но клеветата винаги си е клевета, независимо от една или друга окраска.
— Прав си. Само че не ти си оклеветеният...
— А кой?
— Слушай, Добрев, хайде да не си играем на криеница. Нека да говорим направо.
— Аз именно за това съм дошъл...
— Да търсиш моето съчувствие ли?
— Не! Да търся своето право.
— Право? — погледна го строго Пинтев. — И ти имаш смелостта да говориш за право! Това вече е наглост!
— Другарю Пинтев!
— Какво — другарю Пинтев! Анонимката съществува, въпреки моето намерение да потуля тази мерзост...
— Но какво общо имам аз с нея? — възропта Добрев. — Или и ти си се поддал на общата психоза...
— А Ранчин?
— Именно той е автор на анонимното писмо...
— Естествено, че той, но ти си идейният подбудител.
— Това са голи твърдения. Нужни са доказателства — наежи се Добрев.
— А кой подтикна Ранчин да си подаде оставката? — попита го в упор ректорът.
— Аз!
— Защо?
— Защото ми се изповяда — отвърна Добрев. — Разплака се пред мен, разсополиви се като пансионерка и ми стана жал за него. Пък и не исках да се създават излишни настроения в института, нали съм твой заместник и държа за реномето му...
— Пак лъжеш, Добрев! — горчиво въздъхна ректорът. — Очевидно ти си искал да заемеш моето място, което аз сам мислех да ти отстъпя след една година. Трудно ми е само да разбера защо си така припрян...
— Другарю ректор, аз протестирам! — Добрев се надигна от фотьойла, лицето му беше почервенияло като рак. — Вие преминахте

всякаква граница...

Настъпи продължително мълчание. Двамата се гледаха изпитателно, с изучаващ поглед.

„Господи, колко е безскрупулен! — мислеше си Пинтев. — Или наистина недопуска, че разполагам с неопровержими доказателства, или разчита на нещо друго... Но на какво може да разчита? И защо? Кому е нужно това? Та той е ценен и полезен, умен е за трима, дяволът. Жалко само, че е толкова аморален...“ Отначало възнамеряваше да го пощади, искаше само да му натрие носа, да му даде урок, но сега беше разколебан в благородното си намерение... Не пречим ли на хуманизма понякога от хуманност? Ако прояви великодушие, няма ли това да бъде в ущърб на института? Нима науката може да бъде арена на нечистоплътни борби и болни амбиции? Та нали отдавна е известно, че високоблагородни цели могат да се постигат само с чисти средства?

Добрев беше загубил контрол над разума си. Изпаднал в плен на обзелите го страсти, кипеше от озлобление. Трудно можеше да прости на шефа, че се държи с него както един учител се държи с вироглав ученик, дразнеше го морализаторския му тон, който му се струваше менторски. Затова реши да използва най-силния си коз, да пусне в действие пазения за всеки случай унищожителен резерв — слуховете за предстоящата женитба на Рони и Брадата. Но преди това искаше да чуе какво ще му отговори опонентът.

Пинтев обаче не бързаше с отговора. Той извади една цигара и след като всмукна дълбоко, тихо и някак замислено каза:

— Да, границата... Всеки от нас преминава някаква граница... Въпросът е каква граница и на коя страна отива. Аз преминах границата на добрия тон, а ти отдавна си заличил всяка граница между доброто и злото.

— Пак голи философствувания — прекъсна го Добрев. — Посочи ми най-после поне един факт.

— Мога да ти посоча, но ми е жал за теб — още по-тихо и по-замислено отвърна Пинтев. — Защото, ако ти стане известен този факт, той може да те убие.

Добрев трепна.

— Е? — погледна го състрадателно Пинтев. — Още ли държиш да ти посоча факти?

— Да! — с разтреперан и неуверен глас потвърди Добрев.

— Не! Аз ще те пощадя! — след известно мълчание каза ректорът. — Това би било много жестоко от моя страна.

— Много си великодушен! — иронично го прекъсна заместникът му. — Но аз не вярвам в безкористното великодушие. Ти знаеш, че и на мен са ми известни някои факти, които биха могли...

— Какви факти?

Отново настъпи неловко мълчание. Пинтев трескаво съобразяваше какви са тези „факти“, за които намекваше заместникът му.

— Защо назначи Чунтов за асистент в института?

— Защото е умен и способен.

— И защото ще ти стане зет.

— Това не е вярно! — почти изкрещя ректорът, целият разтреперан от негодувание. — Тъкмо по този въпрос разговарях преди малко с него. Разбрахме се, че няма да има никаква женитба, ако не иска той или аз да си подадем оставката...

Това откровение съвсем смая професор Добрев. Той зяпна от изненада, а лицето му позеленя от яд. Най-силният му аргумент се пукна като сапунен мехур. Ами сега? Какво можеше да му отговори? Или да падне на колене, да скръсти ръце като пред светец и да го моли за прошка? Не, това не е в стила му.

— Знаеш ли какво е казал Маяковски за науката? — прекъсна мислите му Пинтев.

— Не! — сепна се Добрев.

— Маяковски е казал, че „ако не сложим хуманистичен намордник на науката, тя може да изяде човека...“ — цитира по памет ректорът. — А тази мисъл в още по-голяма степен се отнася за някои учени, които се считат за богоизбрани и си въобразяват, че всичко им е позволено. Ето и ти — кой може да отрече, че си умен, кадърен, че имаш принос и към науката, и към обществото. Никой! Но нима това ти дава право да вършиш каквото ти скимне? Колкото по-талантлив и гениален е един човек, толкова по-нравствен трябва да бъде.

Професор Пинтев млъкна изведнъж, както и беше започнал. Ситни капчици пот бяха избили по челото му. Като се поуспокои, той вече по-тихо добави:

— Мъчно ми е за тебе, Добрев! Бяхме добри приятели, мислех и този път да потуля провинението ти, но сега вече не смея да поема

такава отговорност. Ще поставя въпроса пред съвета и там се оправдавай, ако можеш...

Отново млъкна. Настъпи непоносима тишина. Добрев се беше изчервил като гимназист и не знаеше какво да предприеме. Най-сетне се окуражи и попита:

— Това ли е последната ти дума?

— Да! — твърдо отсече ректорът. — Само, моля те, не поставяй и там въпроса за „фактите“ — това още повече ще ти навреди. Пък и друго: откъде у тебе тази увереност, че винаги си прав? Защо не си зададеш въпроса щастливи ли са твоите деца, на които така упорито натрапваш своите възгледи?

— А ти откъде знаеш?

— От тях!

— Че те не са тук.

— Имам писмо от Калин — тихо каза Пинтев. — От две седмици го нося в джоба си и все не се решавам да ти кажа. Момчето е отишло на границата и се отказва да учи в нашия институт. Като си изкара войнишката служба, ще кандидатствува минералогия. При него е и Силвия, която също ми е драснала два-три реда...

Последните думи съвсем слисаха Добрев. Той стоеше като занемял. Много му се искаше да поиска писмото, но не се реши. Лицето му бе побеляло като тебешир. Щом децата му си кореспондират с ректора на института, а не с него, значи той им е съвсем чужд. Тази мисъл го смаза и той, леко прегърбен, се запъти към вратата, отвори я и излезе навън, без да каже дори и „довиждане“ на Пинтев...

ДЕВЕТА ГЛАВА

ВЕНЦИ Е РАЗОЧАРОВАН ОТ СЕБЕ СИ

Венци премина мостчето, което събуди свидни спомени за неотдавнашната им среща със Силвия. Струваше му се, че това се е случило отдавна, много отдавна, преди хиляди години, и му изглеждаше като нещо твърде далечно и невъзвратимо. И колкото повече приближаваше професорския блок, толкова по-силно го обземаше смътно предчувствие, че нищо няма да излезе от посещението му. Той още беше под впечатлението на суровите, но справедливи упреци на Радивой — утешаваше се е мисълта, че не всичко е загубено. Важното е, че Силвия е жива и здрава и се намира при брат си — останалото ще се оправи. А фактът, че Марина беше възкликнала радостно по телефона, когато ѝ съобщиha утешителната новина, му даваше надежди. Професорът и жена му сигурно щяха да го отрупат с въпроси, можеха да поискат и писмото сами да прочетат, за да се убедят с очите си, че не им разказва измислици. Венци се помъчи да си представи разплаканото, но сияещо от щастие лице на майката и нетърпението, с което иска да узнае час по-скоро повече за дъщеря си.

Все пак най-важното е, че Силвия е жива и здрава... Ами после? Какво можеше да се случи после? Каква щеше да бъде реакцията на двамата, след като премине първоначалната им радост? Щяха ли да предприемат нещо? И какво? Може би ще поискат Силвия отново да се върне, но доколкото познава упорития ѝ характер, тя едва ли щеше да се съгласи. Момичето трудно можеше да понесе срама от необмислената си постъпка, а и огорчението ѝ от поведението на нейните съученици сигурно е толкова голямо, че едва ли би могла да го преглътне. Да, прав беше вуйчо му — той и съучениците му бяха постъпили като страхливци. Осъзнаването на този факт пораждаше и лошото му предчувствие. Как ще се оправдае пред майката и бащата на Силвия, ако му зададат същите въпроси, които му бе задал вуйчо му? Как ще оправдае себе си и съучениците си? Унесен в такива мисли,

Венци не забелязваше минаващите край него хора, децата, които си играеха наоколо и вдигаха гълчава. Черна котка пресече пътя му и изчезна в розовите храсти край базалтовата пътека. Чак тогава ученикът се сепна. Той не беше суеверен, но както го беше учила баба му, завъртя се три пъти. Едно момиче видя това и гръмко се разсмя.

Венци се сконфузи и побърза да се скрие във входа на блока. Спря за момент, помисли малко и бавно се заизкачва по стъпалата към последния етаж. Кой знае защо, и той, както някога правеше Силвия, се спираше на всяка площадка като на малка спирка и се вглеждаше в месинговите табелки, заковани на белите врати. Всяка табелка криеше нещо непознато, някаква тайна за живота на непознати хора.

Изкачвайки се от стъпало на стъпало, гимназистът неусетно се озова пред вратата, на която блестеше голяма позлатена табелка: „Професор Добрев“. Може би самата титла „професор“ или блясъкът на табелката действуваше твърде респектиращо, особено на юноши като Венци, затова той се поколеба, преди да натисне звънеца. Най-сетне се осмели и допря палеца до бутончето — отвътре се разнесоха мелодични удари на сребърна камбанка, които приятно погалиха ухото му. От известно време Добреви бяха сменили стария звънец с нов, който посрещаше по-приветливо гостите.

Юношата почака известно време да му отворят, но никой не се обади. Това го озадачи. Защо не се обаждат? Може би не са си в къщи? Но това е невъзможно — нали вуйчо му лично говори по телефона с Марина и я уведоми, че племенникът му ще дойде да ѝ разкаже по-подробно какво е станало със Силвия. Значи го очакват. Тогава? След малко отново натисна бутончето — този път по-продължително и настойчиво. Камбанката зазвъня и мелодичните ѝ звуци напомниха на домакините, че е дошъл посетител, който няма намерение да си отиде, докато не се покажат.

Най-сетне прошумоляха тежки стъпки. Вратата се отвори и в рамката ѝ се изправи високата фигура на професор Добрев — с неприветливия си израз, той сякаш искаше да подскаже на неканения гостенин, че сега неговото посещение е нежелано.

— Какво има? — избоботи с басовия си глас професорът и погледна недружелюбно юношата.

— Аз за Силвия... — смотолеви Венци. — Ние сме съученици...

— Знам! — прекъсна го Добрев.

В същия миг от вътрешността на апартамента долетяха сподавени ридания.

— Извинявайте, аз исках да разкажа за...

— Не желая да слушам нищо.

— Но аз... аз...

— Никакво аз! Марш от тук! Хлапак с хлапак! — наруга го мъжът. — Едни звънят по телефона, за да ни тормозят, а този си позволява да дойде лично.

И силно тръшна вратата под носа на смаяния младеж. Венци постоя слисан и нищо не можа да разбере. Помисли малко и след известно колебание отново натисна звънеца. Вратата пак се отвори и в зейналия отвор се показва разяреният професор:

— Ти още ли си тука?

— Ама аз... за Силвия...

— Нищо не искам да чувам! Всичко ни е известно! — прекъсна го Добрев. — А ти по-скоро се пръждосвай!

И Венци не разбра как изтрополи по стълбището. Като зашеметен изскочи от входа на блока и с недоумение измина разстоянието до тяхната кооперация. Напразно се мъчеше да си обясни защо бащата на Силвия — интелигентен и уважаван професор — така безцеремонно го изгони, без да го изслуша за какво е дошъл. Когато се прибра у дома, разказа случилото се на вуйчо си. Той също се изненада, но допусна, че може би заядливите телефонни обаждания са изострили нервите на професора.

Венци си легна с лошо настроение, спа зле, сънува някакви разпокъсани мъчителни сънища, а на другия ден се събуди с главоболие. Преди да тръгне на училище, поръча на вуйчо си, още щом пристигне в Москва, веднага да му пише. Радивой му обеща, потупа го мъжки по рамото, намигна му свойски и го изпрати до вратата:

— Пък умната, старче! Човечеството много разчита на теб.

Отново дните се занизаха един след друг както и по-рано, с неизменните уроци и домашни. Той пак носеше същата чанта, пълна с учебници и тетрадки, но вече не я размахваше така небрежно като някога. И пътят, който изминаваше до училището и обратно, си беше все същият, и училището не беше се променило — все така се издигаше разклонена и шумяща канадската топола, чиито клони

опираха в прозорците на тяхната класна стая, и катедрата, и черната дъска стояха на местата си. Но той вече не беше същият.

Венци често спираше на мостчето, застояваше се на същото място, където, надвесена над парапета, Силвия плака пред него. Никога няма да забрави разплаканото ѝ лице, плувналите ѝ в сълзи очи и упрека ѝ: „Не мога да разбера защо ме мразиш? Ако си убеден, че съм виновна, докладвай на класната, но не ме измъчвай повече. Аз няма да позволя...“

И тя наистина не позволи. Намери сили и изми петното от себе си. Но той как ще измие своето петно, как?

Признанието на Силвия, а по-късно и нейното бягство от града бяха разтревожили класа.

Ако по-рано дъщерята на професора беше виновна пред своите съученици, сега те бяха виновни пред нея. И това го почувствуваха осезателно още през първия учебен ден след зимната ваканция. Единствено нейното място на третия чин от средната редица беше празно. Не друг, а те я бяха прокудили със своето бездушие и своята страхливост точно тогава, когато тя прояви най-голяма доблест. Веднъж учителката по история попита:

— Къде е Силвия?

Всички мълчаха, навели глави.

— Но защо мълчите? — ядоса се историчката. — Или си глътнахте езиките? А може би сте произлезли от рибите?

Думите ѝ бяха много обидни, но по-обидно беше, че Силвия наистина я нямаше. Учениците не знаеха къде е, не знаеха какво ѝ се е случило — Венци още нищо не беше им казал за писмото, което донесе вуйчо му. И единствено по слуховете можеха да съдят за нейната съдба, а те никак не бяха утешителни...

Но най-голямо изпитание за Х^Г клас беше часът на класния ръководител. Когато влезе Донева, всички станаха на крака и вяло отговориха на тихия ѝ поздрав. Беше облечена в черно — само преди няколко дена бе погребала мъжа си, но не даваше външен израз на дълбоката си скръб. Единствено черните кръгове под, очите ѝ говореха за самотните ѝ безсънни нощи. След, като огледа класа и видя празното място на третия, чин от средната редица, тихо попита:

— Къде е Силвия?

Класът мълчеше. Никой не смееше да се обади. Всички бяха навели глави, притаили дъх.

— Къде е Силвия? — повторно попита класната.

— Изчезна! — обади се някой.

— Къде? Как? Кога е изчезнала?

— В навечерието на Нова година...

— На рождения си ден? Защо?

Отново настъпи мълчание.

— Какво е станало с нея?

— Не знаем, говорят различни...

— А вие нищо не знаете, така ли?

Учениците мълчаха, виновно навели глави. Всеки мислеше за случилото се на рождения ден на Силвия, но никой не смееше пръв да изплюе камъчето.

Най-сетне от редицата до прозореца се надигна един дребосък. Беше Петьо:

— Ние сме виновни! — каза той.

— Кои вие?

— Целият клас!

— Целият клас?! — сякаш не повярва на ушите си Донева. — Защо? Какво сте направили?

— Изплашихме се — цялата пламнала, отвърна Дундата.

— От какво?

— Тя си призна пред всички, че е поставила запетайката, а после ние се изпарихме един по един — отвърна някой.

— Венци, и ти ли? — с укор го погледна класната.

— Ние с него си тръгнахме последни — каза Петьо.

— Но все пак си тръгнахте?

— Да! Защото тя ни изпъди — пак се обади Петьо.

— Че как няма да ви изпъди — тихо, но с дълбок упрек го прекъсна Донева, — щом не сте се опитали да я защитите! Или се опитахте?

— Не!

— Да избягате точно на рождения ѝ ден, когато Силвия е събрала сили да признае грешката си — замислено, сякаш на себе си каза класната, после обгърна с поглед класа. — Разбирате ли какво сте направили?

— Да! — обади се някой.

Класът изведнъж се, разшумя. Едни ставаха и се оправдаваха — не знаели, че постъпката им можела да има такива последствия... Всеки се опитваше да смекчи вината си. Единствено Венци разбираше истинската си вина и вината на другите, но нямаше желание да говори. Затова предпочете да мълчи. И само по това как проблясваха очите му, можеше да се съди за бурята, която се надигаше в душата му.

— Никога не съм предполагала — прекъсна неразборията Донева, — че моят клас е от страхливци...

— Но, другарко Донева... — опита се да обясни нещо една ученичка.

— Какво, другарко Донева? — ядоса се класната. — Избягали ли сте? Избягали сте! Оставили ли сте я сама в празния апартамент? Оставили сте я! С това сте могли да я погубите.

Донева спря за миг и огледа смълчания клас. Всички бяха навели глави.

— Току-що получих писмо от Силвия — внезапно прекъсна неловкото мълчание класната. — За щастие тя е жива и здрава, но това не намалява вината ви. За разлика от вас вашата съученичка се оказа по-великодушна. Тя ви прощава голямата обида, която сте й нанесли на рождения ден... Но повече няма да се върне в Х^Г клас.

— Слава богу! — едва не се разплака Дундата, защото най-много обвинения бяха отправени към нея, тъй като тя първа си беше тръгнала.

Както се вижда, запетайката, която някога Силвия постави между двойката и девятката, наистина се беше оказала фатална. Фатална не само за нея, не само за Боби и Живко, но и за целия клас. Дори за цялото училище. Тя беше предизвикала такива брожения и катаклизми, каквито никой не можеше да предвиди. Целият град говореше за ученичката от тяхната гимназия. Може би единствено Донева смътно бе предчувствувала тежките последици. Затова сега й беше мъчно за Силвия и същевременно се радваше, че момичето след дълго лутане е намерило верния път. И тя й написа дълго напътствено писмо.

Но неприятните последици от фаталната запетайка още не бяха свършили. Тя приличаше на бомба със закъснител и много детонатори, които тепърва щяха да избухват един след друг.

Венци например ходеше редовно на училище, но вече беше позанемарил уроците си и четенето въобще. Все повече и повече се замисляше над себе си, мъчеше се да разбере какво става дълбоко в душата му.

Боби и Живко също ходеха на училище, но наказанието им не беше отменено, въпреки настояванията на Донева. Тя не виждаше никаква логика да останат с намалено поведение, след като беше доказано, че са невинни. Но на нейната логика директорката противопостави друга, своя логика — обезобразената от тях кола на професор Добрев. Нима това е малко провинение? — беше възразила тя. Още повече, че предстоеше неговото разглеждане в другарския съд на квартала, и то благодарение великодушието на професор Добрев — иначе отдавна щели да бъдат изпратени в някое ТВУ.

Другарският съд трябваше да се занимае с тяхното поведение още през зимната ваканция, но по неизвестни причини се забави с повече от два месеца и най-накрая заседанието бе насрочено за двадесет и втори март.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ЮНОШЕСКА СОЛИДАРНОСТ

Беше двадесет и втори март — първият пролетен ден. Грееше топло мартенско слънце и пъпките на дърветата бяха почнали да се разпукват. Нямаше и помен от зимния сняг — той отдавна се беше превърнал в буйни потоци, които немирно се спускаха по склоновете на крайградския хълм. Асфалтът и керемидените покриви на жилищните блокове бяха изсъхнали и весело блестяха, напечени от пролетното слънце.

Пред блоковете бяха наизлезли градските или дошлите от селата баби, които бавно тикаха детските колички, с увити като пашкули розови внучета. Имаше нещо трогателно и мило в това съжителство между поколенията.

Паркът се намираще далеч — чак на другия край на квартала, — а детската площадка отдавна беше окупирана от десетина леки коли. Бабите се чудеха къде да разхождат бебетата, когато почти не бе останало празно място. Колите бяха станали толкова много, че някои от тях бяха качени и на тротоарите.

Чу се рев на мотор и колата, паркирана под желязната рамка на някогашните детски люлки, бавно потегли. Но в същия миг жълта кожена топка се удари в стъклото пред шофьора и той внезапно натисна спирачката. Шофьорът изруга ядосано и излезе навън — приличаше на разярен тигър. Беше бай Боян — бащата на Венци. Облечен в официален черен костюм с бяла риза и шарена вратовръзка, той очевидно отиваше някъде по важна работа. От очите му изскачаха гневни искри. Огледа се наоколо — търсеше с поглед виновника, който за малко щеше да счупи стъклото на новата му кола.

На десетина метра под една липа стоеше неподвижно десетгодишен хлапак. В очите му се четеше панически страх. Той гледаше хипнотизиран как бащата на Венци го приближава. По израза на лицето му разбра, че не го очаква нищо добро, но нямаше сили да

побегне. Звънна плесница. Момчето се хвана за ударената си буза и наду гайдата:

— Мамо-о-о-о!

— Татко! — бай Боян чу възмутен глас зад гърба си.

Обърна се и видя Венци.

— Защо го удари?

— Басма ще му цепя! — ядно отвърна бай Боян. — Тук не е футболно игрище...

— Но не е и паркинг, татко!

Венци продължаваше да гледа укорно баща си право в очите. Той беше малко по-висок от него, но значително по-тънък и строен.

— А какво е?

— Детска площадка, която възрастните окупираха! — възмутено отвърна гимназистът и в думите му прозвуча открит протест срещу родителите, които сами нарушават реда, а непрестанно поучават младите.

Бай Боян повдигна глава и погледна изненадано сина си, но нищо не му каза, само махна с ръка и мълчаливо се върна при колата...

Венци подаде топката на разплакания малчуган. Усмихна се и му намигна свойски. Хлапакът пое топката и спря да плаче.

Бай Боян влезе в колата, протегна ръка към вратата, за да я затвори, но отново го сепна гласът на Венци:

— Татко!

— Какво има?

— В колко часа ще се разглежда делото срещу Боби и Живко?

— В седем и половина — баща му го погледна многозначително.

— Защо питаш? Да не си решил да им ставаш защитник?

— Щом има обвинение, би трябвало да има и защита — усмихна се Венци.

— Ба-а-а! Много знаеш! — закани се баща му, а след малко добави: — По-добре не слагай пръста си, където скърца, може да си изпатиш...

Затвори вратата, отново запали мотора и бавно потегли.

Венци дълго гледа подир колата, додето не се скри зад завоя, после пак намигна на малчугана и се затича по базалтовата пътечка, която пресичаше една уличка и водеше към познатото ни мостче. Но точно на пресечката едва не се сблъска с шумна младежка компания.

Някой се провикна:

— Ето го и самотният бегач на дълги разстояния!

— Трапер, къде си се засилил?

От известно време му викаха Трапера, защото често обичаше да говори за филма, който беше гледал в кварталното кино, и за едноименния герой, поразил го със своята мъжественост.

— Не виждате ли, че тренира човека! — засмя се някой.

— И аз тренирам, но не тук, а у дома — обади се висок кокалест младеж.

— Какво? — попита някой.

— Гребане с лъжица в дълбока паница! — ухили се младежът.

Облечена твърде елегантно и с вкус, Катя беше хванала под ръка Светла — другото момиче, което, напук на светлото си име, имаше мургаво лице и черни като боровинки очи...

От двете страни на дългуча бяха застанали Петьо и някакъв младеж, когото Венци отначало не можа да познае. Той беше широкоплещест и набит, с дебел врат и мускулести ръце — приличаше на щангист от юношески отбор. Някои го нарекоха Ванко и Венци се досети, че това е синът на ковача.

Венци спря при тях и заразен от смеха им, също се разсмя.

— Е, стига сте се хилили де! — първа престана да се смее Светла, която направи опит да си придаде сериозен вид.

— Ау-у-у! — изду бузи Катя. — Колко много приличаш на Логаритмичната таблица.

Светла се засегна от сравнението, издърпа ръката си от нейната и си тръгна:

— Чао!

— Къде, пиленце? — извика подир нея Ванко.

— Отивам си. Имам да уча.

— Приятно зубкане!

— Мерси! — отвърна му в същия тон Светла и си тръгна.

— Почакай ме да вървим заедно! — настигна я Катя.

— Къде? Ако не е тайна... — иронично подметна Ванко. — При татенцето и при майчето или в хотела?

— В хотела! — тросна му се момичето. — Яд ли те е?

— Припадам! — театрално политна Ванко, а после изви глава и подвикна на двете момичета: — Няма ли да дойдете довечера на

терен? Ще прекараме готино...

Светла и Катя се спряха:

— У кого ще се събирате?

— У Рони! Нали знаете, че баща ѝ е симпатично старче.

— Какво ти старче? Цял академик! — обади се Петьо.

— Е? — Ванко погледна въпросително колебаещите се момичета. — Малко са ни мацките, а кавалерите са в изобилие...

— Ще дойда, ако дойде и Катя! — усмихна се Светла.

— А ти, Венци?

— Нали кавалерите са в излишък?

— Но ти си от по-висша категория! Ще повдигнеш нивото.

— Няма да дойда! — твърдо заяви Венци.

— Защо?

— Имам си работа.

— Ще зубкаме ли?

— Довечера ще съдят Боби и Живко в другарския съд — отвърна Венци. — Трябва да им помогнем.

Думите му изненадаха всички.

— Тогава и аз ще дойда! — твърдо заяви Светла. — Приятел в нужда се познава.

— Е, няма как — ухили се Ванко. — Ще дойдем и ние — Теренът се отлага за по-благоприятни времена...

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ДРУГАРСКИЯТ СЪД

— Ето ги и подсъдимите!

Мнозина се надигнаха от столовете, за да видят малките хулигани, които бяха надраскали колата на професора.

Боби и Живко вървяха с наведени глави. И двамата бяха почти еднакво високи — само че Живко беше русокос, а Боби имаше гарваново черна коса и изглеждаше по-суров и мъжествен...

— Та това са Боби и Живко! — възкликна някой.

— Какво като са Боби и Живко!

— Те са добри момчета. Аз ги познавам — в един блок живеем.

— Аз спя с жена си на едно легло, че пак не я познавам — подхвърли шеговито някой.

В салона избухна смях.

— Тихо! — бай Боян се надигна зад покритата с червено сукно маса. — Тихо!

Но хората сякаш не го чуваха. Те бяха жадни за зрелище.

Тогава председателят на другарския съд размахва съдийския звънец и силен звън се разнесе в салона.

Звънът респектира хората и те млъкнаха.

— Тихо! — бай Боян остави звънеца и забеляза по-спокойно. — Не сме се събрали вицове да си разправяме...

От лявата му страна седеше Брадата, включен наскоро в другарския съд, а от дясната — невзрачно старче, спечено като чироз и с окапала коса. Членовете на другарския съд бяха призвани да бдят за морала на живущите в квартал „Иглика“. Обикновено те се занимаваха с поведението на онези граждани, които бяха компрометирани и застрашаваха духовният климат в квартала. През ръцете им бяха минали десетки, ако не и стотици дела на семейства пред разпадане, на закоравели алкохолици и на изпуснати деца и юноши, регистрирани към Детската педагогическа стая...

По-рано председателят на другарския съд беше един пенсионер, бивш интербригадист от испанската гражданска война, политзатворник и партизанин, дългогодишен инспектор и прокурор, който бе натрупал ценен опит и със своята улегналост и добър педагогически подход бе помогнал на не едно семейство. А имаше хлапаци и лекомислени момчета, извършили по някоя и друга кражба, които благодарение на неговата намеса бяха отървали затвора или ТВУ. Мнозина от тях го канеха да им кумува, когато се заженеха, излезе му и прякор — „кума“.

Но след неговата смърт като че ли никой не желаше да се нагърби с тази отговорна и твърде неприятна работа, от която не можеш да спечелиш нищо освен главоболия. Тогава именно се спряха на бащата на Венци.

Бай Боян, който работеше като електротехник в едно предприятие, прие с радост направеното му предложение. За него това беше една възможност да си създаде по-голям престиж сред съкварталците, които до този момент почти не го забелязваха. А сега започнаха да идват жени и да се оплакват от мъжете си, които се връщали почти всяка вечер пияни в къщи и ги пребивали, от бой. Идваха и мъже да се оплакват от неверните си съпруги, и отчаяни родители, които не бяха в състояние да се справят сами с четиринадесет-петнадесетгодишните си деца, вече пропушили първите цигари и кривнали от правия път.

На бай Боян всичко това му беше интересно — той виждаше калта на квартала, ставаше свидетел на остри разпри между съпрузи, между настръхнали бащи и деца, братя и сестри, които взаимно се оплюваха, щедро хвърляха кал един върху друг, и изпитваше задоволство, че неговото семейство е цвете в сравнение с останалите... След такива заседания той обикновено се връщаше у дома уморен, но доволен и споделяше с Лена впечатленията си. Тя го изслушваше внимателно и като добър педагог — нали самата беше учителка — понякога си позволяваше да му направи някоя и друга уместна забележка. Обикновено тя биваше права, но мъжът ѝ държеше на своето от чисто мъжко честолубие. А веднъж, когато ѝ разказа една много заплетена история, тя, вслушвайки се внимателно в интонацията на гласа му, с някаква горчивина забележа:

— Странно!

— Какво! — погледна я с недоумение бай Боян. — Кое е странното? Та жената е мръсница, разбираш ли, а и мъжът ѝ не се оказа стока.

— Странното е друго — замислено повтори Лена.

— Кое?

— Струва ми се, че ти е приятно да се ровиш в чуждите мръсотии — отвърна жена му, а след известно мълчание, добави: — Изглежда, че чуждите нещастия те радват...

— Глупости! Говориш глупости! — засегна се мъжът ѝ и обиден напусна хола.

И сега бай Боян огледа салона — искаше да види дали Венци наистина е дошъл, но след като не го забеляза сред пъстрата публика, реши да пристъпи към деловата работа... Той се наведе към членовете на другарския съд и нещо им пошушна, а те му отвърнаха с кимане, което означаваше, че са напълно съгласни с него.

После отново вдигна глава и пак огледа салона. Погледът му попадна на седналите недалече от съдийската маса Боби и Живко и недоволна гримаса се изписа на лицето му:

— А вие защо седите? — строго ги запитва той.

Двете момчета станаха от столовете и повдигнаха рамене.

— Защото всички са седнали! — отвърна Боби. — Забранено ли е?

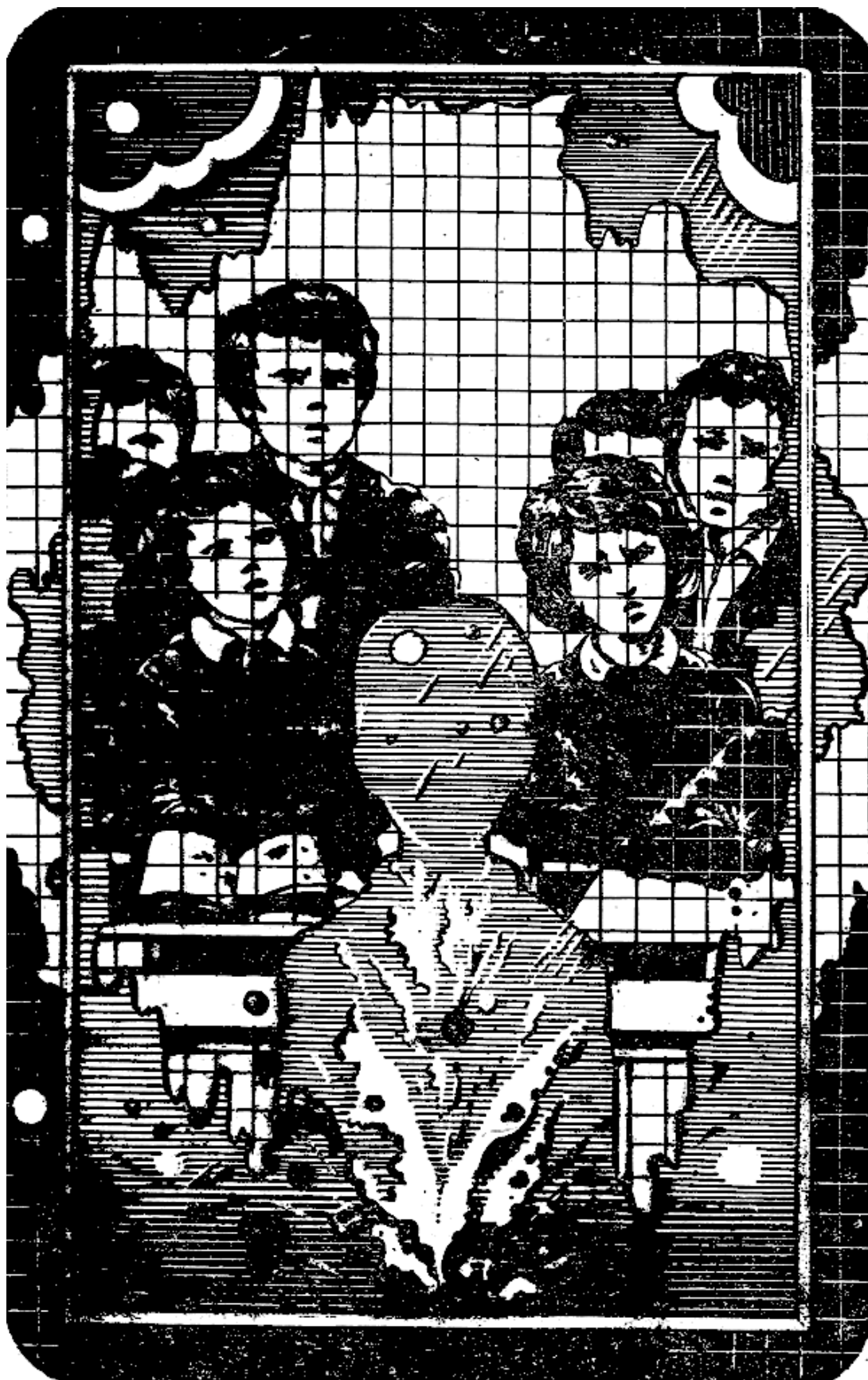
— На вас не се полага да седате! — назидателно каза бай Боян. — Вие сте подсъдими.

Гимназистите останаха прави и наведоха глави.

Всички бяха вперили очи в членовете на другарския съд и чакаха с нетърпение да започне интересното дело...

Публиката беше разнородна — имаше представители на всички поколения, но най-голям беше броят на пенсионерите, окупирани първите редове. На последните няколко реда бяха насядали само младежи и девойки, предимно гимназисти. Сред тях беше и Светла, която живееше само с майка си, защото баща ѝ отдавна бе напуснал семейството и се бе запилял в един далечен крайморски град с някакво момиче, цели двадесет години по-младо от него. Кой знае защо, тя изглеждаше неспокойна и твърде много се вълнуваше. От време на време поглеждаше към Боби и правеше опити да привлече вниманието

му — очевидно искаше да го окуражи. Но той, вгълбен в нерадостните си мисли, не я забелязваше.

В дъното на салона имаше малко прозорче — нещо като пощенско гише, само че по-голямо. През него надничаха, прилепени една до друга, три рошави глави. Венци, Петьо и Ванко. Странно, защо тримата приятели не бяха в салона, а стояха в преддверието на кварталния клуб, където зееше отворено електрическо табло. Виждаха се много бушони.

— Този бушон трябва да отвъртим! — посочи с пръст Венци.

— Сега ли? — посегна към бушона Ванко.

— Не сега! — дръпна ръката му Венци.

— А кога?

— После! В най-критичния момент, преди да бъде произнесена присъдата. Или в момента, когато баща ми стане и започне да я чете.

— Защо бе, Трапер? — недоволно го попита Ванко.

— Защото могат да ги оправдаят...

— Жалко!

— За какво? Че ще ги оправдаят ли? — усмихна се Венци.

— Не, бе! — засегна се Ванко. — Жалко за зрелището. Каква паника ще настъпи, представяш ли си, а?

— Тихо! — извика им Петьо, който отново бе проврял главата си през прозорчето. — Делото започна. Венци, ама баща ти е страшен. Говори като по ноти...

Ванко и Венци също провряха главите си през прозорчето.

И наистина, застанал зад съдийската маса, бай Боян говореше твърде патетично:

— Престъплението, което разглеждаме сега, е от особен характер — продължаваше председателят на другарския съд. — Представете си ново Пежо, току-що купено, и изведнъж се намират двама безотговорни хашлаци, които от излишък на енергия, защото съвременните млади хора наистина безделничат, решават да я обезобразят. Да нашариш такава кола със стотици запетайки, издълбани върху бялата боя, това е повече от безобразие. Такава безотговорна постъпка не може да бъде оправдана с нищо, освен с някакво животинско озлобление към личната собственост и съвременната техника. И ако не беше великодушието на професор Добрев, те щяха да отидат в затвора или най-малкото в ТВУ. Представете ли си какво е било удивлението на следователя, когато професорът се е застъпил за тях? Потърпевшият, на когото са нанесли

щети, идва да ходатайствува за престъпниците! Следователят се трогнал от неговото благородство, но понеже законите са си закони и не могат да се погазват, независимо от проявената хуманност на Добрев, решава да избере най-безболезнения вариант — предава ги на нас, т.е. на другарския съд. Това е високо доверие към цялата квартална общественост...

Бай Боян, който се беше разпалил, спря за малко да си поеме дъх, обърса с кърпичка избилата по челото му пот и пак продължи:

— Вие чухте колко брутално е тяхното провинение — посочи с ръка Боби и Живко. — И ако не ги заставим да осъзнаят вината си, те могат да отидат твърде далеч. Днес посегнали на кола, утре ще подпалят нечия къща, а други ден могат и човек да убият...

— Не преувеличавате ли малко? — обади се някой от залата.

Въпросът беше неочакван и сепна бай Боян. Той спря и огледа претъпкания салон. Странно, кой ли се обади. Гласът му се стори познат.

Този миг именно използва Светла, която през цялото време нервно хапеше устните си, и се надигна:

— А знаят ли членовете на другарския съд защо Боби и Живко са надраскали колата със запетайки?

— Откъде ще знаем — усмихна се бай Боян и разпери ръце. — На този въпрос могат да отговорят само виновниците.

— Но какво общо има това с делото? — надигна се спеченото като чироз старче. — Нима вината им щеше да бъде по-малка, ако вместо запетайки бяха изрисували риби върху колата?

Хората в салона се разсмяха на остроумния отговор.

— Можеха и акули да изрисуват — обади се някой.

— А защо не са изрисували? — добави друг.

— Защото акулите можеха да изядат целия другарски съд, барабар с председателя — гневно отвърна Светла.

В салона отново избухна смях.

В този миг зад съдийската маса се надигна Брадата. Досега той беше мълчал. Твърде много му потръгна напоследък. Не само че го направиха асистент в местния институт, но започна да развива и активна обществена дейност. Ако научат за това приятелите му, ще помислят, че е решил да прави кариера... А истината беше съвсем друга. Той се чувствуваше гузен пред Силвия и се опасяваше, че

нейното име може да бъде намесено в процеса. И сега реши да предотврати тази опасност, като отклони вниманието на хората в друга посока:

— Повдигнатият въпрос е наистина интересен — започна бавно Чунтов. — В българския език са известни дванадесет препинателни знаци — цифрата измисли в момента, без да е уверен, че е точна. — Изглежда, че злосторниците не познават другите знаци. От направените проучвания е установено, че най-често изпускания знак е запетайката...

— Но аз не това имам пред вид — опита се да го прекъсне Светла.

— Много добре те разбирам — усмихна ѝ се Брадата. — Запетайката, макар и незначителен и често подценяван препинателен знак, може да се окаже понякога фатална...

— Точно за това ми е думата! — поласкана, се съгласи Светла. — Една такава запетайка стана причина да намалят поведението на Боби и Живко...

— Случват се и по-страшни неща — разпери ръце Чунтов. — Навярно сте чували, че поради небрежно пропускане на една такава запетайка от някаква си съдебна секретарка, един човек го окачили на бесилото, без да е виновен...

Думите му развеселиха хората и те се разшумяха. Разприказваха се. Постигнал целта си, Брадата седна. Но хората продължаваха да шумят.

— Тихо! — мъчеше се да ги надвика председателят на другарския съд. — Запетайката си е запетайка, а законите — закони. Ред трябва да има.

Шумът стихна. Бай Боян се обърна нервно, към последните редици, където седяха предимно младежи, и ги упрекна:

— Млади сте, та морето ви се струва до колене. Всичко ви се поднася на тепсия — апартаментите ви апартаменти, обзаведени с хладилници и телевизори, колите ви на разположение... А какво беше едно време...

— Аз не знам какво е било едно време — прекъсна го Светла, — но зная какво е сега. Много от възрастните обичат да се хвалят с миналото си, а сега са се превърнали в отрепки.

— Кого имаш пред вид? — трепна бай Боян.

— Баща си!

— Какво е направил той? — обърна се към нея председателят.

— Избяга с една мацка! — отвърна момичето. — От бащинските си задължения избяга.

— Баща ти е изключение — обади се Лисички.

— А изключенията не ви ли интересуват? — стрелна го със святкащи очи гимназистката. — Или ние, изключенията, трябва да умираме.

В салона настъпи гробна тишина.

— Това не е предвидено в днешния ред — надигна се старчето. — Ние се отклоняваме от вярната посока. А що се отнася до обвиненията на момичето, хвърлени на ангро едва ли не срещу всички родители, аз мога да кажа, че тя не е права. Има бащи и бащи. Не бива от отделните криви дървета да не виждаме могъщата и стройна гора. Да вземем за пример нашия председател. Всички знаят неговото минало. Знаят, че е раняван, че е награждаван, че...

— Кога? — прекъсна го някой.

Бай Боян трепна. Това беше същият глас, който се обади най-напред. Струваше му се познат отнякъде. Кой можеше да бъде този човек? И какво искаше да каже?

— Когато е бил войник — отвърна с гордост старчето. — Както знаете, някога не беше като сега. Бяха тревожни времена. Тогава Боян Павлов с пушка в ръка е пазил завоеванията на народната власт — дори има белег на гърдите си, армаганче от враговете. Така ли е, Бояне? Разкажи на тези младоци какво си преживял, когато са те ранили...

— Сега не е време за спомени — смутено отвърна председателят.

— Прав си, сега не е време за спомени — за трети път се обади същият глас и от средните редици се надигна висок и строен мъж с вирнати мустаци, който се обърна към Боян: — Ако може, покажи си белега на гърдите...

Бай Боян пребледня. Всички впериха очи в него. Той не можа да издържи тези питащи погледи и наведе глава.

— Ако имаш белег на гърдите си — продължи мустакатият, — той може да бъде само от юмруците, с които се удряш по тях.

В салона избухна страшен, унищожителен смях, Боян се хвана с две ръце за масата и бавно се свлече на стола. А смехът кънтеше

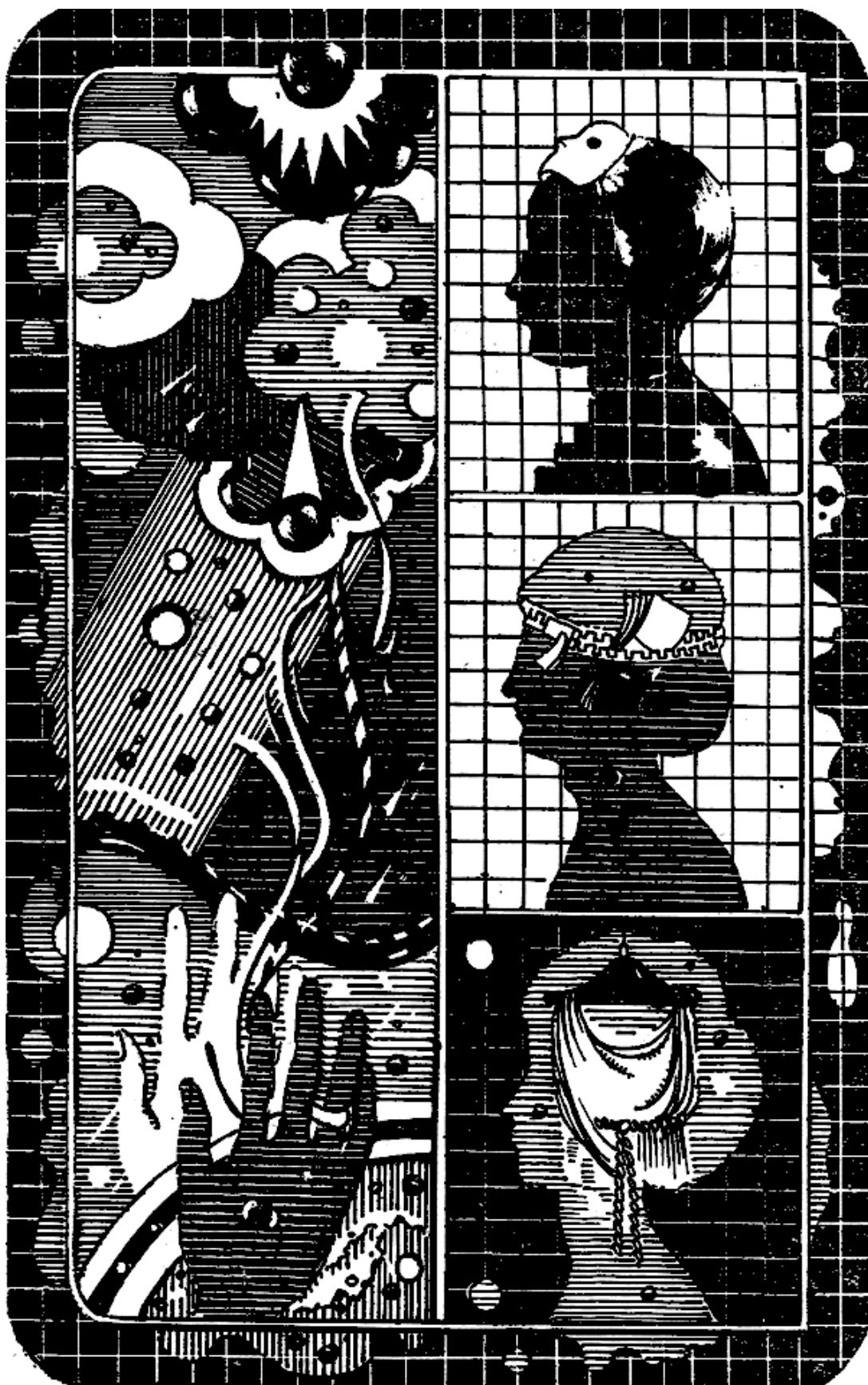
толкова силно, че дори прозорците дрънчаха.

Смях извираше и от гърлата на Ванко и Петьо, които бяха проврили глави през прозорчето и без да искат, станаха свидетели на неочаквания обрат на делото. Председателят на съда се беше превърнал в подсъдим. Той изглеждаше толкова смешен, че дори не можеше да събуди жал у околните.

Само Венци не се смееше. Лицето му се беше сгърчило от болезнена гримаса и за да не видят приятелите му, че плаче, той бързо измъкна главата си и хукна, подгонен от нестихващия смях. За първи път виждаше баща си толкова унижен и жалък. Не искаше да гледа по-нататък позора му.

Ванко забеляза как Венци изхвърча навън и сконфузен, че и той се беше смял заедно с другите, когато приятелят му е страдал, също измъкна главата си от рамката. После протегна ръка към електрическото табло и с хъс отвъртя бушона.

Осветлението угасна и в салона настъпи непрогледен мрак. Смахът изведнъж секна. Настана суматоха. Мнозина започнаха да се вайкат, а някои да псуват по адрес на това проклето електричество, което ще угасне тъкмо тогава, когато най-много им е необходимо...

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПРЕВЪПЛЪЩЕНИЯТА НА СТРАХА

Бай Боян вървеше самичък по улицата като замаян и мислеше за скандала, който го направи за смях на целия квартал...

Кога се случи това? Преди повече от двадесет години, когато, беше още аджамия — само с три години по-голям от Венци. Беше заровил спомена дълбоко в най-закътаното ъгълче на душата си, а върху него натрупа цели пластове от нови преживявания и вярваше, че го е погребал завинаги. Но ето че той припламна, когато най не е очаквал. Ах, този Лисички! Този Лисички! Защо му трябваше да го хвали? Господи, какъв срам! Какъв позор! И откъде се взе този зевзек Горчев — негов сънаборник от онези години? Не стига, че тогава му направи мръсен номер, а и сега го превърна в посмешище. И защо? Защото веднъж го беше наказал като ефрейтор, че не си беше подредил шкафчето.

Всъщност какво се беше случило? На пръв поглед, нищо особено — най-обикновено заспиване по обективни причини на блокадната линия, но то му коства твърде скъпо... Не беше спал предишната нощ, а на следващата ги вдигнаха по тревога. Имаше право на почивка, но старшината се заяде и го вдигна от леглото. Този път тревогата не била учебна, а бойна. И той стана и тръгна заедно с останалите войници. А му се спеше, та две не виждаше... И когато ги разставиха на блокадната линия, той легна на сухата земя, покрита с ланска шума, и впери очи в гъстата тайнствена гора, в която се намирали диверсантите. Луната грееше отгоре и широките букови листа хвърляха странни сенки, които шаваха като живи същества. И бълбукането на близкото поточе, и шумоленето на листата, и упойващият дъх на билките, и най-вече приспивната песен на щурците, които сякаш му нашепваха: „Спи! Спи! Спи!“, го накараха да прилепи до шумата натежалата си от умора глава. Някаква непреодолима сила, въпреки вътрешната му съпротива, започна да слепва клепките му. Той не помнеше кога и как е заспал. Дълбок,

непробуден сън. Вероятно толкова много е бил уморен, че не е усетил трите червени ракети, разцъфнали в небето. Не е чул и как някой извикал: „Отбой!“.

Когато се събуди, войниците бяха изчезнали. Разтърка очи, огледа се наоколо — нямаше никой. Извика тихо — никакъв отговор. Повтори — пак същото. Заобикаляше го страшно, зловещо мълчание и безкрайна, гъста гора. Протегна ръка към мястото, където трябваше да се намира пушката му, но и тя беше изчезнала. Кепето му също го нямаше. И тогава дойде голямата уплаха. „Бандитите! — проблесна светкавична мисъл в главата му. — Сигурно те са ги откраднали. Добре, че са ме оставили жив...“ И той скочи на крака и като изпищя: „Майчице-е-е-е-е!“, хукна да бяга.

Налетя право на полка, строен в каре на полянката. Пред строя стоеше командирът. Вече се беше разсъмнало. Току-що изгрялото слънце проблясваше в сърмените пагони на полковника. Звездичките искряха като истински. Акцията беше приключила успешно. Командирът изказваше служебна благодарност на войниците, сержантите и офицерите. Спомена имената на онези, които щеше да предложи за правителствени отличия.

Щом го съгледа, полковникът спря речта си.

— Къде ти е пушката, ефрейтор Павлов? — стрелна го с кафеникавите си очи той.

— Сигурно бандитите са му я откраднали — шеговито подхвърли Горчев.

— А кепето?

— И него също!

— Защо, Павлов? — гледаше го в упор полковникът.

Но Боян нищо не можеше да му каже. От страх и срам не смееше да вдигне очи.

— Заспал ли беше?

— Тъй вярно! — тихо отвърна ефрейторът.

— А гащите, не ти ли взеха и гащите! — не можа да сдържи усмивката си командирът. — Виж се каква картинка си!

Полкът сякаш само това беше чакал. Веднага избухна в смях. Гръмогласен войнишки смях се понесе над поляната...

Това се случи преди повече от двадесет години, но Боян още помни този смях. И дълго ще го носи в себе си. И смехът, и

унижението, което изживя тогава. В затвора не го вкараха, защото по-късно се оказа, че докато е спал, Горчев му е задигнал пушката и кепето. Отърва се от затвора, но не и от позора, от присмеха на войниците... Този смях по-късно негови земляци пренесоха и в селото. Подир него вървяха малчуганите и иронично подмятаха:

— Къде ти е пушката, ефрейтор Павлов?

— А гащите? Не ти ли смъкнаха и гащите?

Това го принуди да напусне родното си село и да се пресели чак на другия край на България, в този крайдунавски град. Но се оказа, че смехът го намери и тук, след двадесет години...

Унесен в нерадостни мисли, бай Боян не виждаше нито забързаните хора, нито профучаващите край него коли. Не разбра и кога се беше отбил по алеята към ресторант „Синигера“.

По-късно бе намерил медал за боева заслуга в едно купе на влака, когато се връщаше от Кърджали — изглежда, някой граничар го бе изтървал в бързината. Боян Павлов го беше положил на дланта си и гледаше как блести като малка луна. Затова и не забеляза как непознат побелял селянин влезе в купето, натоварен с една шарена торба и голяма хубава кошница. Старецът намести торбата и кошницата на багажника, огледа се и зърна медала върху дланта на Боян.

— От Кърджали ли идеш?

— А-ха! — сепна се наскоро уволненият войник и му стана неудобно, че държи чужд предмет в ръката си.

— Гледам, медал си получил...

— А-ха!

— За какво ти го дадоха? Сигурно си хванал някой диверсант?

— А-ха!

— Браво! Браво! — поздрави го дядото, който се оказа участник в две войни. — То се вижда, че си добър момък. А как стана тази работа?

— Коя?

— С диверсанта.

Боян Павлов се поколеба да си признае ли истината, но селянинът го гледаше така доверчиво, че реши да измисли нещо. И той разказа същата история, само че обърната наопаки... Така страхът му се превърна в подвиг, откраднатата пушка — в заловен диверсант, а унизителният смях — в нестихващо войнишко „ура“. Той разказваше

толкова естествено и правдоподобно, че бившият фронтовак нито за минута не се усъмни в достоверността на разказа.

Същата история Боян Павлов разказа на още няколко души, като им показва и медала, а те от своя страна — на други. И слушайки я вече от трети и четвърти лица, той сам започна да вярва, че всичко се е случило точно така. Неусетно някогашното му унижение се превърна в триумф. Хората го гледаха с подчертано уважение. И всичко може би щеше да върви добре, ако не беше това пусто заседание на другарския съд и този зевзек Горчев, който още не можеше да му прости някогашното дребно наказание.

Бай Боян вървеше като замаян, както в онзи паметен ден — проклет да бъде! — и не усети кога стигна до ресторанта. Не разбра и как е влязъл вътре, как е седнал на най-отдалечената маса в ъгъла, кога е пристигнал сервитьорът, как си е поръчал сто грама гроздова и салата.

Ресторантът беше хубав и просторен, със сепаренца, с подиум за оркестъра и дансинг за танцуване; стените му бяха обшити с опушени ламперии от първокласен чам и му придаваха някакъв особен уют, лампите приличаха на свещи, поставени в старинни свещници, направени от ковано желязо.

Но той нищо не виждаше. Не забелязваше и посетителите, които прииждаха на групи и постепенно напълниха ресторанта. Само няколко маси все още стояха празни — на две от тях имаше табелки с надпис: „Резерве“. С една дума, запазени, вероятно за важни хора. Бащата на Венци отпиваше на малки глътки от гроздовата, а в главата му — все човека с мустаците и в ушите му кънтеше все този унизителен смях. Вгълбен в себе си, бай Боян нищо не виждаше: нито влизащите и излизащи посетители, нито оркестъра, нито певицата, която си дереше гърлото, нито танцуващите млади хора... Всичко се въртеше пред очите му като на виенско колело, което ту се извисява към небето, ту слиза надолу и главата му се замайва. Като малък беше се въртял на виенско колело. Но зашеметяването от него беше друго — и страшно, и приятно, а най-важното, весело... А сега... сега му се струваше, че всички хора го гледат подозрително. И когато на някоя маса избухнеше спонтанен смях, струваше му се, че на него се смеят.

Вече пиеше трета гроздова и не забеляза кога влезе Горчев. Той седна на една от съседните маси и гледаше към бай Боян с иронична

усмивка, която не успяваха да скрият дори вирнатите му мустаци.

По едно време до масата на бай Боян се приближи сервитьорът и му поднесе бутилка карловски мискет:

— Една бутилка за героя! — намигна му той.

— Каква бутилка? — сепна се бащата на Венци.

— Карловски мискет — учтиво отвърна сервитьорът. — Онзи другар ти я изпраща.

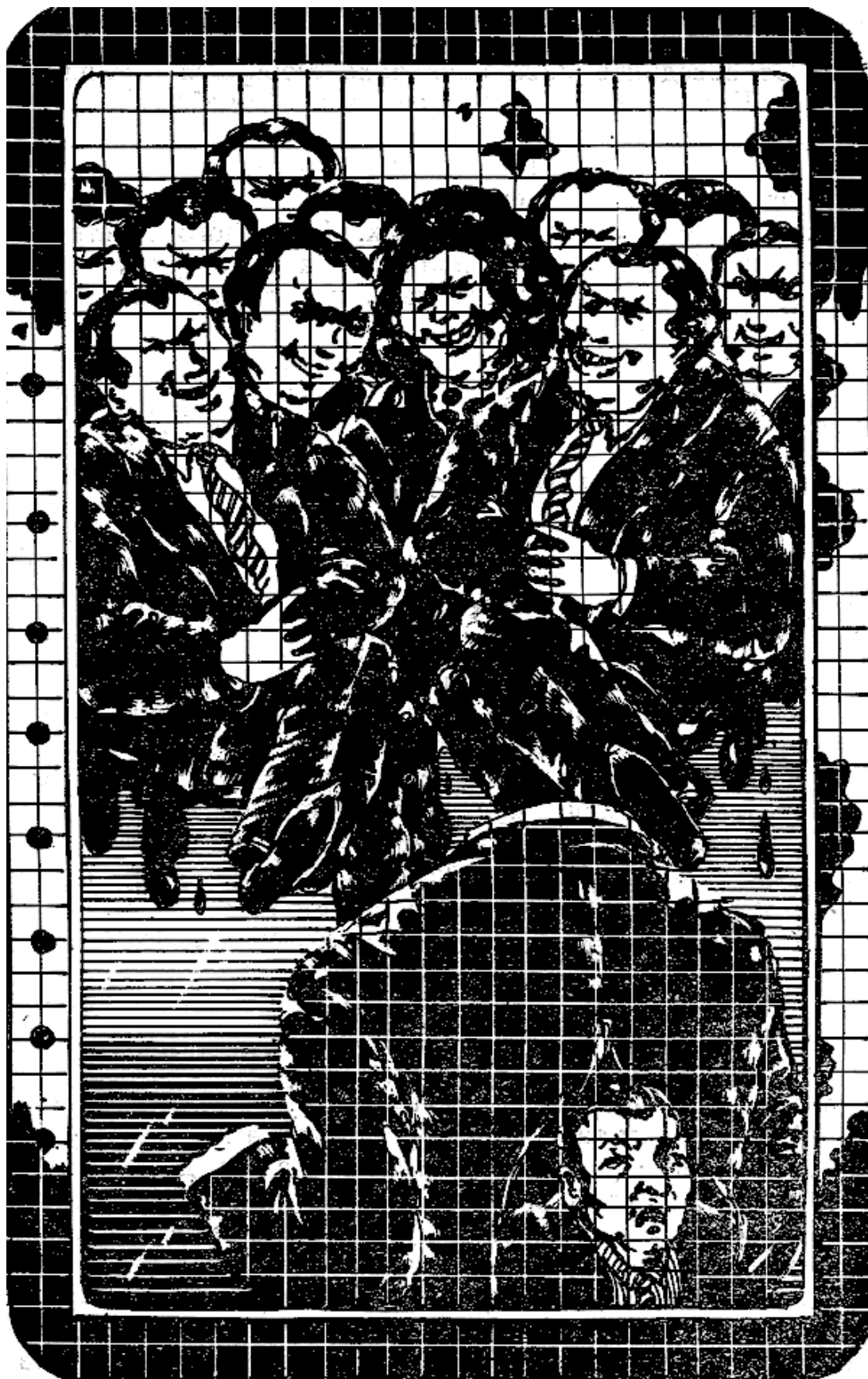
И той посочи Горчев, който иронично се подсмиваше.

Това вече беше много. Боян Павлов позеленя, но преди да успее да каже нещо, сервитьорът остави бутилката на масата пред него и бързо се отдалечи.

Бай Боян гаврътна до дъно остатъка от гроздовата и се начумери. Докога ще му се надсмива този тарикат? Не стига, че някога му бе задигнал пушката, с което жестоко го унизи пред полка, а и сега продължаваше да го преследва! Какво искаше от него? Дива злоба се надигна в гърдите му. Замаян от изпития алкохол, той взе бутилката, напълни една чаша и бавно тръгна към масата на Горчев.

— Наздраве, Горчев! — чукна той пълната си чаша в чашата на своя противник.

— Наздраве, Павлов! — вдигна чашата към устните си и Горчев.
— За твоето геройство!

И изведнъж усети как Боян замахна с десницата си и с все сила плисна виното в лицето му. Горчев затвори очи — не беше очаквал такава реакция от наборлията и вдигна ръка, за да избърше виното, което беше заляло не само лицето, но и бялата му риза.

От съседните маси наскочаха любопитни сеирджии.

— Какво става? — провикна се някой.

— Цирк без пари!

— Нищо особено! — спокойно отвърна бай Боян. — Просто си връщам заема на този човек.

В ресторанта избухна смях. Той много приличаше на унизителния смях в полка и на смеха, който беше разтърсил преди няколко часа кварталния клуб.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

СТРАХЪТ ЛИ ПРАВИ ХОРАТА СТРАШНИ

След скандалната случка Венци рязко се промени. Дръзките въпроси и двусмислените подмятания на непознатия бяха толкова обидни, че ако баща му беше наистина невинен, нямаше да млъкне и гузно да се свлече на стола. Значи мустакатият знаеше някаква тайна. Сигурно историята със заловения бандит и медала е измислена от баща му, за да прикрие някаква позорна постъпка в живота си. Но каква може да бъде тя?

Този въпрос мира не даваше на Венци. Той се затвори в себе си, стана още по-мълчалив, вгълбен и избухлив. Всъщност Венци знаеше много малко за миналото на баща си — от ироничните реплики на човека с мустаците само можеше да се досети, че не е никакъв герой, че има някакъв грях, но какъв точно, не разбра. На младия гимназист, който имаше необуздало въображение, и това му стигаше, за да види баща си в най-черни краски. Той не можеше и да предположи какви унижения и страдания беше преживял някога младият Боян Павлов. Иначе едва ли би се решил да бъде такъв строг съдник на своя родител, едва ли би го наричал в себе си позьор и лицемер. Момъкът се досещаше само за позора, но не и за драмата му. Що се отнася до загадката около медала за боева заслуга, който не веднъж беше виждал у дома с очите си, Венци й даде най-лесното и банално обяснение: „Откраднал го е от някой свой другар!“. Той не признаваше средните пътища и средните характери. За него хората се деляха на добри и лоши, на зли и великодушни, на смели и страхливи. Доскоро слагаше баща си в първата категория, искрено го обичаше и уважаваше, а сега изведнъж го видя смален, смъкнат от пиедестала, на който сам го беше издигнал.

И Венци като Силвия изпитваше ужас при мисълта, че може би някъде дълбоко в себе си носи скрити наследствени белези на страхливец и лицемер. Той отново си спомни за упрека на вуйчо си по повод рождения ден на Силвия. Ами ако вуйчо му се окаже прав?

Господи — простена юношата, — нима човек е прокълнат да носи още в зародиша си пороците на своите пра-пра-прадеди?

Още същата вечер, когато се върна след злополучното заседание на другарския съд, Венци не се качи в апартамента, както правеше обикновено, а първо слезе в мазето, където се намираше личният му зоокът. Запаля лампата и се спря пред клетката с маймуната, която се люлееше на примитивната си люлка и любопитно се взря в тъжното лице на гимназиста. Венци също я погледна и още по-тъжно се усмихна: нима наистина това е неговата пра-пра-баба, както твърди Дарвин в своите трудове? Юношата замахна с десницата си срещу маймуната, а тя скочи от люлката и побягна...

— Страхува се! — прошепна си Венци. — Значи страхът съпътствува човека още от най-древното му минало, отпреди милиони години, още преди да е слязъл от дърветата, преди да се е научил да ходи на два крака с изправен гръбнак.

После тръгна към заека, но още щом го съгледа, наплашеното животно се скри. Опита се да погали катеричката, но и тя побегна.

— И те се страхуват — горчива усмивка изкриви лицето на Венци. — Ами пепелянката? Дали и тя ще се уплаши?

И гимназистът застана пред стъкленницата, в която, свита на кравай, лениво лежеше половинметровата змия. Придаде на лицето си свиреп вид, изсъска през зъби и замахна с юмрук към змийската глава. Но странно! Пепелянката не побегна като другите животни. Тя мигновено се нагърчи, повдигна глава и със съскане се устреми към ръката му. Но, ударила се в стъклената преграда, падна на дъното, омаломощена и съскаща от безсилна злоба.

— Я-я-я! — учуди се Венци. — Изглежда, че змията не познава страха. Затова е такава жестока. А кой знае — замисли се той, — може би именно силният ѝ страх, за който ние не се и досещаме, я прави страшна?

Гимназистът постоя известно време замислен, после махна с ръка и тръгна към изхода на мазето.

Качи се в апартамента безшумно и без да се обади на майка си и Ася, които бяха в кухнята, влезе направо в стаята си. Спря се пред библиотеката и заоглежда наредените книги по зоология, по психология, един том от Большая советская энциклопедия и пет-шест

справочника и речника. Разтвори една от извадените книги, прелисти много страници, спря се някъде към края и се зачете:

„Страхът е най-старото и дълбоко заровено чувство в душата ни...”

В този миг в стаята безшумно влезе майка му. Приблужи го тихо, на пръсти, и любопитно надникна през рамото му.

— Какво четеш? — усмихна се тя, повдигна луксозната подвързия и възкликна: — О-хо! „Речник по психология“!

— А! — сепна се Венци и мигновено затвори книгата. — Правя една справка...

Майка му отново се усмихна и ласкаво го погали по разрошената коса:

— Чети! Чети! Умничкият на мама!

Венци се отдръпна рязко. Не обичаше телешките нежности, които размекват волята на мъжа.

Огорчена от рязкото и внезапно отдръпване на сина си, Лена се насочи към гардероба. Разтвори крилата му, извади оттам плетивото си и тръгна да излиза. Но тъкмо беше отворила вратата и я настигна гласът на Венци:

— Мамо!

— Да! — спря се майка му и го погледна с черните си очи. — Какво има?

„Колко прилича на вуйчо! — Помисли си момчето. — Само че е по-хубава и по-дребна от него. И по-нежна...”

— Защо ме викаш? — отново попита майка му.

— Ти страхлива ли си? — Венци сякаш случайно беше задал въпроса и, почувствувал известно неудобство от дързостта си, наведе глава.

— Какво? — трепна Лена и се взря учудено в лицето му. — Защо питаш? Какво имаш пред вид?

Венци мълчеше. Чудеше се дали да продължи. Изглежда, куражът му беше стигнал само до тук. Доловила колебанията му, Лена се върна при него:

— Ти искаш да ми кажеш нещо, Венци?

— Да!

— Кажи, какво те вълнува?

— Изпитвала ли си някога голям, ама много голям страх? — преодоля неудобството си юношата и я погледна, право в очите. — Такъв страх, който да е парализирал цялата ти воля...

Майка му още се колебаеше какво да отговори или по-точно обмисляше отговора си, когато зад гърба им се чу възмутеният глас на Ася. Тя беше влязла незабелязано и бе чула въпроса на батко си.

— Как смееш да си помислиш такова нещо за мама? — В очите ѝ проблеснаха унищожителни искрици на гняв и възмущение.

Ася беше по пижама, очевидно се бе приготвила да си ляга.

— Ася, ти какво търсиш тук? — ласкаво я смъмри майка ѝ. Но момичето не обърна внимание на майчината забележка.

— Мама не е страхлива! — още по-войнствено продължи тя. — Нали мамо?

— Всеки изпитва някакъв страх от нещо — замислено отвърна майка ѝ.

— Но ти не си страхлива! Не си! Не си! — настоятелно и с повишен тон завика Ася. — Аз зная, че не си. И татко не е страхлив. Когато си била малка, по-малка дори от мен, и са запалили бабината къща, ти си се хвърлила в пламъците, за да не ти изгори куклата!

— Откъде знаеш това? — усмихна се майка ѝ.

— От баба. Тя всичко ми разказа, когато бях на село. И как вуйчо станал партизанин, и как дошли полицаите и запалили къщата ви. Тя така пламтяла, че цялото село се събрало да гледа. И всички жени наоколо пищели от страх и ужас, само ти не си плакала. Гледала си полицая намръщено, после си грабнала един камък, ударила си го по гърба и си избягала.

— Аз не говоря за тогава — забеляза Венци. — Това и аз зная.

— А за кога? — смръщено го погледна момичето.

— За по-късно, когато е пораснала...

— Ух, че си глупав! — разсмя се Ася и звънкият ѝ смях изпълни стаята. — Щом като мъничка мама е била безстрашна, като е пораснала, е станала още по-смела. Нали, мамо?

— Не винаги е така, моето момиче — ласкаво я погали тя.

— Така е, така е — настояваше на своето Ася, готова всеки миг да се разплаче. — Знам, че е така!

— Животът е сложен... — опита се да ѝ обясни майка ѝ.

— Знам, че е сложен — прекъсна я момичето, — но ти не си страхлива. И татко не е. Когато е бил войник, той е хванал жив диверсант. Това не е ли смелост, а? — И Ася се притисна до гърдите на майка си. — Нали това е смелост, мамо?

— Добре, добре! — Лена притисна нежното и лице, което цялото трепереше от възбуда, и топло я целуна по двете бузи. — А сега си лягай, че кое време стана. Утре пак ще се наложи да те викам по няколко пъти, докато се разсъниш, за да не закъснееш за училище.

— Ще си легна, само ако ми кажеш, че вие с татко сте смели, ама много смели... като... като Левски.

— Добре, добре — разсмя се майка ѝ. — А сега си лягай!

И майката хвана за ръчичка момичето и го изведе от стаята.

„Странно! — помисли си Венци. — Защо се измъкна, без да ми отговори? Това се случва за първи път... Дали го направи нарочно, или Ася ѝ попречи?“

Гимназистът погледна книгите, разхвърляни върху бюрото му, нареди ги грижливо и излезе от стаята.

В антрето едва не се сблъска с баща си, който току-що се връщаше от „Синигера“.

И двамата се погледнаха многозначително и изпитателно. Кръстосаха очи, както се кръстосват шпаги.

— Защо ме гледаш така? — троснато попита баща му.

— Защо да не те гледам? — дръзко му отвърна Венци. — Забранено ли е?

— Само мечките се гледат така, а аз не съм мечка — каза бащата.

Венци само го изгледа под вежди, без да му отговори. „Гузен е — помисли си той. — Затова се държи така...“

— Какво има? — показва разтревоженото си лице Лена.

Тя вече беше сложила Ася да спи и сега гледаше въпросително двамата мъже — младия и стария, които ѝ се сториха настръхнали един срещу друг като петли.

Венци се усмихна загадъчно и горчиво и влезе в кухнята.

Майка му го изпрати с тревожен поглед. Тя смътно се досещаше, че нещо се е случило с него.

— Гладни ли сте? — нарочно силно извика Лена, за да я чуе не само мъжът ѝ, но и синът ѝ, който безцелно се мотаеше из кухнята.

— Аз не съм гладен! — отвърна Боян. — Бях в „Синигера“ и там хапнах.

— То си личи! — намръщи се Лена. — Напоследък много често взе да се отбиваш в ресторантите. Миналата вечер в „Лебеда“, тази — в „Синигера“ а утре кой знае къде можеш да отидеш, все ще се намери някое пернато заведение, което да те приюти.

— Пак ли морал ще ми четеш? — озъби й се бай Боян.

— Не става дума за морала, а за финансовите ни възможности — намуси се жена му. — Май забравяш, че имаме двама ученика, а заплатите ни не са кой знае колко големи.

Боян Павлов нищо не каза. Мълчаливо събу обувките, навлече старите си изтъркани от употреба чехли и влезе в спалнята.

— Венци, а ти ще вечеряш ли?

— Не съм гладен — отвърна й синът. — Ще си лягам, спи ми се!

— Добре. Аз съм ти оправила леглото — каза майка му и също се отпрати към спалнята, където мъжът й вече обличаше горницето на пижамата си.

Стаята, в която спяха, не беше много голяма — спалнята и гардеробът я изпълваха така, че едва можеха да се разминат. Някои ги съветваха, че спалните били вече остарели, сега на мода били ъгловите легла, а едно ъглово легло щяло да придаде по-голям простор на стаята им. Но те нямаха достатъчно пари за подмяна на старите мебели. Мислеха да направят промени в подредбата и на другите стаи, но все ги отлагаха от година на година.

И двамата вече си бяха легнали, но от кухнята Венци забеляза, че прозорецът им още свети. След малко Лена натисна бутона и светлината угасна. Когато минаваше край стаята им, без да иска той чу тревожния шепот на майка си:

— Венци изглежда е научил нещо.

— Какво? — изсумтя баща му.

— За тебе... — плахо забеляза майка му. — За случката в клуба.

— Откъде знаеш? — прекъсна я той и отново се чу скърцане на пружина. Значи се беше обърнал към майка му.

Венци спря и се заслуша в разговора между двамата със затаен дъх. Но, изглежда, майка му не бързаше с отговора си.

— Попитах те откъде знаеш? — започна да се ядосва баща му. — Кой ти каза?

— Никой! Просто се досещам.

— По какво?

— По държанието му. Зърнах ви в антрето как кръстосвахте погледи като шпаги, сякаш се готвехте да се дуелирате — предпазливо забеляза майката.

— Така ти се е сторило...

— Не ми се е сторило — изрази несъгласието си Лена. — Пък и преди да си дойдеш...

— Какво е станало преди да си дойда? — трепна баща му.

Венци усети, че недоизказаната мисъл го разтревожи.

— Ами... какво... — колебаеше се дали да отговори Лена. — Попита ме дали съм страхлива. И разни речници и енциклопедии беше разтворил, в които пише за страха.

— А ти какво, му каза? Че не си страхлива, нали? — не я изчака мъжът ѝ. — В тази къща само аз съм страхливец... Само аз...

— Бояне!

— Какво Бояне?

— По-тихо!

— Няма по-тихо! — повиши тон баща му. — Зная, че не съм достоен за партизанската ви фамилия.

Венци потръпна. Долови болка в гласа на баща си. Очевидно се измъчваше. Страдаше.

— Бояне! — повтори майка му. — Как можеш да мислиш така?

Но, изглежда, баща му беше много ядосан, защото спалнята отново изскърца и се чу шум от стъпки из стаята. Беше станал и нервно се разхождаше. А може би искаше да излезе навън и да изпуши някоя цигара и сега търси кибрита си.

Венци бързо и безшумно се прибра в стаята си. Докато се събличаше, мислеше за разговора между родителите си. „Значи татко заради мама е преиначил случката с диверсантите — прошепна той. — Не е искал да бъде по-долу от нея...”

След като облече пижамата си, без да пали лампата, той се мушна под чаршафосаното одеяло и сложи ръцете си под главата.

Винаги, когато мислеше над някой заплетен въпрос, правеше така. И можеше с часове да лежи и да мисли, без да помръдне, вперил очи през прозореца в синята далечина. Понякога майка му го сварваше

в това неподвижно положение и се стряскаше. Когато го видя за първи път да лежи така, тя уплашено извика.

— Венци!

Той дори и не помръдна. И това още повече я изплаши.

— Венци! — беше повторила майка му.

И чак тогава той се обади, но без да промени позата си:

— Какво има? Защо крещиш?

— Пу... Пу... — плюеше в пазвата си майка му. — Акъла ми изкара...

— Защо? — небрежно попита юношата.

— Помислих, че ти се е случило нещо.

— Много неща се случват в живота на човека — дълбокомислено забелязва гимназистът. — И добри, и лоши...

— Ох, аз за най-лошото си помислих.

— За какво? — усмихна се Венци. — Че съм умрял ли?

— Да! — пребледняла, отвърна майката.

— Че смъртта не е най-лошото, което може да сполети човека, мамо.

Тогаваша това бяха само фрази, които беше заучил от прочетените книги. Едва по-късно щеше да проумее истинския им смисъл. Но тогава сам си вярваше, че е най-нещастният човек на света. А това му усещане се пораждаше от някоя съвсем дребна несполука в училище, от забелязана несправедливост... И особено след като се завърна от рождения ден на Силвия. За този ден просто се ненавиждаше.

Лена — учителка по професия — търсеше и обикновено намираще най-верния път към сърцето и мислите на сина си. Освен вуйчо му тя му беше най-довереният душеприказчик.

Но от тази нощ Венци започна да се отчуждава и от нея. Струваше му се, че е най-самотният човек на света, като метеор, който лети из безкрайните пространства на вселената.

В това състояние единствено вуйчо му можеше да му бъде полезен. Единствено той би могъл да го разбере и да излекува раната, която беше зейнала в душата му. Но сега той се намираще на хиляди километри от техния град и щеше да се върне чак след една година. А през тази година, която имаше 365 дни или петстотин двадесет и пет хиляди и шестстотин минути, кой знае какви неща можеха да му се случат...

Изпаднал в душевна депресия, усамотил се като вълк-единак, Венци изведнъж си спомни за Силвия. Тя беше последната му надежда. Стана от леглото и както си беше по пижама, седна зад бюрото и започна да ѝ пише писмо. Разказа ѝ всичко, така, както си е.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ДОКАЗАТЕЛСТВО ЛИ Е САМОПРИЗНАНИЕТО

Венци започна изпълнението на някаква своя чудновата програма. Като го наблюдаваха какво прави, приятелите му твърдяха, че бил изпаднал под влиянието на йогите, запознал се с тяхното учение и сам решил да става йога. Други пък казваха, че бил настроен против цивилизацията — това било твърде модно на запад — и, издигал лозунга „Назад към пещерите!“.

Понякога съучениците му го виждаха, изправен на някоя детска люлка, да се люлее с все сила... „Та той се е вдетинил — шегуваха се те, — съвсем се е вдетинил...“ Но скоро коригираха прибързаните си заключения. Венци не се люлееше като дете, а някак странно, особено, сякаш нарочно търсеше нещастieto. Когато люлката стигаше най-високата си точка, гимназистът скачаше внезапно и политаше като парашутист във въздуха, а те притваряха очи, ужасени и изтръпнали, че може да се пребие, и не виждаха как прави голяма парабола и тупва в прахоляка. Обикновено падаше на ръцете си. По дланите му се появяваха капчици кръв, но той стоически понасяше болките и доволно обелваше зъби пред приятелите си.

— Нарочно ли направи това, или без да искаш? — питаше го някой.

Но Венци само се усмихваше загадъчно.

— Той е смахнат! — каза веднъж Боби.

— Не изглежда такъв! — защити го Живко. — Някаква цел преследва, но каква, още не ми е ясно...

А един ден двамата с Петьо се спряха до стар изоставен кладенец с геранило. Венци се наведе над кладенеца и впери очи в тъмното дъно, после повдигна очи към приятеля си.

— Петьо, искаш ли да се хванеш за кофата и да увиснеш над кладенеца, а аз ще се хвана за дебелия край на геранилото?

— Защо? — недоумяващо го погледна дребосъкът. — Може да падна в кладенеца.

— И какво от това? — усмихна се Венци. — Страх ли те е?

Петьо не отговори веднага. Стори му се странно, че му задава такъв въпрос. Дори го хвана яд.

— А не може ли обратното да направим — каза той. — Ти да увиснеш над кладенеца, а аз да държа дебелия край на геранилото.

— Добре! — съгласи се Венци. — Да опитаме.

— Ама ти наистина ли? — не повярва дребосъкът.

Без да каже дума, Венци се хвана за кофата и изкомандува:

— Сега ти хвани дебелия край на геранилото. Аз ще увисна над кладенеца и ще броя до три: кажа ли три, пусни го веднага.

Петьо го гледаше изумен:

— Ама ти с всичкия ли си?

— Като ти казвам, изпълнявай! — Строго му заповяда Венци. — Хвани дебелия край.

На Петьо не му оставаше нищо друго, освен да изпълни заповедта на този самохвалко. То бива, но всяка хвалба си има граници. И без да му мисли много, хвана дебелия край на геранилото и увисна на него:

— Готово!

Венци стъпи на дъсчената ограда на кладенеца и започна да брои.

— Едно... Две... Три...

И отмести краката си от оградата, като здраво се държеше за кофата. Петьо пусна геранилото и Венци полетя заедно с кофата към дъното на кладенеца.

— Майчице-е-е! — Дребосъкът изпищя и се спуска към герана. Надвеси се над дъсчената ограда с плахо и разтуптяно сърце. — Ако се удави, мен ще ме обвинят за смъртта му.

За беда, по пътеката се зададе някакъв човек:

— Хей, момче! — провикна се той. — Какво направи? Защо удави приятеля си?

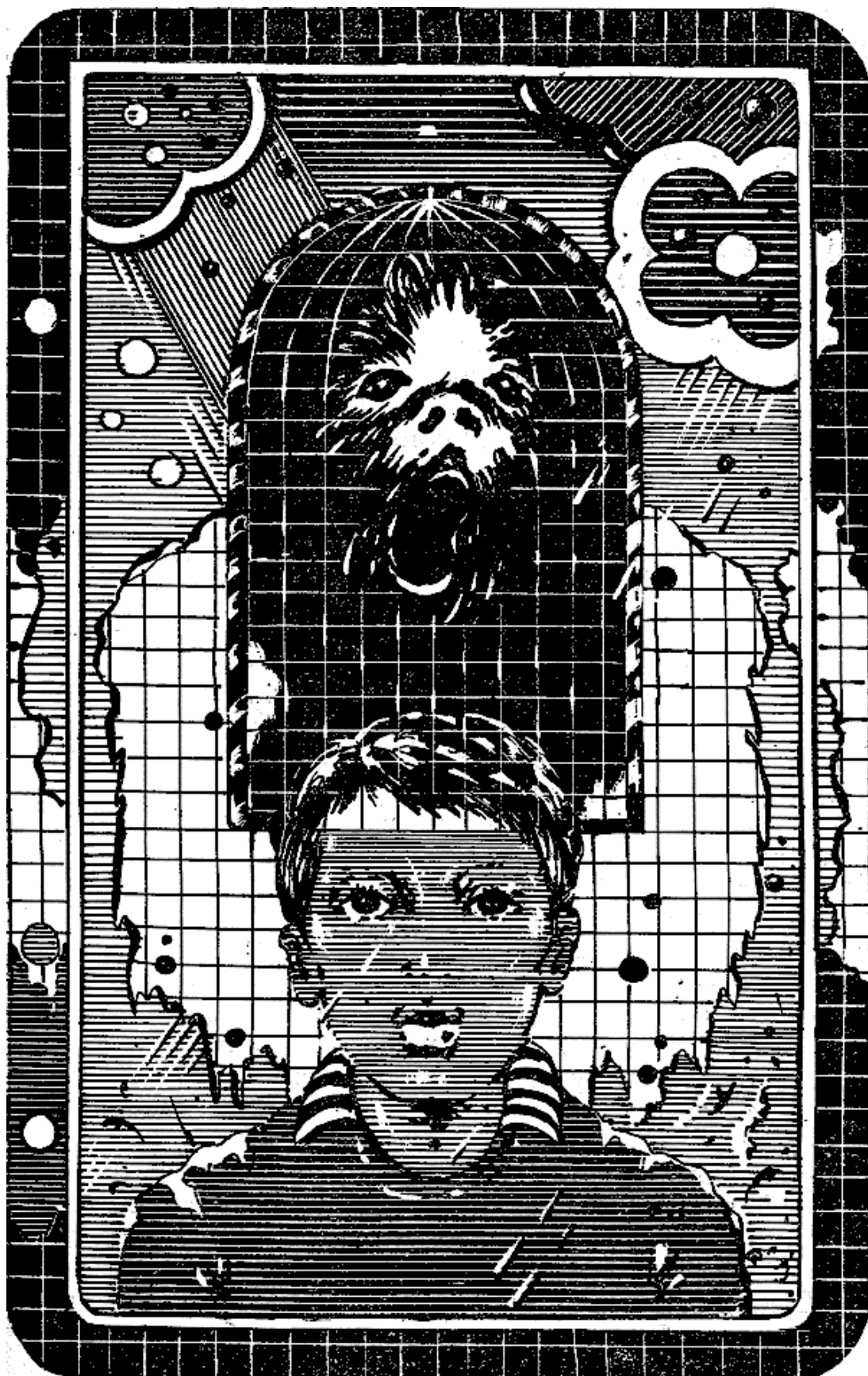
И непознатият дотича запъхтян.

Но след малко, успял да се изкатери по хлъзгавите и зеленясали камъни, Венци се показва мокър и посинял. Щастлива усмивка бе озарила лицето му.

— Здрав ли си? — попита възрастният.

— Нищо ми няма.

— Друг път не се занимавайте с такива опасни игри! — скастри ги човекът. — Със смъртта шега не бива! — После се обърна към Петьо: — А ти, изглежда, не обичаш много приятеля си.

Петьо почервения и нищо не можа да отговори от смущение.

Зает със себе си, Венци не обърна внимание на последните думи на човека, но Петьо ги запомни за цял живот. Ако Венци наистина се беше удавил, случайният свидетел можеше с пълно право да го обвини в убийство. Ах, този Венци, този Венци... След случката двамата едва не се скараха.

Но Венци не мирясваше. Приятелите му никак не се изненадаха, когато научиха за поредната му героична постъпка. Група малчугани в долните класове ритали топка в училищния двор. Едно момче, без да иска, отправило топката в отсрещния прозорец — той издрънчал и счупеното стъкло се посипало върху базалтовите плочки. Виножникът се изплашил и избягал.

Пристигнал заместник директорът на училището, който временно заместваше излязлата в отпуск по болест Козарева:

— Кой счупи стъклото? — изкрещял той, а от очите му хвърчали искри.

Децата мълчали уплашено.

— Питам: кой счупи стъклото? — повторно изкрещял Минчо Пиронков, така се казваше заместник директорът, и се насочил към децата.

А те не смеели дори да се помръднат от уплаха. И тогава...

— Аз! — излязъл пред малчуганите, сякаш искал да ги закрие с тялото си, Венци.

— Гамен! — заместник директорът му зашлевил такава плесница, че камбанки звъннали в ушите му.

Венци го погледнал спокойно, без да трепне, с нескрито презрение в очите. Това още повече вбесило Пиронков и той му ударил още една плесница — този път по другата буза.

— Защо ме биете?

— Защото си гамен!

— А вие сте отвратителен садист и долен страхливец! — отвърнал му Венци. — Всички страхливци са жестоки.

Децата занемели от изненада. Впрочем, те се възхитили от смелата постъпка на чудния батко.

А заместник директорът, както разказваха по-късно малчуганите, просто не можел да повярва на ушите си. Най-после проговорил:

— Ти... ти... ти... се осмеляваш! Осмеляваш се да говориш така на един...

— А вие защо ме ударихте? — не му останал дължен Венци.

— Аз съм учител! — казал Пиронков. — Заместник директор съм на училище, а сега изпълнявам длъжността директор, ясно ли ти е?

— Какво от това? — отвърнал гимназистът. — Къде е писано, че учителите имат право да бият учениците?

— Ако никъде не е писано, аз ще го запиша на задника ти! — изтървал се Пиронков. — Така да знаеш! Кажи на баща си и на майка си още утре да дойдат в кабинета ми! И двамата? Ясно ли ти е?

— Ясно! — казал нехайно Венци. — Ще им предам.

Заместник директорът се прибрал в училището. Венци намигнал на малчуганите съзаклятнически, а те го гледали с искрено възхищение.

Когато слушаха разказа за новия „подвиг“ на Венци, Боби, Живко и Петьо го обявиха за ненормален. Опарили се веднъж, Боби и Живко бяха станали по-предпазливи — нали народът казва: „Парен каша духа“. Дълбоко в себе си момчетата мъничко му завиждаха, но никой не искаше да се издаде. А най-много му завиждаше Петьо. Той боготвореше Венци и същевременно изпитваше скрита неприязън към него, особено след случката при кладенеца.

Децата наляво и надясно разказваха за „подвига“ на Венци с искрено възхищение.

Но още същия ден Венци заплати тяхното възхищение много скъпо. Учителският съвет бе свикан по спешност на заседание. Временният директор докладва накратко за инцидента и настоя Венци, за проявена дързост и неуважение към учителите, да бъде изключен от гимназията. Ако не беше Донева, която умно защити своя възпитаник, той наистина щеше да изхвърчи като онази топка, с която малчуганите бяха счутили прозореца. Тя смело се противопостави на Пиронков:

— Вие знаехте ли, когато удряхте, че Венци не е счупил стъклото?

Траурното облекло ѝ придаваше вид на светица и думите ѝ звучаха някак по-особено и оказваха по-голямо въздействие върху останалите учители.

— Как така не го е счупил? — изненада се Пиронков. — Та той сам си призна. И то с такъв тон, сякаш беше извършил геройство.

Учителите, които не бяха посветени в случая, мълчаха и поглеждаха ту към заместник директора, ту към Донева. При скандалния случай със Силвия класната на Х^г клас единствена се осмели да упрекне Козарева в безпринципност и направи такова пророчество, което се сбъдна.

— Самопризнанието не е никакво доказателство! — усмихна се Донева. — Нима не знаете, че тази теория отдавна е отречена в нашето общество. Нужни са факти и доказателства!

Тази жена, облечена в черна рокля, макар и дребна на ръст, по-дребна дори от учениците си, имаше характер. А съчетанието на тези две ценни качества ѝ придаваше особен чар, който много малко учители притежаваха. И сега се чувствуваше нейното превъзходство над Пиронков, който я превъзхождаше само с по-високия си пост.

Пиронков не знаеше какво да ѝ отвърне.

— А ти откъде знаеш, че не е Венци? — възрази той.

— Знам, видях всичко с очите си — спокойно отвърна Донева.

— Откъде видя? — иронично я попита Пиронков. — От масата в учителската стая ли?

— Другарю Пиронков, аз съм учителка...

— Какво като си учителка! — избухна заместник директорът. — Ти искаш с цената на всичко да спасиш този гамен, защото е от твоя клас... Там имаше свидетели...

— Да, имаше!

— Когато Венци си призна, че е счупил стъклото, те не го опровергаха — победоносно я погледна Минчо Пиронков и отиде до прозореца. — Те още играят там. Да ги повикаме ли?

— Аз мисля, че не е нужно — обади се някой.

— Аз настоявам да ги извикаме — твърдо заяви Донева.

— Добре! — съгласи се заместник директорът. — Сама си вкарваш автогол! — И като отвори прозореца, той се провикна:

— Деца, елате за малко в моя кабинет!

Децата се спогледаха плахо.

— Чухте ли? — повтори Пиронков. — Веднага се качете при мен!

И след малко децата влязоха в кабинета. Когато видяха събрани толкова много учители, те се смутиха.

— Кажете, деца — обърна се към тях заместник директорът, — кой счупи стъклото на прозореца?

— Илия! — изчурулика едно момиченце.

— Кой е Илия? — изненада се Пиронков. — Ти ли си? — обърна се той към най-малкото момче, което гледаше уплашено.

— Аз съм Стефан! — отвърна момчето.

— А къде е Илия?

— Той избяга...

— Тогава защо си изплашен така?

— Ами... топката е моя — примигна малчуганът.

— А Венци защо каза, че той е счупил стъклото?

— Не зная!

— Батко Венци направи това нарочно — пак се обади момичето.

— Защо?

— За да не се карате на нас.

И изведнъж децата се окуражиха и започнаха с възхищение да говорят за големия батко, който ги защитил.

Докато слушаше гласчетата им, лицето на Пиронков все повече и повече позеленяваше и той едва се сдържа да не изкрещи, както и по-рано на двора: „Вън, гамени с гамени!“. Но разбираше, че по този начин щеше да се изложи още повече.

— Свободни сте! — побърза да освободи децата заместник директорът, вбесен от показанията им.

Затова пък, когато децата, си излязоха, той изля злобата си върху Донева:

— Да предположим, че децата казват истината, макар че на нас ни е известно криворазбраното им, чувство за солидарност — с едва сдържан гняв заговори той, — но вашият любимец, колежка Донева, си позволи да ме нарече... разбирате ли? Той обиди един учител, един заместник директор и с това подрони авторитета ми пред децата...

— А вие защо го ударихте? — погледна го Донева.

— И какво от това?

— Как какво? — усмихна се учителката. — Та нима не разбирате: вие сами си подронихте авторитета, ударихте невинен човек, без да се постараете дори да установите истината. Даже Венци

да беше виновен вие пак нямате право да го биете! Днес и в казармата не бият, та какво остава в едно училище...

— Донева, не ми четете морал, Донева! — тупна по масата Пиронков. — Ти и Силвия защитавахте по-рано...

— Аз?

— Да, ти! И видя ли докъде я докара?

— Силвия, не аз, а другарката Козарева я защитавахте — с достойнство му отвърна класната на Х^Г клас. — Аз държах само да се установи истината. Що се отнася докъде е стигнала Силвия, мисля, че нямате основание да се притеснявате за нея. Тя намери верния път и ще стане по-добър и по-полезен човек от мнозина.

Тогава Минчо Пиронков реши да използва последния си коз. Той намекна за скандалната история в кварталния клуб.

— И какво общо има с това Венци? — настръхна Донева. — За него това е драма, другарю Пиронков, и не е никак деликатно от ваша страна да я намесвате сега. Но щом сте почнали, да продължим. Според мене Венци дълбоко изживява тази драма и може би тъкмо затова е поел чуждата вина върху себе си... Изобщо напоследък с него стават странни неща. Той сякаш непрекъснато проверява себе си. Не е ли това още едно доказателство, че момчето се стреми към нравствено и духовно усъвършенствуване? И ние като негови възпитатели сме длъжни да му помогнем, а не да го тикаме към пропастта. Колко му трябва на един юноша, за да се озлоби?

След острите престрелки, учителският съвет реши сега за сега да не изключва Венцислав Боянов, а само да му намали поведението е две единици — все пак, позволил си е да обиди учител, а това не е шега.

Решението на учителския съвет беше победа за Донева. Макар и с намалено поведение, Венци оставаше в нейния клас, а до края на учебната година — живот и здраве да е — тя ще предложи примерното му поведение да бъде възстановено.

За съжаление това наказание беше началото на бъдещия провал на Венцислав Боянов — доскорошния отличник на Х^Г клас. Поне в очите на много учители...

Но те не знаеха какво решение зрееше в главата на техния някогашен любимец. И откъде да знаят? Учителите се интересуваха предимно от успеха, а най-малко или почти никак за чувствата и настроенията, за болките и терзанията на своите възпитаници.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ТРАГЕДИЯТА НА ДРЕБОСЪКА

Странна еволюция претърпя отношението на Петьо към Венци. Познавах се от година и половина — откакто станаха гимназисти. По-рано учеха в различни училища и живееха в различни краища на квартала, а в такъв голям квартал като „Иглика“ е невъзможно да познаваш всички свои връстници. Първото впечатление, което Петьо бе съхранил в паметта си за Венци, беше от първия учебен ден, когато и двамата попаднаха в една паралелка, чиято класна и тогава беше Емилия Донева. Докато Петьо дойде от друго училище, то Венци бе учил тук и по-рано и почти всички ученици го познаваха. Те се отнасяха с подчертано уважение към него, той ги респектиреше с поведението си и без да се стреми видимо към лидерство, всички го признаваха за некоронован вожд на мъжката половина на класа. Всеки търсеше приятелството му и често го викаха за арбитър при решаването на различни спорове.

През първия учебен ден, когато всеки си търсеше другар, с когото да седне на един чин, поне пет-шест души се скараха кой да седне до Венци. Петьо имаше потиснато самочувствие, заради дребния си ръст и мишето си лице. В предишното училище му бяха прикачили прякора „Мишока“, дразнеха го, слагаха тайно сирене под чина му и когато изваждаше чантата си, побеляла от сиренето, целият клас се заливаше в смях:

— Мишока пак е гризал сиренце!

Това го озлобяваше. Постепенно Петьо се беше отчуждил от класа, в който учеше в прогимназията, съучениците му го смятаха за зъл и саможив. А по-късно когато вкараха баща му в затвора за чужди грехове, както казваше той, учениците съвсем се отдръпнаха от него. Ето защо Петьо реши да избяга от това училище, макар че и там имаше горен курс — предпочете да отиде в училището, което се намираше чак в другия край на този голям квартал, само и само да бъде по-далеч от довчерашните си съученици. Но за зла беда в същото училище и в

същата паралелка попадна още един ученик от предишния им клас. И още през първия учебен ден той пхна бучка сирене под чина му. Без да подозира това, Петьо сложи чантата си, а след малко, когато се наложи да я извади, тя цялата бе изцапана.

И онзи се разкикоти:

— Мишока пак е гризал сирене!

А после започна да църка като истинска мишка:

— Цър-цър-цър...

Понеже се намираше в нова среда, пък и ученикът, който му скрои номера, беше по-силен от него, Петьо не посмя да го замери с чантата си, а се похлупи на чина и от обида и безсилие се разплака.

Тогава за първи път забеляза Венци. Висок и строен, с мургаво и опалено от слънцето лице, с гъста черна коса и сключени вежди, той стана, отиде до присмехулника, хвана го за яката и така силно го разтърси, че оня мигновено се разтрепера.

— Защо се присмиваш на момчето бе, орангутан! — скастри го Венци.

Целият клас занемя. Дори и онези, които се бяха разхихикали на неуместната шега.

Когато видя гневните пламъчета в очите на Венци, старият познайник на Петьо си глътна граматиката, както обичат да се изразяват учениците.

— Ако втори път си позволиш подобна гавра — закани му се високият и черноок гимназист, — ще те изхвърля през прозореца. Ясно ли ти е?

Онзи мълчеше.

— Ясно ли ти е? — повтори още по-силно Венци. — Или искаш да ти светна един, за да ти се изясни съвсем!

— Ясно ми е! — бързо измънка виновникът.

— А сега си седни на чина! — заповяда му Венци. — И запомни: тук плоските шеги не минават.

После си взе чантата и отиде до Петьо:

— Мога ли да седна до теб?

— Да! — все още с разплакано лице му отвърна момчето.

Така започна необикновеното приятелство между двамата. Но те бяха неравностойни и като интелект, и като физика — Венци го превъзхождаше многократно. Петьо също не беше глупав, но

униженията и страданията, които беше изживял, бяха изострили чувствителността му до болезненост. Фактът, че такъв ученик като Венци пръв му предложи приятелството си, го изпълни с гордост. Особено му беше благодарен, че го защити от неоснователните нападки заради баща му, попаднал в затвора за чужди грехове. Но по-късно великодушието на Венци като че ли започна да го дразни.

За пръв път почувствува това през миналото лято на бригадата — Петьо бе се хванал на бас с Михаил Бенчев за пет лева да изяде петдесет мравки... На Петьо му трябваха пари, а мравки и друг път беше ял. Просто ей така, от любопитство. Ето защо Петьо никак не се разтревожи, когато Жирафа му предложи за всяка мравка по десет стотинки. И ако не беше Венци, Силвия нямаше да затвори очите си от погнуса. Но този благодетел, който се чувствуваше задължен да оправи света и да защитава слабите, със своята категорична намеса обърна внимание на всички, включително и на Силвия, към която Петьо вече изпитваше нежни чувства. И уж го защити от бруталността на Жирафа, а всъщност го унижи още повече. Венци излезе герой в очите на хубавото момиче, а той, Петьо, стана още по-смешен и жалък.

Колкото и да не вярваше, че Силвия можеше да го обикне някога, Дребосъка все пак не губеше надежда.

Понякога той се виждаше в мечтите си като истински храбрец, който извършва подвиг след подвиг, а момичето го гледа възторжено и влюбено, поднася му цветя и нежно го целува по бузата... И тези мечтания, приличащи по-скоро на бълнувания на болен от маларична треска човек, го правеха неимоверно щастлив, но само за миг, за да се почувствува след това още по-нещастен. Особено губеше надежда, когато застанеше до високия и строен Венци, който се държеше просто и естествено, говореше увлекателно и остроумно и пленяваше всички. В такива мигове му идеше да изкрещи:

— Махни се оттук! Защо си застанал до мен? Не разбираш ли, че така още повече засилваш чувството ми за малоценност?

Казват, че дребните хора били много амбициозни. Някои историци дори твърдят, че дребният ръст на Наполеон е изиграл изключителна роля, за да стане велик пълководец и да придобие световна известност. Трудно е да се докаже това твърдение, но Петьо беше наистина много амбициозен. За разлика от мнозина обаче, той умело прикриваше амбициите си и играеше ролята на смачкан от

живота юноша. Отначало ненавиждаше онези, които му се присмиваха, и се привързваше към тези, които го съжаляваха и му съчувстваха. Но по-късно започна да се озлобява и към вторите.

„Защо съжалението на Венци ме дразни, а на Силвия ме радва?“ — питаше се понякога Петьо. Той разбираше, че момичето го защитава единствено от състрадание, защото имаше добро и отзивчиво сърце, но въпреки това то пораждаше в гърдите му смътна надежда. Защо?...

Трудно му беше да си отговори на този въпрос. Но в едно беше сигурен: колкото повече обикваше Силвия, толкова повече започваше да ненавижда Венци. Особено след случката при кладенеца. Тази безразсъдна постъпка сякаш беше необходима на Венци, за да го унижи още повече. Та нали Петьо си призна, че го е страх да се хване за кофата и му предложи да си разменят ролите? Венци прие и това за малко не му отне живота. А упрекът на случайния свидетел направи силно впечатление на момчето. Едва тогава Дребосъка се запита обича ли наистина Венци, или го мрази? Изглежда, не го обичаше. С всеки изминат ден Петьо се улавяше в неприязън към покровителя си. Тази неприязън беше някаква смесица от завист и омраза.

Мразеше го и същевременно продължаваше да общува с него. Нещо повече. Колкото по-силно ставаше озлоблението му към този умен и красив, смел и великодушен ученик, толкова повече общуваше с него, сякаш невидима пъпна връв свързваше ненавистта и привързаността му към Венцислав Боянов. Може би затова изпита злорадство, когато стана свидетел на унижението на Боян Павлов. Никога не се бе смял така искрено, от сърце. Но странно, щом видя разстроеното лице на Венци, той се сепна. Погълнат от собствените си трагични преживявания, Венци нищо не бе забелязал. И слава богу! — каза си Петьо, защото този човек все още му беше необходим.

Един ден Дребосъка стоеше самичък у дома и решаваше някаква кръстословица, когато на входната врата се позвъни. „Кой ли може да бъде? — помисли си той и се отправи към вратата. — Вероятно е Боби, а може и Живко да е. Нищо чудно и Венци да е решил да дойде за съвет във връзка с инцидента в училището...“

Но какво беше учудването му, когато на входа зърна замисленото лице на класната. Отначало трепна, помисли, че е научила за случката край кладенеца и е дошла да говори с майка му за неговото поведение.

Но Донева се усмихна приветливо и сърцето му се отпусна: „Значи не идва да се оплаква!“.

— Заповядайте, другарко Донева! — учтиво я покани Петьо.

— Аз... само за малко — каза учителката, като че се оправдаваше за внезапното си посещение. — Дойдох да си поговорим по един въпрос...

Петьо трепна, отново обзет от недобро предчувствие:

— Влезте!

Донева не изчака нова покана, прекрачи прага, а Петьо отвори вратата на хола, който в момента беше най-подреден, и ѝ предложи стол. Тя огледа хола — наредбата беше бедна: обикновено канапе, голяма груба маса и няколко стола. Нямаше нито дебели килими, нито фотьойли, нито барче, каквито бе виждала в апартаментите на много ученици, а и стените бяха голи — без нито една картина. И се упрекна, че увлечена в тревогите около мъжа си, не е имала възможност да дойде поне веднъж в дома на този беден, изтерзан ученик.

Учителката, седна на предложения ѝ стол и сама покани Петьо, който стоеше прав, сякаш се чувствуваше провинен в нещо:

— Седни и ти!

— Ей сега! — отвърна Дребосъка и изтича до съседната стая, а след малко се върна с кутия най-обикновени бонбони. — Заповядайте! Почерпете се!

— Мерси! — Донева протегна ръка и си взе един бонбон, налага го и едва не се намръщи. Бонбонът беше от рода на марципаните — като кал се размаза в устата ѝ.

Петьо също си взе бонбон и с удоволствие го изяде — това не убегна от наблюдателния поглед на гостенката. Момчето остави отворената кутия на масата и седна на един стол срещу класната. И зачака.

— Научих, че скоро ще пуснат баща ти от затвора — първа наруши мълчанието Донева.

— Да, след около един месец — отвърна Петьо. — Пускат го предсрочно.

— Всички знаем, че пострада невинен. Това сигурно ти е причинило много страдания...

— Така си е...

— Ти не бива да се озлобяваш срещу ония, които проявяват неразбиране — предпазливо продължи класната. — Съучениците ти са малки и не разбират колко ти е тежко...

— Аз не им се сърдя — тихо отвърна Дребосъка. — Отдавна свикнах. И все пак...

Настъпи кратко неловко мълчание. Очевидно Донева не беше дошла току-така, но Дребосъка още не можеше да се досети каква е истинската цел на неочакваното ѝ посещение.

— Мисля — наруши мълчанието учителката, — че най-добре те разбираха Венци и Силвия.

— Да! — сепна се Петьо и сякаш се натъжи. „Какво искаше да каже с това?“

— Сега те също изживяват сериозни затруднения — продължи мисълта си Донева. — Силвия избяга, а Венци тежко понесе позора на баща си в кварталния клуб... И ти би могъл да помогнеш...

— И на двамата ли?

— Не! Имам пред вид само Венци. Доколкото зная, той е направил не малко за теб и сега сте много добри приятели... — Донева спря за миг и го погледна право в очите. — Ти сигурно си научил за станалия инцидент в училището!

— Боби ми каза. А какво реши учителският съвет?

— Намалиха му поведението с две единици — с въздишка отрони класната. — Въпреки моята защита, Пиронков настояваше за изключването му...

— Значи, не го изключиха? — обади се Петьо. — А ние се опасявахме, че ще го изгонят от училище.

— Засега успех да се наложи — каза Донева. — Но Пиронков е отмъстителен и при първото провинение на Венцислав Боянов ще се възползува от случая. Впрочем, той вече се заклани. А Венци напоследък е станал особен. Сам предизвиква...

— Какво имате предвид? — наивно я погледна Дребосъка, въпреки че знаеше за какво загатва.

Донева не отговори веднага. Тя изгледа изпитателно момчето, стори ѝ се някак особено, забеляза известна неискреност в поведението му и мислено се упрекна: „Дали не бъркам, че му се доверявам?“. Но вече беше започнала и реши да отиде до край.

— Бях при майка му и тя също ми се оплака от Венци.

— Защо? Какво друго е направил?

— Нищо лошо, но е станал много странен, затворил се е, нищо не споделя с нея, а по-рано ѝ се доверявал... Водил си дневник.

— Дневник? — възкликна изненадан Петьо. — Да не е решил да става писател?

Класната се усмихна горчиво на наивния му въпрос:

— Не всички, които си водят дневници, стават писатели — каза тя. — По-важното е, че в него си записват най-съкровени мисли и планове...

Дребосъка слушаше с нарастващ интерес. Странно!

— За първи път чувам това — сподели гласно той. — Леля Лена чела ли го е?

— Да! — отвърна класната. — И това най-много я тревожи... Тя замълча и отново погледна в очите на Петьо. — С теб не е ли споделял за някои свои намерения?

— Споделял е разни неща — неопределено отговори ученикът.

— За разочарованията си от хората и цивилизацията например? — уточни Донева. — За това, че човечеството върви към гибел...

— Ах, да! — засмя се Дребосъкът. — Говорил е понякога за тези неща. Напоследък много чете научна фантастика и гледа приключенски филми. Дори когато гледахме филма „Трапера“, той с такъв възторг говори за главния герой, че даже започнахме да му викаме Трапера...

— Ясно! — замислено реагира учителката. — Но мисля, че това не е само временно увлечение.

Донева спря и отново изгледа изпитателно малкия си събеседник. Направи ѝ впечатление, че той я слуша много внимателно. Значи се отнася сериозно към думите ѝ. Изглеждаше загрижен за приятеля си и това я окуражи.

— Ако Силвия беше тук, тя щеше да му помогне...

— Силвия! — едва не подскочи Петьо. — Защо пък Силвия?

— Защото много го цени и уважава — усмихна се класната. — И дори нещо повече. Струва ми се, че не е безразлична към него...

— Откъде знаете? — порумения Дребосъка.

— Зная. Нали затова съм ви класна, да зная колкото може повече за своите ученици. Но сега Силвия не е тук и единствената ми надежда е в теб. — Донева спря за малко. — След Силвия, ти си най-добрият

му приятел и вярвам, че няма да ти бъде безразлична съдбата на Венци.

Петьо слушаше с присвито сърце и с големи усилия успяваше да прикрие обзелото го вълнение. Той и по-рано се досещаше, че Силвия не е безразлична към Венци, но това, което чу от класната, го зашемети.

След като я изслуша, той обеща да направи всичко, което е по силите му, за да помогне на приятеля си, и я изпрати до вратата. Тя му стисна с благодарност ръката и уверено каза:

— Вярвам в теб! Ти си добро момче, сам си изстрадал много и не се съмнявам, че ще съумееш да помогнеш на Венци да изживее кризата, в която е изпаднал.

— Разбира се, другарко Донева! — загрижено я увери Петьо. — Винаги можете да разчитате на мен.

Класната се сбогува с ученика и заситни по стълбището.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ДВОЙНАТА ИГРА

Останал сам, Петьо забрави за недовършената, кръстословица и дълго мисли за разговора си с Донева. Дали не прекали с някоя своя дума? Уж се стараеше всичко да отмерва до милиграмче... Но кой знае... Ами ако това е клопка от нейна страна? Ако е надникнала в подлата му душичка и иска да го изпита? Едва ли. Класната не е такава. Чисто и просто е загрижена за Венци и иска да го предпази от Пиронков. Щом си помисли за заместник директора, изведнъж го озари смела идея. Пиронков е подляр... Защо да не отиде при него и да му разкаже за разговора си с класната?

Дребосъка толкова се развълнува, че започна да се разхожда из хола. Но след като размисли малко, прецени, че такъв ход не е безопасен. Онзи хитрец можеше така да го оплете в мрежата на интригите си, че трудно ще се измъкне от тях. По-добре ще постъпи, ако уведоми Венци за разговора си с класната — така ще му засвидетелствува своето приятелство. Ама защо пък? Какво ще спечели от това? Ще го направи само по-предпазлив, а възможно е по някакъв начин и да ѝ загатне за това. Тогава тя съвсем ще се разочарова от Дребосъка. Не! И този ход не е много уместен. Може би най-хитро, най-готино ще бъде, ако каже на Венци, че го е посетил лично самият заместник директор. Да, точно така... за да го използва като оръдие. Разбира се, пак от голяма загриженост и най-чисти педагогически съображения... Така той още повече ще настрои „приятеля“ си срещу онова говедо. И какъвто е лапнишаран, може да извърши някоя още по-необмислена постъпка, която, ако стигне до ушите на Силвия, съвсем ще смъкне ореола, създаден около името му.

Опиянен от хрумналата му идея, Петьо се облече набързо и изскочи навън. Беше светло. По улиците бързаха хора, профучаваха коли. Как му се искаше да спре някое такси, за да стигне по-бързо при своя приятел, но откъде да намери пари, за да плати на шофьора?

Затова отиде на спирката. Разгеле, автобусът пристигна веднага и след десет минути беше при Венци. За щастие го свари самичък у дома...

Щом видя малкия си приятел, застанал смутено на стълбището, Венци искрено се зарадва и веднага го покани:

— Влез, Петьо! Влез! Какво те носи насам?

— Сега ще ти кажа — задъхан му отвърна Дребосъка. — Ох, дъх не ми остана... Толкова съм бързал.

— Защо? Какво се е случило? — тревожно го попита Венци, докато се разполагаха в стаята.

Петьо огледа спретната стаичка с добре подредена библиотека, хвърли поглед и към бюрото, където видя и календарчето, и малкото буренце, в което ученикът слагаше химикалките и моливите си, и най-важното — ДНЕВНИКА. За първи път виждаше този дневник. С мъка отлепи погледа си от него.

— Над главата ти е надвиснала голяма опасност! — бързо и тревожно изрече гостенинът.

— Каква опасност?

Венци се досети, че става дума за днешния инцидент, но все пак реши да изчака. Петьо го погледна в очите:

— Ти знаеш ли — каза му той с такъв тон, сякаш правеше някакво откритие, — че заместник директорът не те обича?

— Знам! — засмя се Венци. — Нищо ново не ми казваш.

— Не се смей! — намръщи се Петьо.

— Защо?

— Пиронков иска да те шпионирам — мрачно му каза Дребосъка.

— Кой да ме шпионира? — още не можеше да загрее Венци, изглежда, го слушаше разсеяно.

— Аз!

— Ти? — погледна го недоверчиво Венци.

— Да, аз!

— Мен ли да шпионираш?

— Да, теб!

— Ама той е ненормален! — отново се разсмя Венци. — Нима не знае, че ние сме приятели?

— Знае! — потвърди Петьо.

— Ами тогава?

— Тъкмо на това разчита — предпазливо започна да му обяснява Дребосъка. — Той не ми каза направо да те шпионирам, а дойде да сподели, че бил много загрижен за теб — бил си много буен и си можел да направиш някоя беля, пък той не искал да те споleti съдбата на Силвия. И аз като твой приятел трябвало да му помогна, за да те предпазим от погрешни стъпки...

— Странно! — замисли се Венци. — Много странно!

„Май че се хвана на въдицата“ — помисли си Петьо и добави:

— Бъди предпазлив!

— А ти прие ли? — ненадейно го попита Венци.

Този въпрос Петьо не бе очаквал, затуй отначало се смути, но след малко се окопоти.

— Не! — категорично му отвърна той. — Как ще приема? Та нали сме приятели?

— Сбъркал си! — леко го упрекна Венци. — Трябваше да приемеш.

— Да приема?

— Да!

— Аз?

— Да, ти! Какво чудно има в това?

— Венци! — засегна се Петьо, готов всеки момент да му обърне гръб. — Ти чуваш ли се какво приказваш? Нима един приятел може...

— Знам, че си ми приятел! И ти вярвам! — прекъсна го Венци. — А самият факт, че сега ме предупреждаваш, още повече ме убеждава, че си искрен и верен приятел.

— Ти толкова добрини си ми правил... — гласът на Петьо стана жален, сякаш беше готов всеки миг да се разплаче. — Толкова добрини, а аз да те шпионирам... Та това би било толкова гнусно, толкова кално... Аз да не съм Жирафа.

— Не си, вярвам ти! — настояваше на своето Венци. — Но трябваше да приемеш...

— Защо? — започна да мига Дребосъка.

Венци не му отвърна. Очевидно обмисляше нещо.

— Кажи, защо е трябвало да приема?

— Ей така — бавно отвърна Венци. — Само проформа...

— Не те разбирам...

— Много просто — обясни му приятелят. — Трябвало е да приемеш, за да го заблудиш... за да имаш достъп до него... Да знаеш какво мисли за мен...

— Вярно, бе!

— Виждаш ли?

— Това щеше да ти бъде от полза...

— Най-сетне откри Америка! — усмихна се Венци. — Изглежда реотана ти не е вносен. Трябва да го смениш с японски.

— Прав си! — с огорчение каза Петьо, като не обърна внимание на приятелската шега. — Но не се сетих. Не ми дойде на ум тази възможност. А сега вече е късно...

— Защо? Още не е късно.

— Но аз вече му отказах!

— Толкова по-добре.

— Пак не разбирам.

— Ех, ти! — потупа го по рамото Венци. — Наистина трябва да си вземеш корекомски реотан. Много си недосетлив.

— Ами какво мога да направя?

— Сега ти ще отидеш при него.

— Аз при Пиронков! Защо?

— За да му кажеш, че си размислил. Не си приел веднага, защото си мислил, че това е клопка от негова страна — започна да му обяснява Венци. — „Извинявайте, другарю Пиронков, ще му кажеш, но аз размислих... Не приех веднага, защото си помислих, че това е капан. Но сетне, като си припомних много неща от поведението на Венци, се убедих, че вие сте прав... Венци наистина е много буен и трябва да му се помага... Аз много съм му задължен и се боя за него... Особено сега, нали се досещате, след това, което стана с баща му... Разбирам, че вие му мислите доброто. Готов съм да ви помогна..."

— И той ще ми повярва ли? — наивно попита Петьо.

— Дори да не ти повярва, ще си помисли, че искаш да си разчистиш някакви лични сметки с мен — загадъчно се усмихна Венци. — Разбра ли ме?

Петьо изтръпна от истината, която Венци изрече, без да подозира предателството.

— Какви лични сметки?

— Нали знаеш, мръсниците винаги предполагат, че всички хора са мръсници — каза Венци. — Уважаемият Пиронков не те познава истински, както аз те познавам!

„Не бъди толкова сигурен!“ — горчиво си помисли Петьо, но замълча. След малко се обади:

— Не знам. Тези неща са много сложни и са трудносмилаеми за моя мозък, който има само две гънки и една, получена при удар — и се засмя.

Венци също се засмя на шегата му:

— Остроумен си, дяволе!

— И все пак не съм уверен дали Пиронков ще приеме, след като веднъж съм му отказал... Ами ако това наистина е само провокация от негова страна? Ако ме хване за яката и ме изхвърли като мръсно коте? Ако изкрещи: „Вън! Аз само те изпитвах, а ти се хвана на въдицата“? Тогава?

— Едва ли — твърде уверено му отвърна Венци. — Пиронков не е такъв човек, че да не се възползува от откритата се възможност. Той също е вярващ...

— Вярващ?! — изненада се Петьо. — Това за първи път го чувам.

— Да, вярващ! — повтори Венци. — Само че вярва не в някакъв бог, не в човешките добродетели, а в човешкия егоизъм!

— Добре, приемам — въздъхна Петьо. — За теб съм готов на всякакви рискове.

Венци прие съгласието на Петьо естествено, с доверчивостта на чистите хора.

После се чукна по челото:

— Ама че съм домакин и аз. Забравих да те почерпя...

— Няма нужда, няма нужда — скромно се възпротиви Петьо.

— Не! — заповеднически го прекъсна Венци. — Мама е приготвила чудесни сладки. Ще ги опитаме заедно. И по едно кафе.

И тръгна към кухнята. След малко се върна и постави чинийките със специалитета на майка му, сетне донеси две коли и две чаши. Накрая се върна и за кафето. Напълни чашите и каза:

— Заповядай! Да прием за нашето приятелство!

— За нашето приятелство! — повтори Петьо.

И двамата надигнаха чашите. После Венци забеляза дневника, който привличаше погледа на Дребосъка, и се усмихна:

— Дневник! — каза извинително той. — Напоследък ме е обхванала манията да си записвам всички мисли и хрумвания, които идват в тъпата ми глава...

Взе дневника, отвори чекмеджето на бюрото си и го мушна вътре. Но когато отваряше чекмеджето, Петьо забеляза вътре едно писмо. По почерка позна, че е от Силвия. И сърцето му се сви болезнено...

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

ОПАСНОТО ПЪТУВАНЕ

Венци разказа на майка си за скандала в училищния двор. Докато го слушаше, Лена все повече и повече пребледняваше. А когато свърши, нито го упрекна, нито го оправда. Само дълго мълча, замислена за нещо си. И това мълчание беше най-страшно за Венци. По-леко щеше да му бъде, ако му изкрещеше или ако почувствуваше върху бузата си разярените й плесници. Но тя с пръст не го докосна. Искаше му се сам да изкрещи: „Защо не ме набиеш?“. Но и той предпочете да мълчи, сякаш искаше да чуе мислите на майка си...

А всъщност за какво мислеше майка му? Тя също беше учителка, макар и в друга гимназия, и много добре познаваше училищните правилници. Не по-зле познаваше и заместник директора Минчо Пиронков. Той не беше от тези, които биха понесли такава обида.

„Господи — тревожеше се Лена, — какво става с нашия син?“ Не смееше да обвини мъжа си, защото той беше разбит човек, особено сега, след позора му в кварталния клуб. Как да му каже за новото „геройство“ на сина им? Той веднага ще избухне: „Виждаш ли докъде го докара с твоята педагогика?“, без да разбере, че може би на дъното на тази му постъпка лежи бащината вина. Момчето очевидно е дочуло за скандалната история в клуба и се е разочаровало от баща си. Все пак трябва да поговорят за Венци — нали той е не само неин, а и негов син?

Впрочем, тя отдавна знаеше тайната на мъжа си, но се преструваше, че нищо не знае. Беше я научила случайно. И затова, когато Боян, малко пийнал, започнеше да се хвали с геройството си, тя го поглеждаше презрително. И този презрителен поглед най-много го вбесяваше. Изглежда, се досещаше, че жена му знае, но си мълчи нарочно, за да го измъчва. А това не беше истина. Понякога Лена се канеше да го заговори, но все не се решаваше. Опасяваше се, че така може да настъпи разрывът.

Един ден тя разказа всичко на Радивой. Той я изслуша внимателно, после дълго мълча — не обичаше да дава евтини съвети. Най-после я погледна укорно и ѝ каза, че е много късно да къса с Боян. Длъжна била да жертвува личното си щастие в името на щастието на Ася и Венци. Какво са виновни те, та трябва да изплащат тежките последствия, от някогашното майчино недоглеждане. „Защо не си си отваряла очите по-рано? — засече я той. — Впрочем, чакай, чакай, ти май изведнъж се бухна в обятията му, а после в гражданското?“ „Да бухнах се — призна си Лена, — и ти знаеш защо.“ „Знам, защото онзи мискинин те остави, и ти, за да му отмъстиш, се омъжи за първия срещнат... Видя ли сега на кого си отмъстила?“ „Видях!“ — наведе очи Лена. „Значи — сурово забеляза Радивой, — и ти имаш вина пред Боян. Той те обичаше, а ти се ожени за него без любов. И сега непрекъснато му навираш своето превъзходство в очите. Все пак не забравяй, че той е мъж и има малко честолубие.“

Разговорът между Лена и Радивой не доведе до никъде. Тя разбра, че за развод и дума не може да става. В името на децата трябваше да стиска зъби и да търпи... И тя търпеше, дори щадеше мъжкото му самолюбие, както я посъветва брат ѝ. Търпя цели осемнадесет години. Но нали не беше обезвредила бомбата със закъснител, върху която беше изградено семейството им, тя избухна тогава, когато най-малко очакваха. И навярно парчета от тази бомба са засегнали сърцето на Венци. Горкото момче! Господи, дано само не го изключат! Изключат ли го, могат да убият цялото му бъдеще. И тя реши да поговори с Донева. Само тя можеше да го спаси. Трябва да поговори с нея, преди да отидат при заместник директора.

От срещата с Пиронков най-много се плашеше. Знаеше, че той е отмъстителен човек, който трудно може да преглътне обидата, нанесена му от Венци.

Освен да преместят сина си в друго училище? Виж, това е идея! Само че сега не е удобно. Трябва да изчакат есента. А до тогава? Кой знае какви бели могат да ги сполетят през това време.

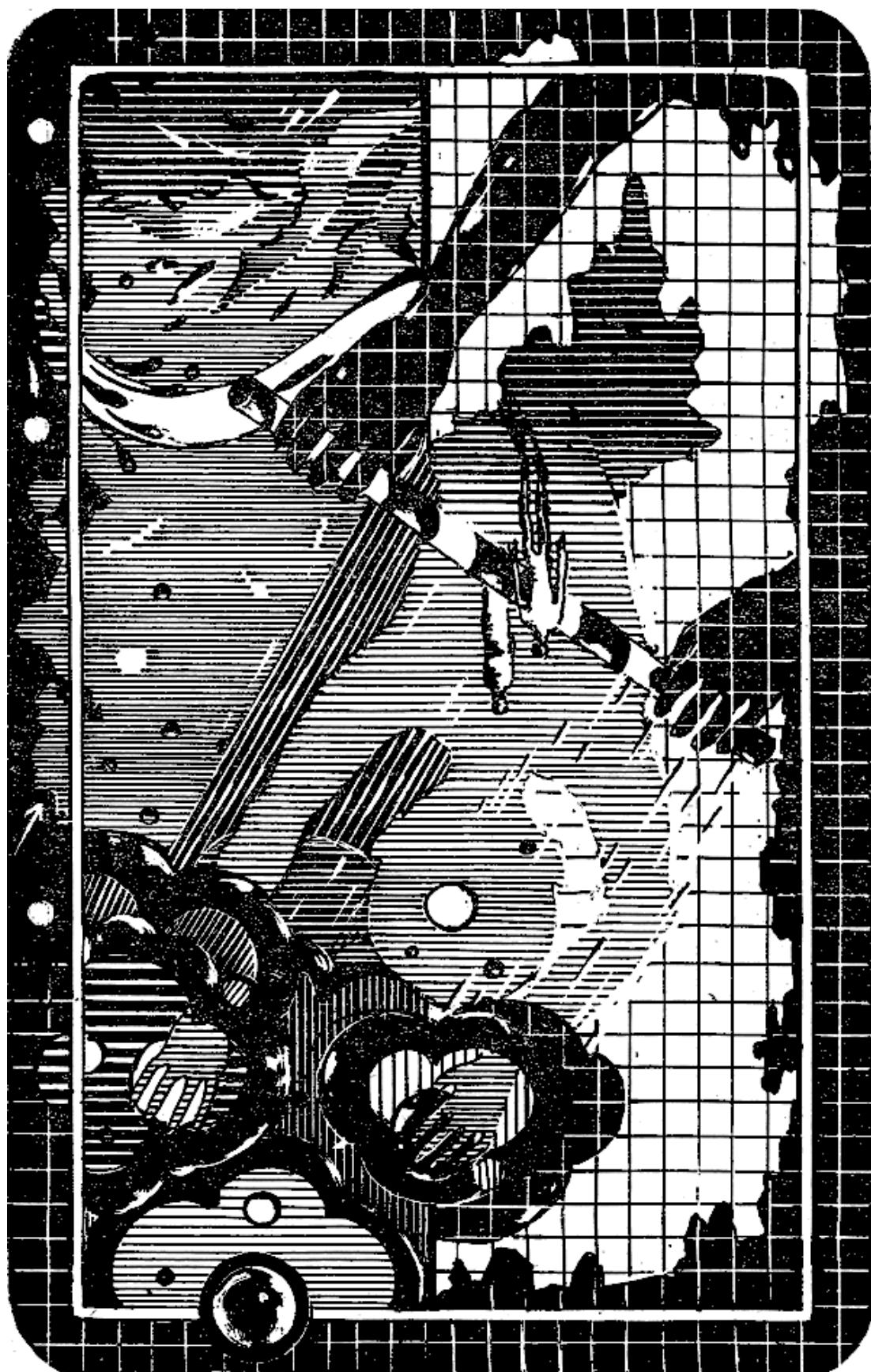
Венци нищо не знаеше за тревогите на майка си. Мъчно му беше, че я огорчи с неприятната новина, но другояче не можеше да постъпи. Винаги досега казваше истината. Макар че понякога тази истина ѝ причиняваше болка. И сега ѝ каза всичко, за да му олекне на душата. Но не му олекна. И на другия ден направи нова лудория. За

него всъщност това не беше лудория, а една от точките на програмата, която си беше изработил, за да изтръгне и последните коренчета на наследения от бащата страх.

Веднага след училище заедно с приятелите си отиде на кино. За трети път гледаха новия филм „Петкан“, който много му хареса. Особено отказа на Петкан да приеме Робинзон в редовете на племето, тъй като, според думите му, той можел да го зарази с опасните духовни болести на цивилизацията. Филмът беше колкото смешен, толкова и трагичен. Той третираше проблема за пагубните последици на човешката цивилизация, която не само опустошава природата, но и изкълчва характерите на хората. Докато гледаха филма, а и още по-рано в душата на Венци зрееше грандиозна идея. Отначало тя се зароди като смътно желание, а после започна все повече и повече да се избистря. Впрочем, тя не беше нова, но на всеки юноша му се струва, че той е откривателят. Венци кроеше планове заедно със своите приятели да отиде в планината, в най-затънтения край и там да положи основите на едно съвременно модерно племе, което да живее по простите закони на природата. Това няма да бъде просто връщане към повика на Жан Жак Русо: „Назад към природата!“, а нещо ново, повъзвишено, по-съвременно. Той мечтаеше тяхното племе да послужи като първообраз на бъдещото човечество. Човечеството според него сега се намираше на ръба на пропастта. Затова пишеха философи и учени, писатели и поети. Пред цивилизацията зееше пропаст и ако бъде направена още една крачка, всички ще полетят в бездната. И ще настъпи краят на света. А светът трябва да бъде спасен! „Необходимо е да се върнем малко назад — разсъждаваше юношата, заразен от гениалната си, според него, идея. — Да се върнем и да заобиколим пропастта, за да тръгне после човечеството по единствено верния път, който би го извел до невиджани висоти.“

Венци си представяше как за неговия експеримент започват да говорят по целия свят, как при него идват журналисти и фоторепортери, вземат интервюта и световната преса, радиото и телевизията гръмват и разнасят по целия свят необикновената новина. И из всички краища на планетата започват да никнат като гъби подобни племена, които се отказват доброволно от убийствения шум на големите градове, от лъжите и клюките, от властолюбието и

клеветите — тези опасни епидемии на съвременната цивилизация. И
заживяват по простите закони на природата.

Неведнъж, лежейки на кревата, загледан в изцъкленото небе през прозореца, Венци се опиваше от своята идея и мечтаеше час по-скоро да се залови за нейното осъществяване. Опасяваше се само от едно — дали ще бъде разбран от своите приятели. Затова и не бързаше да им казва какво е намислил. И Венци като Силвия искаше да живее независимо от своите родители, пък и от когото и да било. Но за разлика от нея, която според него искаше да живее предимно за себе си, той беше решил да живее за хората, да им отвори очите и да им покаже верния път. Струваше му се странно, че толкова умни хора не са се сетили за тази проста идея. Защо е нужно хората да се блъскат в големите градове, под пушека на заводите, в тези грамадни блокове, чиито стаи приличаха на клетки, и да се измъчват? И нима ставаха по-щастливи, като взаимно си причиняваха страдания?

Разбира се, на Венци не всичко му беше ясно. Все още имаше много въпросителни, тъмни петна, но именно тази неясност беше твърде примамлива и привлекателна. Защото, когато нещо е напълно ясно, то престава да бъде интересно. Може би тъкмо с тази тайнственост Венци щеше да спечели приятелите си за своята идея?

Но той считаше, че още не е дошло времето да ги посвети в плановите си. Само им беше загатнал, че им предстои едно романтично летуване в планината, в сурови планински условия, далеч от всякакви почивни станции, сред високите борове и шумящите водопади, сред крясъка на птиците и плахите стъпки на сърните. Предложението му ги заинтригува и те го обсипаха с въпроси, но той им каза:

— Нека дойде лятото, тогава всичко ще обмислим както трябва.

А сега му предстоеше първо да провери себе си. Защото какъв вожд ще бъде, ако самият той се окаже страхливец и подлец? Един страхопъзльо не може да поведе другите към върховете на духовното извисяване, не може да води хората към отърсване от пороците и предразсъдъците, към съвършенството и простата природна красота. Личният пример, само положителният личен пример може да окаже магическо въздействие върху околните. Та нали той се възмущаваше от разминаването между думи и дела при много от възрастните и това най-много го дразнеше...

Засега Венци нямаше основание да бъде недоволен от себе си, но му предстояха още редица излитания. Затова, когато излязоха от киното, вместо към блоковете, в които живееха, той поведе своите

приятели към товарната гара. От двете му страни вървяха Боби, Живко и Петьо. Ванко го нямаше. Навярно помагаше на баща си в ковачницата. Напоследък работата значително беше нараснала и се налагаше по цял ден да бъде зает. За срещи с тях използваше само вечерите и нощите. Венци беше загатнал на Ванко да му пригответи лост.

— За какво ти е? — попита го ковашкият син.

— За една важна работа — загадъчно отвърна Венци.

— Каква?

— Друг път ще ти кажа.

Сега четиримата приятели вървяха мълчаливо и размахваха ученическите си чанти. Вече не само Боби и Живко, но и Венци имаше намалено поведение — нищо, че беше един от любимците на класната и някога съперничеше на Силвия.

Те мислеха за смелостта на Венци — така решително отвърна на плесницата на заместник директора, когото всички ученици ненавиждаха. Веднъж, когато му се оплакаха, че програмата им в понеделник е много претоварена — имаха шест часа, и то все тежки, — той направо се изсмя в лицата им:

— Че вие какво искате?

— Как какво? — озъби му се някой. — Програмата не е съобразена с педагогическите принципи и с инструкцията на министерството.

— Много се уморяваме — добави друг.

— Ще почивате, когато излезете в пенсия! — иронично им подхвърли заместник директорът.

Това беше предизвикало истински бунт в класа и Донева едва успя да успокои учениците.

— Този Пиронков е голям подляр! — припомнил си тази случка, забеляза Петьо.

— И той е като Козарева — каза Живко.

— А бе, началници ли са, махни ги! — обобщи Боби.

Венци мълчеше. Когато наближиха гарата, някой попита:

— Ама ти къде си ни повел?

— На товарната гара!

— Защо?

— Ще ви покажа един номер — тайнствено се усмихна Венци.

— Какъв номер? — не мирясваше Живко.

— Ще видите...

И те видяха товарния влак, натоварен със селскостопански машини, готов всеки момент да потегли за някъде.

Венци спря пред един от вагоните, който беше малко по-различен от другите, и намигна на приятелите си.

— Ей с този вагон съм намислил да пътувам гратис.

— Но това е товарен влак!

— Точно затова...

— И къде ще се качиш? Във вагона или в будката?

— Отдолу! — посочи Венци. — Хей там, между онези железа и дъното на вагона...

Учениците го погледнаха, както се гледа ненормален.

— Наистина ли?

— Да!

— Но ти си луд! Това е твърде рисковано...

— Дори и да не паднеш при бясната скорост, стига ти адския шум от тракането на колелата.

— И страха! — добави някой. — Аз бих умрял от страх.

— Точно затова ще опитам — отвърна Венци.

— Но защо ти е необходимо? — недоумяваше Живко.

Вместо отговор Венци загадъчно се усмихна. Много му се искаше да сподели своите планове във връзка с хрумналата му гениална идея, но прецени, че е още рано да ги посвещава в тайните си. Само Петьо разбра истинския смисъл на тази усмивка.

Боби и Живко го гледаха със смесица от възхищение и страхопочитание. Колко странен е този Венци! Уж е като тях, пък не е. И те си припомниха случките с детските люлки и кладенеца. Не, онова все пак се ядваше, но това...

— Аз не бих се решил — чистосърдечно си призна Живко.

— И аз! — обади се Боби.

Венци погледна часовника си:

— Влакът ще потегли точно след пет минути.

— Откъде знаеш?

— Всичко съм проучил — важно каза Венци. После прегърна тримата си приятели, слезе при релсите и им махна с ръка: — Довиждане!

Приятелите му гледаха недоверчиво след него — все им се струваше, че се шегува.

— Чао! — за последен път им каза ученикът, наведе се ниско и се завря под вагона.

Венци внимателно се намести между железата, които бе посочил, в дъното на вагона. Очевидно от по-рано беше правил репетиции, защото стори това много сръчно.

Едва сега момчетата разбраха, че съученикът им не се шегува и предприеха последен опит да го вразумят.

Пръв се обади Живко:

— Венци, не прави глупости! Върни се!

— Не! — твърдо отсече Венци и се намести по-удобно на тясното местенце, което едва побираше едрата му фигура.

Докато момчетата се суетяха и разубеждаваха Венци, влакът бавно се отлепи от мястото си и потегли. Вагоните се дърпаха един друг, като издаваха неприятен шум, и колелетата започнаха да се търкалят по релсите. Учениците гледаха ужасени как товарният влак отнася безумния им приятел, който им махаше с ръце:

— До скоро виждане, приятели!

А Петьо си помисли: „С него е свършено“.

Нито един от тях не вярваше, че ще видят отново своя съученик. Когато влакът изчезна от очите им, те се обърнаха един към друг и се спогледаха тревожно. В очите им се четеше един и същ въпрос: „Защо не го спряхме?“.

През това време Венци лежеше, сгушен на неудобното тясно местенце под вагона, запушил предварително ушите си с памук, за да не му се пукнат тъпанчетата от силното тракане на колелата.

Но шумът нахлуваше през памука, през носа, през устата, през всички пори на тялото му. Той притискаше и блъскаше мозъка и сърцето му от всички страни. А влакът все повече и повече усилваше скоростта и на него му ставаше все по-страшно и по-страшно... За да прогони промъкващия се в душата му страх, той започна да си повтаря в ритъма на тракането на колелата: „Ще издържа! Ще издържа! Ще издържа!“. Повтаряше тези думи, а му се струваше, че пее някаква странна песен, която извира сама от гърдите му.

По едно време, може би от умората или от монотонния шум, Венци задряма. Колко бе спал, не разбра. Събуди се чак когато влакът

спря на някаква гара. Отвори очи и направи опит да се размърда, но ставите и мускулите го боляха. Целият беше скован от неподвижното положение, в което се намираше, и с мъка успя да размърда крайниците си. С големи усилия се измъкна от неудобното място и слезе от вагона.

Някакъв железничар, който проверяваше вагоните, го забеляза:

— Момче, какво търсиш тук?

— Нищо! — отвърна Венци и се разкърши. — Пътувах гратис с влака.

— В някоя будка ли?

— Не! Под един вагон.

— Ама че си шегаджия! — засмя се железничарят.

— Коя гара е тази? — попита Венци.

Железничарят назова името на гарата. Чак сега Венци разбра, че е пропътувал повече от петдесет километра. Време беше да се връща обратно. Но пътнически влак за техния град имаше едва след половин час. Трябваше да изчака на гарата. И той се запъти към чакалнята.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

МОМЧЕ, КЪДЕ ОТИВАШ?

Докато Венци се връщаше от гарата, у тях се разиграваше истинска драма. Майка му и баща му още не бяха си легнали. Само Ася отдавна спеше. Те чакаха Венци, като непрестанно поглеждаха към часовника, чиито стрелки, както им се струваше, доста бързо се превъртаха.

Къде ли се бавеше този хлапак? Не им стигаше, че заместник директорът здравата им се накара, нарече сина им гамен и предсказа, че, ако продължава така, непременно щял да отиде в затвора. Вместо в университета — в затвора! Няма що, блестяща перспектива очакваше синчето им. А сега този калпазанин им създаваше нови тревоги и грижи. Дали наистина Пиронков не беше прав? От училище изобщо не беше се връщал...

— Още го няма! — проплака Лена. — Божичко, какво ли му се е случило?

— Така е — мрачно отвърна мъжът ѝ. — Щом си го разглезила, няма да се връща. Криеш от мене, че е счупил стъклото на училищния прозорец, вместо да го наплескаш...

— Но той не го е счупил! — възрази Лена. — Нали децата ми казаха...

— Децата ти казали! — ядно я прекъсна мъжът ѝ. — Важното е какво ни каза заместник директорът. Децата може и да лъжат.

— Но защо да лъжат? Какъв интерес имат да лъжат?

— Значи ти вярваш на децата, а не вярваш на Пиронков, така ли? — учудено я погледна Боян.

— Да! — отвърна Лена. — Възрастните лъжат по-често от децата. Нали съм учителка и знам...

— Ама че разбирания имаш! Затова стигнахме до туй дередже — избухна мъжът ѝ. — Но само да ми се върне, край на твоите педагогики! Аз ще му дам такава педагогика... такава педагогика... че цял живот ще ме помни!

— Ами ако не се върне? — плахо попита майката.

— Как така няма да се върне? — бащата беше изненадан от думите ѝ. Такава възможност не предвиждаше. — Че къде ще иде, та няма да се върне?

— Де да знам... — закърши ръце Лена. — Напоследък е станал един особен, все мълчи — дума не продумва. Аз му говоря, а той мълчи. Особено след като чул в клуба за твоя... — искаше да каже „срам“, но преглътна думата. — Страх ме е да не направи някоя глупост. На същата възраст Капка Малинова се отрови заради нищо и никаква обида...

Боян се сви като ударен и нищо не отвърна. Извади цигара и запуши. Очевидно му беше тежко.

— Ще отида да питам приятелите му — каза майката и започна да се облича.

— Къде ще идеш по това време? — възпря я мъжът ѝ. — Сигурно отдавна спят.

— Нищо, ще ги събудя — упорствуваше Лена.

И без да каже дума повече, изхвърча от апартамента.

Останал сам, Боян Павлов седна на канапето и още по-настървено засмука цигарата. После я остави недопушена на пепелника, хвана с две ръце главата си и се замисли. Колко бе стоял така, не помнеше. Може да са минали десет, а може би тридесет минути, когато дочу вратата тихо да се отваря. Повдигна глава ѝ се послуша.

Влезе Венци, запъхтян от умора. Дрехите му бяха изкаляни и опърпани, а лицето му — опушено и почерняло.

— А! — сепна се бащата. — Ти се връщаш. Къде беше?

— В деветия кръг на ада! — отвърна с усмивка Венци. А белите му зъби блеснаха на черния фон на опушеното му лице.

— Ти какво? Подиграваш ли ми се? — бащата стана и го хвана за рамото. — Казвай, къде беше и какво си правил?

Двамата се гледаха известно време очи в очи.

— Няма да кажа! — тихо, но упорито отвърна Венци.

— Така ли? — кипна бащата и замахна с дясната си ръка.

Звънна плесница и Венци се хвана за ударената буза. Погледна укорно баща си:

— Че ти си бил много смел! — в думите му прозвуча унищожителна ирония. — Де да беше такъв и пред началниците. Пък и на други места...

— Какво? — лицето на Боян почервения, налято с нахлулата в него кръв. Той хвана сина си за яката и го заблъска към вратата: — Вън! Вън от дома ми! Гамен с гамен! И повече кракът ти да не е стъпил тука! Ясно ли ти е?

— Не ме блъскай! — озъби му се Венци. И като му хвърли презрителен поглед, по-тихо добави: — Аз мога и сам да си отида.

Обърна се и с достойнство излезе от апартамента. Затича по стълбите и бързо се озова на осветената улица. Спря за момент. Ами сега накъде? Поколеба се малко, после сви надясно, към училищната сграда, която се жълтееше в далечината.

Срещна го някакъв възрастен пиан човек. Той спря и се загледа в опушеното му лице:

— Момче, къде отиваш?

— Далече, чичо! — отвърна неохотно Венци.

— Който е тръгнал далече, не стига много далече! — изрече някаква пианска мъдрост непознатият.

— А кой стига далече?

— Който не бърза — отвърна пианицата. — Ето, аз ида от една кръчма и уж бързам, но все не мога да стигна до нас. Не мога да намеря блока. В този град всички блокове си приличат. Като близнаци.

Венци го гледаше с любопитство. Очевидно здравата се е натряскал, помисли си момчето. Изведнъж го обзе някаква дързост. И току изтърси:

— А аз отивам да крада.

— Всеки краде днеска, момче — отвърна му пианицата. — Един пари, друг време, трети вяра... Ето, и мен ме ограбиха. Келнерите — парите, приятелите — времето, жената ми ограби най-важното...

— Какво?

— Вярата, момче. Вярата ми открадна мръсницата! И сега пия... — но изведнъж се досети нещо и се обърна към Венци. — А ти какво ще крадеш?

— Бъдеще! — отвърна му гимназистът.

— Бъдеще?! — възкликна пианицата и се замисли. — Я не ме будалкай, аз не съм толкова пиан, колкото ме мислиш. Че кой краде

бъдеще днеска? Никой! То нито се яде, нито се пие...

— Аз искам да открадна бъдещето на човечеството — усмихна се Венци. — За да го предпазя от унищожение и после да го предам на потомците.

Пияният сякаш изведнъж изтрезня:

— А бе, мой човек, ти да не си избягал от психиатрията?

— Не, чичо! — каза Венци. — За там съм тръгнал...

— Защото и аз бях в психиатрията — забеляза пияницата. — Моята половинка ме докара до там... А после избягах. — И като помълча, добави: — Не те съветвам да отиваш в психиатрията. Там е... не е за приказване. И хич да не си откачен, ще откачиш.

Венци го отмина и продължи по улицата към училищната сграда.

Най-сетне стигна до училището. Влезе в двора, спря, пред най-близкия прозорец, стъпи на един камък и побутна с ръка крилото — то хлътна навътре, очевидно чистачката беше забравила да постави райбера. Тогава гимназистът се огледа още веднъж и като не вида нищо подозрително, повдигна левия си крак, стъпи на рамката и тупна в коридора на училището.

Вътре беше тъмно. Изправи се на крака и като свикна с тъмнината, тръгна по дългия коридор. Вървеше и мислеше. Никога не бе предполагал, че училището можеше да му послужи за квартира. Но къде другаде можеше да отиде? Петьо навярно отдавна е заспал. Боби и Живко също. Защо да ги събужда? И кой знае как щяха да погледнат родителите им на неговото пристигане в този късен час. Лошото беше, че чувствуваше ужасен глад. Червата му къркореха. А в класните стаи, освен тебеширите, нищо друго не можеше да намери. Но тебеширите не се ядяха...

Венци не забеляза кога беше стигнал училищната лавка.

— Лавката! — радостно възкликна той. — Как не се сетих по-рано за нея.

Но и тя се оказа затворена. Какво можеше да стори? Момчето надникна през стъклото и видя наредени шоколадчета и вафлички, които примамваха очите му. Други закуски не бяха останали. Но и тези му стигаха, за да залъже глада си. Ала как да се добере до тях?

След известно колебание гимназистът удари с лакът стъклото и то се разби. Малките стъклени парчета се разпиляха по мозайката.

Венци провря ръка и измъкна пет малки шоколадчета и четири вафлички. Седна на едно стъпало и лакомо започна да яде.

Когато ги изяде, усети жажда. Отиде в умивалнята и пи вода до насита. После отново се върна при лавката...

„А сега трябва да се разплатя“ — помисли си Венци. Но с какво, когато последните си пари бе дал за билета и в джобовете си имаше само пет стотинки? Впрочем, и те бяха изпаднали при пътуването му. Едва сега Венци си даде сметка, че за първи път през живота си извършваше кражба — вярно, шоколадчетата и вафличките, които изяде, струваха някакви си стотинки. И все пак... Това си е чиста кражба!

И изведнъж му хрумна една идея. Ще остави бележка, както е правел вуйчо му като партизанин. И на него някога му се е налагало да краде храна, за да не умре от глад, но оставял бележка и след Девети на всички хора се издължил.

Венци бръкна в джоба на самото си, извади бележник и химикалка и като се опря на лавката, написа с печатни букви:

ЛЕЛКО,
ИЗВИНЯВАЙ, ЧЕ СЧУПИХ СТЬКЛОТО — БЯХ
МНОГО ГЛАДЕН. ВЗЕХ СИ ПЕТ ШОКОЛАДЧЕТА И
ЧЕТИРИ ВАФЛИ. ДЪЛЖА ТИ ОСЕМДЕСЕТ И ШЕСТ
СТОТИНКИ, КОИТО ЩЕ ТИ ВЪРНА ЗАЕДНО С
ПАРИТЕ ЗА СЧУПЕНОТО СТЬКЛО!

ЕДИН ГЛАДЕН

Когато дописа последната дума, Венци прочете написаното, поправи една правописна грешка, после откъсна листчето от бележника и го постави върху лавката, а върху него — едно шоколадче, за да не го отвее струята при отваряне на входната врата. Огледа се наоколо, смете с крак стъклените парчета в ъгъла, за да не се пореже някой, и влезе в първата класна стая.

Пред чиновете видя голяма маса, покрита с червено сукно — очевидно в класа е имало тържество. Венци смъкна сукното и като се уви в него, легна до катедрата върху голите дъски. И понеже беше много уморен, бързо заспа.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ОРИГИНАЛНОТО ОТМЪЩЕНИЕ

След спокойната нощ градът бавно се пробуждаше, за да започне своя напрегнат дневен живот, своя трудов ритъм. Денят все по-уверено предявяваше правата си и шумът постепенно прогонваше необичайната нощна тишина от улиците и площадите, от жилищните блокове и фабриките.

Тази сутрин Петьо се събуди много рано. Майка му още спеше, когато той стана от леглото и тихо, на пръсти, отиде в кухнята, пусна чешмата и наплиска лицето си със студена вода. Сетне взе чантата си и като се стараеше да не вдига шум, отключи външната врата и излезе навън...

Когато се измъкна от входа на жилището и стъпи на уличния тротоар, усети как го лъхна утринният хлад. Той обичаше да се разхожда в такива ранни утрини, когато градът още не се е напълно пробудил, когато по улиците почти не се мяркат хора, а само подранилите миячи влачат дългите маркучи и силните струи на водата измиват боклуците и праха, наслоен през изминалия ден.

За какво имаше да мисли сега? Ах да, за преживяванията си през вчерашния ден, който за него се оказа много напрегнат, претоварен със събития и впечатления, тревоги и надежди... Припомни си как изпрати Венци до товарната гара.

„Край! С Венци е свършено вече!“ — тази мисъл той прочете в очите на Боби и Живко. Очевидно те се страхуваха и жалеха за него. А той, Петьо, жалеше ли за приятеля като тях? Или се радваше, че ще се отърве от един превъзходящ го съперник, от човека, който със своето покровителство още повече засилваше чувството му за малоценност и ожесточаваше сърцето му? „Нима съм успял да стана толкова зъл? — помисли си Дребосъка и изведнъж се сети за баща си. — Как няма да стана, когато татко две години вече лежи в затвора за този, дето духа?“ Истинският виновник за липсващите материали беше бащата на Жирафа и мнозина знаеха това, но той си беше опекал работата.

Вместо писмени документи, давал устни заповеди за разпиляване на материалите наляво и надясно и доверчивият му баща най-стриктно ги изпълнявал, а после онзи мошеник отрече — не бил давал никакви нареждания и нищо не знаел за липсите. И понеже нямаше черно на бяло, вместо него тикнаха баща му в затвора. Затова майка му, която нощем до късно тракаше на пишущата машина, за да припечели някой и друг лев, защото малката ѝ заплата не стигаше само за храна, го учеше да не бъде наивен като баща си: „Опичай си акъла — казваше му тя — и се поучи от хала на баща си! Не вярвай на хората! Те са неблагодарни! Колкото повече добро им правиш, толкова по-силно те мразят. Пази се от всички и най-много от приятелите“.

Той често виждаше майка си уморена и разплакана, с повредени от нощното писане очи, с изпочупени от тракането на машината нокти и повехнали бузи, прорязани толкова рано от дълбоки бразди, сякаш приличаха на напукана от незапомнена суша земя. В такива мигове я жалеше. Жалеше и баща си, който редовно им пишеше от затвора, като се мъчеше да не им говори за болката си, но тя сякаш се прокрадваше между редовете на писмата. Но най-много жалеше себе си. Жалеше се за това, че беше се родил и израсъл толкова дребен и невзрачен, с таква неприятно мише лице, което събуждаше само смях или съжаление у околните. Но и смехът, и съжалението бяха еднакво обидни и унижителни, особено за човек като него, който имаше гордост. Макар и да не я показваше открито. А как искаше да обича и да бъде обичан. Но освен майка му и баща му никой друг не го обичаше. Всичко това бе наложило отпечатък върху характера му, правеше го затворен и саможив.

И къде е справедливостта? — питаше се Петьо. — Защо Венци да може да има всичко, което пожелае, а на него му е забранено дори да мечтае за същото?

Злобата му към Венци нарасна още повече, след като видя писмото на Силвия в чекмеджето на ученическото му бюро. Значи тя не му се сърдеше и те продължават да си кореспондират. А може би вече са се обяснили в любов! И Силвия предпочете Венци, въпреки че той стана първопричина за сполетялото я нещастие, а него, Петьо, дето се беше досетил за вината ѝ и въпреки това премълча, го пренебрегна? Не, няма справедливост в живота и това си е... А защо пък да няма?

И Дребоська си припомни как нощес, към полунощ когато беше вече заспал, пристигна майката на Венци. Страшно разстроена, с подпухнали от плач очи. Събудиха го, за да го питат не знае ли къде се е дянал Венци, защото още не бил се прибрал в къщи. Все още сънен, Петьо изсумтя, че го е виждал само през деня — били заедно на кино, след което се разделили и всеки тръгнал към дома си. А за товарния влак нищо не каза — така се бяха уговорили с Боби и Живко, да бъдат гроб.

А с Венци наистина нещо не беше в ред. Значи той не бе се върнал, което ще рече, че му се е случило нещо... Какво може да бъде? За добро и дума не можеше да става. Какво добро може да се случи на човек, който се е наврял под вагона, а влакът лети с шестдесет километра в час? И това тракане на колелата, и това люшкане на вагоните, които могат да го изхвърлят на някой завой или да го изтърсят върху релсите?

И уж му завиждаше, а почувствува жал към този висок и строен, с големи черни и умни очи ученик, който винаги го е защищавал от несправедливите нападки и присмехулните подмятания. И странно, злобата му бързо започна да се топи като мартенски сняг, огрян от топлите лъчи на слънцето. Чудно и неразгадаемо същество е човекът! Когато ближният ти е по-добре от тебе, ти му завиждаш, а понякога си готов и на подлост, за да му напакостиш, но изпадне ли в беда, злобата ти отстъпва място на съжалението. И на Петьо му се прииска да види приятеля си весел и усмихнат, размахал небрежно ученическата си чанта, да го чуе отдалече как му подвиква:

— Всичко мина благополучно!

— Браво! — поздравява го Дребоська. — Много се радвам.

И двамата по братски се прегръщат, а после дълго си приказват за преживяното...

Желанието на Петьо да види приятеля си беше толкова силно, че насреща му наистина се зададе някакъв младеж, който много приличаше на Венци. Усмихна му се по същия начин и белите зъби блеснаха в ранната утрин като бобови зърна. Приликата беше толкова голяма, че Петьо ахна от удивление — нима е възможно желанието му така бързо да се е сбъднало?

Но разбра грешката си и отмина.

Неусетно и за самия себе си Дребосъка се озова пред блока на Венци, влезе във входа и се заизкачва по стълбите. Когато стигна на площадката и се изправи пред вратата с малка бяла табелка, на която пишеше „Семейство Павлови“, той се поколеба: да звънне или да се върне обратно? И някаква сила мимо волята му го накара да протегне ръка и да натисне звънеца.

Само след няколко секунди дочу хлопане на чехли, но ситните стъпки се досети, че е майката на Венци, която навярно цяла нощ не е мигнала. Тя се доближи до вратата и извика отвътре:

— Кой звъни?

— Аз съм, лелю Лено! Петьо... — обади се момчето.

Чу се щракане на ключ и Дребосъка, колкото беше дребен, сякаш още повече се смали, щом пред него се изправи стройната и хубава жена.

— Кажи, Петьо? — тихо отрони жената и го погледна с големите си черни очи, които много приличаха на очите на Венци.

— Аз... аз... за Венци — смути се момчето. — Той върна ли се?

Може би лицето му е имало изплашен вид, защото майката побърза да го успокои:

— Върна се, когато бях излязла да го търся...

— Мога ли да го видя? Или още спи...

— Но той не е тука! — някак смутено каза майката на Венци. Смуцението я правеше още по-красива.

„На нея се е метнал — помисли си Дребосъка. — Затова е толкова интересен на момичетата.“

— А къде? — попита той. — Нали каза, че се е върнал?

— Да, върна се в полунощ, но...

— Какво е станало? — прекъсна я момчето.

Настъпи неловко мълчание. Майката се чудеше как да му обясни заплетената драма, която се беше разиграла снощи в нейно отсъствие, а на Петьо се стори, че се колебае. Затова попита:

— Или е тайна?

— Та вие сте приятели! — тъжно се усмихна Лена. — Венци толкова много те обича, че няма какво да крия. Нищо особено. Скарали се за нещо с баща си и Боян го изгонил. Когато се върнах, не го заварих. Помислих, че е отишъл да спи при теб, но ми беше неудобно

втори път да ви безпокоя... И вашите грижи не са малко. Защо, рекох си, да им стоварвам и моите.

— Не, не е идвал у нас — отвърна Петьо.

— Странно! Къде може да е отишъл? — отново се разтревожи тя. — Той е горд и кой знае какво е наумил.

— Да, горд е! — съгласи се Дребосъка.

— Моля те, Петенце, потърси го! — повдигна умолително очи майката на Венци. — Ти по-лесно можеш да го откриеш.

— Добре! — обеща Петьо. — Ще го потърся.

И като каза довиждане, заслиза надолу.

Едни твърдят, че по-лесно било да слизаш, отколкото да се изкачваш. А други обратното. Петьо не знаеше кои са прави, но лично той слезе с голяма лекота. Вече знаеше, че Венци не е загинал, че се е върнал и е отишъл някъде да спи. Но къде може да е отишъл?

Момчето отново излезе на улицата и тръгна без посока. И ето че се озова пред голямата жълта ограда на гимназията.

Влезе в училищния двор, външната врата беше заключена. Чистачките и дежурният учител още не бяха дошли. И тъкмо мислеше да си тръгне и да се пошляе из улиците, когато зърна отвореното прозорче, през което се беше промъкнал Венци.

Дребосъка се огледа наоколо и като видя, че няма никой, стъпи на камъка, хвана се с две ръце и се издигна на мускули — той не беше висок като Венци и трябваше да положи доста усилия, докато се прехвърли в коридора. А когато тупна вътре, също като Венци тръгна по дългия коридор, който водеше към стълбището за горните етажи. И стигна до лавката...

„Но какво е това? — замръзна на мястото си Петьо, когато видя счупеното стъкло и събраните в ъгъла дребни стъкълца. — Някой е разбил лавката и я е ограбил...“

Още по-голямо бе учудването му обаче, когато се увери, че в лавката всичко си стоеше на мястото: и шоколадите, и бисквитите, и кутиите с бонбони, и бурканчетата, пълни с кафе... Ама че странна работа! И чак когато се приближи до самата лавка, видя листчето, притиснато с едно шоколадче. Протегна ръка, измъкна го отвътре и трескаво зачете:

ЛЕЛКО,
ИЗВИНЯВАЙ, ЧЕ СЧУПИХ СТЪКЛОТО — БЯХ
МНОГО ГЛАДЕН, ВЗЕХ СИ ПЕТ ШОКОЛАДЧЕТА И
ЧЕТИРИ ВАФЛИ. ДЪЛЖА ТИ ОСЕМДЕСЕТ И ШЕСТ
СТОТИНКИ, КОИТО ЩЕ ТИ ВЪРНА ЗАЕДНО С
ПАРИТЕ ЗА СЧУПЕНОТО СТЪКЛО!

ЕДИН ГЛАДЕН

Беше написано с едри печатни букви, с една поправена правописна грешка.

— Това е работа на Венци! — тихо, на себе си прошепна Петьо. — Само той може да направи такава щуротия: хем да разбие лавката, хем да не я ограби цялата и отгоре на това да остави извинителна бележка. Но аз не съм Венци! — усмихна се момчето.

Дребосъка протегна ръка, награби няколко шоколадчета; трескаво ги разопакова, напъха ги едно по едно в устата си и лакомо задъвка. За първи път ядеше толкова сладки шоколади. Досега беше се задоволявал предимно с марципани и с така наречените народни шоколади, които нагарчаха. Още не беше ги изял, когато го обзе нова тревожна мисъл: „Ами ако Венци сега ме наблюдава отнякъде? Или влезе внезапно някой учител? Или чистачка? И ме видят пред разбитата лавка как лакомо ям? Какво биха си помислили?“ И той плахо се озърна. Погледна към изхода, после към стълбището, а накрая към класните стаи, които се намираха на партера. Все още нямаше никой. Това го поуспокои, но сега го обзе нова тревога: „Та аз съм оставил вече отпечатыци от пръстите си върху листчето, така и върху някои от шоколадчетата. Поне ръкавици да бях си сложил...“

Петьо накъса листчето на малки парчета, помисли да ги хвърли в кошчето за боклук, ала се досети, че, ако ги намерят там, в милицията лесно могат да ги слепят и да възстановят накъсаната бележка, помисли малко, после ги пхна в устата си и започна да ги дъвче. С големи усилия ги глътна. „Така“ — малко поуспокоен си каза ученикът и извади от чантата си две изтъркани ръкавици, които кой знае откога се въргаляха в нея, нахлузи ги на ръцете си и започна да пълни чантата и джобовете си с шоколади.

„Какъв глупак съм! — по едно време си каза Дребосъка, досетил се за нещо. — Приличам на гладния циганин, който, като му поднесли зелев сок, се заситил с него и после не можал да хапне ни една хапка от печеното пиле, което му дали накрая... Та нали първо трябваше да бръкна в чекмеджето. Там сигурно има пари!“ А те толкова много му трябваха сега... И той се надигна на пръсти, провесил тяло през широкия отвор на разбитото стъкло и извади чекмеджето; в него имаше няколко купчинки банкноти, грижливо подредени — десетолеви, петолеви, по два и по един лев. Имаше и много стотинки — бели и жълти, също така сортирани. Той заграби с шепи банкнотите и започна да ги пъха в джобовете си.

В този миг чу шум и светкавично се обърна. Лицето му бе пребледняло от уплаха. „Хванаха ме! — изтръпна той. — С мене е свършено...“ Но слава богу, нямаше никой! Отвън подухваше вятър и тихо подрънкваша разхлопаните прозорци. И отново се досети за Венци. Щом като не е ограбил лавката, значи е някъде тук, вероятно в някоя стая, решил е да я използва за спалня. А може би вече се е събудил и тайно го наблюдава, та после да прехвърли изцяло вината върху него. Петьо се отправи тихо, като се стараеше да не вдига никакъв шум, към първата класна стая, превърнат целия на слух и зрение. Отвори предпазливо вратата, за да не изскърца, и влезе вътре. Онова, което видя, съвсем го смая.

Венци лежеше до катедрата върху червено сукно, което покриваше само краката му — вероятно с него се е увил, за да не му е студено, но през нощта се е обръщал и то се е смъкнало. Изцапаните му дрехи и опушеното му лице показваха, че след като се е върнал от гарата не е имал време да се измие и изчисти. Спеше, унесен в дълбок и непробуден сън. Изглежда, беше много уморен от опасното пътуване.

В първия миг на Петьо му идеше да извика:

— Венци!

Но се овладя. Загледан в заспалия ученик, той си припомни и разговора си с класната, и писмото на Силвия, което зърна в чекмеджето, и униженията, които бе изживял... Тогава му хрумна онази странна идея, за която по-късно сам се учудваше как е могла да се роди в главата му.

Венци бе разбил лавката, но не беше я ограбил и затова можеше да изкара най-много ново намаление на поведението. А съвсем друго

би било, ако хората, които дойдат тук, видят не само че лавката е разбита и ограбена, но и намерят ограбените пари и вещи в него. Тогава никой не може да го спаси. Нито Донева, нито майка му, нито дори вуйчо му, който впрочем сега се намира на хиляди километри от техния град. Пък и тук да е, едва ли би могъл да го оправдае.

Дребоська се приближи към спящия си приятел, отвори чантата му и започна да я пълни с пари и шоколади. Всичко, което бе успял да вземе от лавката, го напъха в джобовете и чантата на Венци. Но това му се стори малко. В чекмеджето на лавката бяха останали още пари. Трябваше и тях да вземе. Колкото повече пари намерят в него, толкова по-голямо ще бъде компрометирането на този заспал Дон Кихот. И той тихо излезе в коридора, без да притвори вратата зад себе си.

Измъкна от чекмеджето всички банкноти и ги напъха в джобовете си, а монетите събра в едно найлоново пликче. Но преди да се върне в стаята при Венци, реши да се обади по телефона на заместник директора и в районното управление на МВР, да ги алармира за извършената кражба. Разбира се, анонимно. Ето защо отиде до телефона, който се намираше недалеч от лавката, извъртя един номер и като преправи гласа си, се обади:

— Ало, Минчо Пиронков ли е? Обажда ви се един случаен минувач от улицата. Някой е разбил и ограбил лавката в повереното ви училище...

По същия начин, само че с други думи съобщи за извършения грабеж и в районното управление на МВР.

После се отправи към класната стая, където спеше Венци. Докато те дойдат — размишляваше Петьо, — ще успея да офейкам.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

СТРАШНОТО ВИДЕНИЕ

А през това време Венци лежеше до катедрата и сънуваше чуден сън...

Той е петгодишно хлапе и е яхнал баща си, който тича по ливадите и нарочно пръхти като кон. Момчето го пришпорва с крака и вика:

— Дий, конче! Дий! Хайде, препускай! Препускай! Ама по-бързо! По-бързо!

Баща му засилва тичането и започва да хвърля къчове като истински кон, а Венци се залива от смях... Смахът му кънти така безгрижно и радостно, че минаващите хора се обръщат и ги гледат със завист. Две жени на възрастта на майка му се спират и дълго гледат след тях.

— Те това се казва баща! — вика едната. — Не е като моя проклетник, дето се е повлякъл по онази фуста...

— Как се смее само! — забелязват и другата. — Не съм чувала по-щастлив смях...

А смехът на Венци продължава да кънти безгрижен и радостен. И той пак пришпорва баща си и продължава да вика:

— Дий, конче! Дий!

Бащата продължава да тича и да хвърля къчове, а смехът на детето кънти и залива цялата околност.

И изведнъж чува гласа на майка си, който е пълен с укор:

— Видя ли какъв баща имаш, а ти си толкова жесток и несправедлив към него.

— Но, мамо, това беше отдавна — отвърща ѝ вече порасналият Венци. — Или татко много се е променил, или аз съм станал друг.

Но преди да чуе отговора на майка си, Венци чу някакъв шум и се събуди. Чу стъпки в коридора и тих шепот. Отвори очи и се огледа все още под впечатлението на чудния сън.

„А! — стресна се той. — Къде се намирам? Не съм ли у нас?“ Съгледа катедрата и всичко му стана ясно. Спомни си за пътуването с влака, за скарването с баща си...

— Господи, та аз съм се успал! — ужаси се гимназистът. — Току-виж ме хванали както лежа в класната стая!

Понечи да стане, но зърна отворената си чанта.

— А! — сепна се той. — Защо е отворена? Сигурно някой е идвал? Ами сега? Да бягам... Първо трябва да затворя чантата си...

Той протегна ръка и напипа парите и шоколадите. Бръкна в джобовете си и също напипа банкноти. Откъде дойдоха тези пари у него? Та той не беше взел нито лев...

„Господи! Какво става? — запита се Венци. — Някой благодетел ли е решил да ме ощастливи, или аз насън като сомнамбул съм ходил до лавката и сам съм извършил този грабеж? Възможно ли е това? А защо не?“

Той беше слушал за сомнамбули, които ходели по ръба на покривите, без да падат. Защо тогава да няма сомнамбули, които да извършват кражби насън и после пак да си лягат, без да помнят какво са направили? И сомнамбулите, които вървят по покривите, не помнят, че са вървели. Може той да е от категорията на престъпните сомнамбули? Но защо досега не е правил такова нещо?

Венци тъкмо се канеше да стане и да побегне, когато през полуотворената врата надникна нечия мутра. Той отново затвори очи и се престори на заспал, но така, че всичко виждаше през ресниците на притворените си клепачи...

В класната стая влезе някакъв дребосък и в него позна своя приятел Петьо. В първия миг се зарадва и едва не извика:

— Петьо, ти ли си? Как ме изплаши!

Но нещо го застави да замълчи. С върховни, усилия на волята се овладя и не извика. В съзнанието му проблесна догадката, че може би Петьо е напъхал парите и шоколадите в чантата и джобовете му. Но с каква цел?

„С каква цел? С каква цел? С каква цел?“ — като повредена грамофонна плоча започна да си повтаря наум Венци и не можа да намери никакъв отговор.

А Дребосъка, след като огледа внимателно стаята, бързо се приближи до него, клекна внимателно и започна да пъха в чантата и

джобовете му нови банкноти. И дори мушна в чантата му едно найлоново пликче, пълно с монети. Те изглеждаха доста и може би тежаха повече от половин килограм. Петьо вършеше всичко това с разтреперани ръце, от които не беше махнал изтърканите си ръкавици.

И по ръкавиците, дето зърна, Венци се досети за нечистоплътните намерения на своя приятел. „Но защо прави всичко това? Защо иска да ме злепостави? Господи, какъв подлец!“ — помисли си Венци.

Ах, как му се искаше да скочи, да се хвърли върху него, да го стисне за гушата и да му изкрещи:

— Ах, ти, гадино мръсна! Казвай защо правиш това?!

Но пак се овладя. Само отвори очи, за да види по-добре израза на лицето му. И дали Дребосъка бе доловил погледа му, но също извърна очи. Погледите им се срещнаха. Само за секунда. Венци отново затвори клепачи и се престори на заспал. И за да бъде по-убедителен, леко захърка и като изломоти нещо неразбрано, уж сънува, се обърна на другата страна, с гръб към Петьо.

Дребосъка се беше разтреперал от уплаха и отскочи настрана. После бързо се отправи към вратата. Чак като излезе в коридора, отново надникна, за да види какво прави Венци. Но легналият ученик нарочно не помръдваше. Петьо постоя известно време разтреперан: „Но той ме погледна — с ужас мислеше момчето. — Нали видях очите му, те бяха отворени и пълни с учудване!“

Венци продължаваше да лежи и да похърква от време на време. Петьо съвсем се успокои и избяга. И добре, че избяга, защото само след две минути довтаса милиционерската кола.

Венци още се преструваше на заспал, когато в стаята влязоха двама милиционери, предвождани от майор Антонов.

— Но, другарю майор — обади се единият милиционер, — та той спи.

— Гимназист! — възкликна другият милиционер. — И чантата му до него.

Майор Антонов нищо не отвърна. Гледаше към ученика, който спеше, и мислеше за анонимното обаждане по телефона. Кой беше този, дето ги уведоми за извършената кражба? Лавката наистина бе разбита и ограбена. Но на него му направи впечатление уверението на анонимния доносник, че престъпникът все още се намира в

училището. Защо настоя да побързат? И откъде знаеше, че крадецът е вътре, щом вратата на училището е била заключена? А ако го е видял през прозореца, когато влиза в стаята, защо крадецът ще спи? Или момчето сега се преструваше на заспало, или онзи „загрижен“ гражданин, както сам се нарече по телефона, е влязъл през отворения прозорец, видял го е, че спи, и после е избягал? Но защо ще влиза? Защо не пожела да си каже името?

Докато мислеше върху всичко това, майорът бавно пристъпи към заспалия гимназист, вгледа се внимателно в лицето му и леко го побутна с крак.

Венци се сепна, отвори очи и като видя милиционера, скочи на крака и понечи да побегне.

— Къде?

— Стой!

Милиционерите се изпречиха отпреде му.

Гимназистът ги гледаше с някакво учудване и недоумение и мигаше с още сънени очи:

— Успал съм се! — отрони той.

Откъм коридора долетяха шум и врява, последвани от охкания и вайкания, както обикновено става в такива случаи. Някой изпищя като на умряло.

„Вероятно е лавкаджийката — помисли си Венци. — Но другите кои са?“

Отекнаха стъпки на тичащи хора, издрънча настъпено стъкло и след малко в класната стая нахлу една група от учители и ученици.

— Стойте!

— Не се приближавайте!

Милиционерите с мъка спряха напирашното множество, жадно да види престъпника, който беше разбил и ограбил лавката на тяхното училище. Всички се заковаха на местата си, когато видяха в стаята, ограден от милиционерите, Венцислав Боянов.

Венци се обърна към тях. Зърна много познати лица и на първо място Минчо Пиронков, който го гледаше с ехидно злорадство, класната Емилия Донева — неподвижна и замръзнала, тя приличаше на изправена мумия с преbledнялото си от учудване, уплаха и тревога лице. След малко различи лицата на Боби, Живко и Петьо. „Петьо отново се е върнал — помисли си той и едва забележимо се усмихна.

— Значи е уверен, че не съм го забелязал.“ И реши добре да изиграе ролята си...

Към Венци приближи майор Антонов и пред любопитните погледи на събраните хора строго запита:

— Ти ли разби лавката?

— Да, аз! — отвърна Венци.

И в същия миг дочу как Донева тихо изхлипа.

— И я ограби, нали? — продължи разпита си майорът.

— За какъв грабеж става дума? — повдигна недоумяващ поглед Венци.

— Как за какъв? — засече го Антонов. — От лавката са изчезнали всички пари и много стоки...

— Аз не съм извършил никакъв грабеж.

— А тогава защо си я разбил?

— Защото бях много гладен — отвърна ученикът. — Баща ми ме изгони от дома и дойдох да преспя тук. Но понеже не бях вечерял, счупих стъклото на лавката и си взех само пет шоколадчета и четири вафли, които веднага изядох. Дори оставих бележка, че ще ги платя. Не я ли намерихте?

— Не! Никаква бележка не открихме.

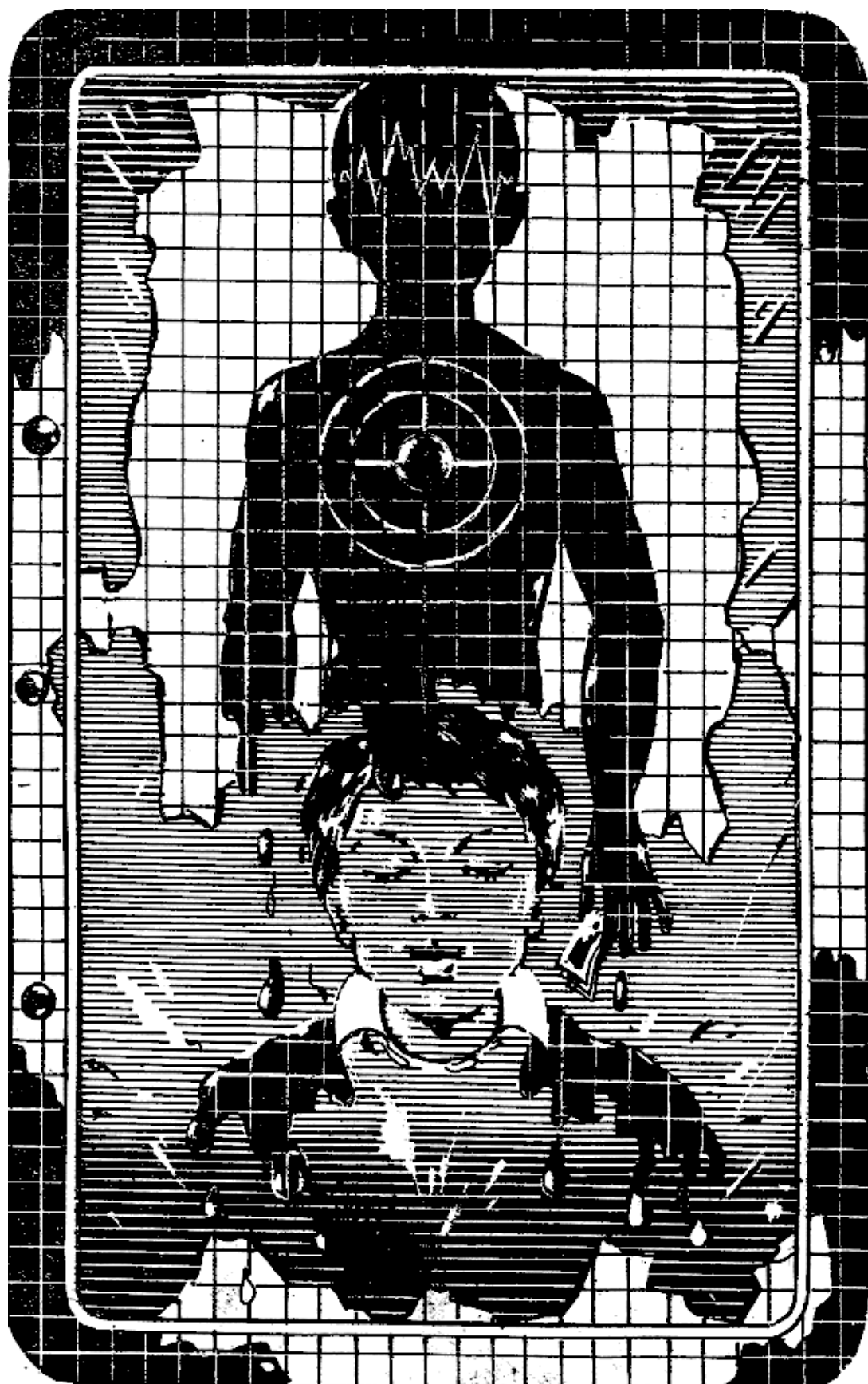
— Странно? — изненада се Венци. — Оставих я в лавката и я притиснах с едно шоколадче, за да не я отвее вятърът. Шоколадчетата и вафлите, които взех, струват осемдесет и шест стотинки. Ще ги дам още днес на лавкаджийката. И счупеното стъкло ще платя.

— Защо лъжеш, бе? — обади се Минчо Пиронков. — Искаш друг да натопиш, така ли?

— Не лъжа! Това е самата истина.

— Тихо! — скара се майор Антонов. — Значи отричаш да си извършил кражбата?

— Каквото бях извършил, аз го казах — отвърна Венци и като помисли малко, добави: — Та разсъдете сами, ако бях ограбил лавката, отдавна да съм офейкал и нямаше да ме сварите как спя...

Сред насъбраните хора отново настъпи оживление.

— Значи е спал? — изненада се някой.

— Да! Защото бях уморен — потвърди Венци. — Петьо, Живко и Боби могат да кажат защо съм се чувствувал уморен. Разпитайте ги.

— В милицията ще ги разпитае! — прекъсна го Антонов. Поведението на момчето му хареса. Стори му се, че отнякъде го познава. Очите му гледаха открито и прямо. Пък и в думите му имаше логика. А държанието му не беше държание на престъпник. И все пак...

— Да го претърсим, другарю майор! — предложи по-ниският милиционер.

— Претърсете ме! — с готовност отвърна Венци, вперил очи в Петьо. — Ако откриете повече от пет стотинки у мен, съгласен съм да ме вкарате в затвора. Без съд и присъда! На бесилото ме окачете!

Чул тези думи, които изразяваха такава увереност, Дребосъка потрепери от уплаха: „Ами ако Венци е успял да укрие парите и предметите? Значи ме е забелязал и се е преструвал на заспал. Как ме гледа само!!!“

— Голям залък хапни, голяма дума не казвай! — злобно подхвърли Пиронков.

— А вие откъде сте толкова сигурен, че ще открият нещо у мен? — срязва го Венци.

— То си личи...

— Другарю майор — не можа да издържи Донева, — аз му вярвам. Това е Венцислав Боянов. Един от най-добрите ми ученици.

— Гражданко, много ви моля да не ми пречите! — строго я упрекна Антонов. — Тези показания ще дадете в милицията, когато ви повикаме.

После се обърна към милиционерите:

— Обискирайте го!

— Слушаме! — отдадоха чест униформените милиционери.

Единият от тях започна да претърсва дрехите на Венци, а другият бръкна в ученическата му чанта. И пред смаяните очи на насъбраните хора и двамата измъкнаха пълни шепи с банкноти, а от найлоновото пликче се разсипаха и започнаха да се търкалят по пода монети...

— А-а-а-а! — изреваха мнозина. — Пари!

Донева закри лицето си с ръце.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

ЛЕКА НОЩ, ДРУГАРЮ СЛЕДОВАТЕЛ!

Никак не е приятно да се ровиш в задния двор на обществото. И да го чистиш от мръсотиите, които понякога можеха да създадат превратна представа за новия живот. Някога, когато още нямаше машини за миене на улиците, майор Антонов, който по това време беше студент в юридическия факултет, често срещаше онези възрастни хора с големите метли, дето сутрин, преди още да се е събудил градът, метяха улиците и площадите от боклуците и наслоената прах. Около тях се вдигаше такъв прахоляк, че той минаваше по-далече, за да не си изцапа дрехите и да не го гълта.

Тогава си мислеше, че няма по-неприятна професия от тази на уличните метачи. Наистина, благодарение на тях градът ставаше почист и приветлив, но прахта сякаш си отмъщаваше — полепваше по дрехите им, промъкваше се в пазвите им, дереше гърлата им и се утаяваше някъде в дробовете им. Те кашляха непрекъснато и се връщаха у дома посивели и грохнали, замърсени и съсипани.

Не приличаше ли и неговата професия на работата на някогашните метачи? Ето, той е призван да чисти обществото от духовната смет, но нима и тя не му отмъщава по свой начин? Не отравя ли радостта му, не убива ли бавно вярата му в доброто и в хората? И няма ли опасност след някоя и друга година да вижда във всеки човек, ако не действащ, то поне потенциален престъпник? Особено тежко му ставаше, когато отделни хора, заразени от бацила на аморалността, поради своята ловкост успяваха да се промъкнат през отворените вратички на закона. Такива хора според него бяха най-опасни.

Дълъг, сложен и противоречив път измина майор Антонов като следовател. Когато за пръв път го назначиха на тази длъжност — току-що завършил юридическото си образование с пълно отличие, минал през офицерската школа и специалната школа на МВР, все още лейтенант, — той беше твърде самоуверен. Тогава не познаваше добре психологията на малолетните и непълнолетни престъпници и не

всякога умееше да отсее зърното от плявата. Дори допускаше фатални грешки, от които по-късно се срамуваше.

Никога няма да забрави как една вечер, когато се разхождаше из парка, го сепна приятен женски глас:

— Добър вечер, другарю следовател!

Повдигна глава. Пред него стоеше красива и добре облечена жена, която тикаше детска количка — в нея, потънало в пухени дрешки, се усмихваше розово бебе. Мургавото лице на жената му се стори познато, но не можеше да си спомни къде го е виждал.

— Добър вечер! — отвърна ѝ Антонов. — Май се познаваме, но не мога да си спомня откъде.

— Изглежда сте ме забравили? — усмихна се младата майка и две трапчинки се появиха на бузите ѝ. — Е, естествено, не сте длъжен да помните всички. Но аз ви запомних за цял живот.

Следователят се взря внимателно в лицето на жената и може би гласът ѝ, който почти не беше се променил, му помогна да я познае.

— Лидия! — възкликна Антонов. — Ти ли си?

И през съзнанието му мина една заплетена история, която го препъна и стана причина да претърпи първото си поражение. Ставаше въпрос за някаква кражба на ценности, която според показанията на призованите свидетели и събраните „доказателства“ бе извършена от нея. Уликите бяха толкова солидни, а свидетелските показания — необорими, че той без всякакво угрисение на съвестта приключи набързо следствието и предаде Лидия в ръцете на прокуратурата и съда.

— Да, аз съм! — прекъсна мислите му красивата млада жена. — Значи, все пак си спомнихте?

— Разбира се! Такива неща, трудно се забравят — смутено отвърна Антонов. — Ти беше момичето, което беше извършило...

— Което не беше извършило нищо лошо! — прекъснато тя. — Но вие повярвахте на лъжесвидетелите, които ме мразеха, и на „фактите“... А „фактите“ бяха против мен и поради моята наивност не успях да докажа невинността си...

— Възможно е! Възможно е! — набързо смотолеви Антонов — Стават грешки...

— Да, но тази грешка ми коства две години, прекарани в ТВУ — прекъсна го жената. — Отдавна мечтаех да ви срещна и да ви

попитам...

— Какво?

— Как спяхте онази нощ?

— Коя?

— Когато ме осъдиха... Спяхте ли спокойно? — погледна го в очите Лидия. — Не изпитвахте ли угризение на съвестта, че погубвате една младост?

— Но аз не съм те осъдил, Лидия! — опита да се оправдае Антонов.

— Естествено! — засече го тя. — Но вие подведохте съда с логично изграденото си, но невярно обвинение. Пък и тогава съдът нямаше кураж да се противопоставя на следователите. А аз няхах силни хора, които да ме подкрепят. Нямаше кой да се застъпи за мен и да докаже невинността ми.

Антонов наведе глава и нищо не каза. Всъщност той нямаше какво да й отговори, защото по-късно истината бе излязла наяве. Хваната по друг повод, истинската крадла си призна и тази вина. Но твърде късно.

— Вие какво? Май не трябваше да ви напомням това? — усмихна се младата жена, почувствувала неловкото положение, в което го беше поставила, и реши да смекчи първоначалната острота на обвинението си. — Все пак аз съм ви благодарна...

— За какво? — тъжна гримаса се изписа на лицето на Антонов. — За прекараните две години в ТВУ ли?

— За горчивата чаша, която изпих — поясни Лидия. — Сега вече имам имунитет, макар и твърде скъпо заплатен...

— А кое те спаси от озлоблението? — прекъсна я Антонов. — От озлоблението към мен, към обществото, както обикновено става в такива случаи?

— Трудно ми е да преценя — замислено отвърна Лидия. — Отначало бях почнала да се озлобявам. И ако бях отишла до края, злобата можеше да отрови душата ми за цял живот. Само една крачка ме делеше от пълното озлобление. Една крачка, която, ако бях направила, щях да премина границата, отделяща добрите от лошите хора...

— Все пак някой ти е помогнал?

— Да, прав сте! — сериозно каза майката. — Един младеж. Той ми върна вярата в доброто и в хората, която бях започнала да губя.

— Тогава поздрави съпруга си от мен — повдигна глава Антонов. — И му предай хиляди благодарности.

— Ще му предам — отвърна с усмивка жената. — А сега лека нощ, другарю следовател!

Той дълго гледа след нея. И макар да беше минало доста време от някогашната му грешка, му стана чоглаво — все пак неприятно е да срещаш хора, на които си причинил злина, та макар и поради недоглеждане...

От тази среща изтече доста време, но Антонов запомни разговора за цял живот. Минал през не една грешка, следователят натрупа ценен опит, придоби така наречената професионална интуиция, която много рядко можеше да го подведе.

През това време го сполетя и голямото нещастие. По вина на една млада и неопитна лекарка първото му дете заболя от детски паралич. Не можа да проходи, не се научи да говори. Купиха му специална количка, с която го изкарваха на въздух и слънце през топлите дни. Къде ли не го водиха, какви ли видни специалисти, все светили на науката, не го гледаха, какви ли лечения не проведоха, но уви, първоначалната грешка се оказа непоправима. Жена му изсъхна, заприлича на вейка, изплака очите си от мъка...

Тази лична драма на бащата Антонов, от една страна, го направи по-човечен и засили любовта му към нещастните и често изоставени на произвола на съдбата малчугани, а от друга — му послужи като сериозен, скъпо заплатен урок. Та нали и неговата работа беше сходна с лекарската професия? Той лекуваше децата и юношите от нравствената поквара, предадена им по невидими пътища от възрастните. Понякога една грешка, допусната от недоглеждане към някой малолетен, можеше да се окаже фатална като грешката на младата и неопитна лекарка, превърнала първородния му син в инвалид за цял живот. А неговите грешки можеха да създадат духовни инвалиди, нравствени изроди, твърде опасни за здравата част на обществото. Озлоблението често убива съвестта у човека, а човек без съвест е способен на всякакво престъпление.

Ето защо сега се отнесе така сериозно към престъплението, извършено от Венци. На пръв поглед то беше напълно изяснено и като

че ли отпадаха всички въпросителни. Още повече, самият подследствен след двудневно повтаряне на версията, която за първи път им бе казал в училището, на третия ден сам я отрече и всичко си призна. И то без да бъде упражнявано някакво насилие върху съвестта му — нито физическо, нито морално. Просто един ден, без някой да го вика, сам помоли да бъде приет от майор Антонов.

— Заповядай! — посочи му един стол следователят. — Слушам те!

И Венци започна. Не се наложи да го подканя. Най-напред се извини за проявеното упорство, което сторил от глупост, тъй като веднъж излъгал в гимназията, а там излъгал, защото бил съвсем сънен и шокиран от внезапното му залавяне. И после всичко си призна. Самопризнанието му приличаше на монолог от трагична пиеса, на дълбока и искрена изповед, прекъсвана само от време на време от въпросите на следователя, на които Венци отговаряше кратко и ясно.

След откровената си устна изповед Венци написа и най-подробни писмени показания, в тях честно и самокритично обясняваше кое и защо го е подтикнало към грабежа, с каква цел и как го е извършил. В обясненията му имаше желязна логика, с характерните за тази възраст трагикомични криволичения. Но това правеше логиката му още по-убедителна. Тук споменаваха и за скачането от люлките, и за падането си в кладенеца, и за невероятното си пътуване с товарния влак — факти, които бяха потвърдени и от редица свидетелски показания. Всичко това той вършел последователно, методично, с някакво настървение и дяволска упоритост, стигаща понякога до такива рискове, че в отделни случаи животът му висял на косъм.

Но една от най-важните точки от предварително набелязаната програма още не бил изпълнил, а това му давало основание да мисли, че не е успял да прогони страха от себе си. Тази точка предвиждала да извърши нещо по-значително, за което да се заговори из целия град, за да види дали няма да се изплаши от общественото освиркване и заслуженото наказание. Естествено, че това предизвикателство трябвало да представлява някакво престъпление, но още не бил решил какво да бъде то. Хрумването да извърши въпросния грабеж му дошло случайно на ум, когато баща му го изгонил от дома и отишъл да спи в училището.

На този пункт от показанията му майор Антонов обърна най-голямо внимание. Той повдигна глава и го попита:

— Би ли извършил друго престъпление, ако бе попаднал при други обстоятелства?

— Да! — отвърна Венци.

Следователят го погледна право в очите, но Венци издържа погледа му.

Такова самообвинение той чуваше за първи път.

По-нататък в писмените си показания Венци обясняваше, че разбил лавката, ограбил парите й другите предмети, които изобщо не му били нужни, взел ги просто така, заради самото престъпление.

Това беше най-оригиналното самопризнание на един непълнолетен, който по природа не е престъпник, а извършва престъпление с експериментална цел, за да провери доколко е успял да прогони страха от себе си. Всички в Районното управление бяха доволни от показанията на гимназиста — до голяма степен те отразяваха наистина един хлапашки манталитет. Отначало и майор Антонов им повярва и въздъхна с облекчение. Най-сетне реши трудния ребус, излезе от лабиринта, който имаше вход, а като че ли нямаше никакъв изход. Колегите му го поздравяваха с успеха, но той не се радваше, отново и отново препрочиташе показанията на Венци и продължаваше да разпитва все нови и нови свидетели.

Професионалната му интуиция подсказваше, че нещо не е наред, че нещо куца, но какво точно, не можа да са обясни веднага. Всичко бе изяснено някак си много логично и точно, за да бъде вярно. Винаги прекалената яснота го плашеше. Не случайно майор Антонов обичаше да подхвърля на колегите си: „Да те пази бог от хора, на които всичко им е ясно!“ Ако по-рано се мъчеше да разшифрова онова, което бяха казали и подследственият Венцислав, и свидетелите, сега повече го интересуваше неказаното, премълчаното. Опитваше се да си припомни изражението на лицата, тайнствения език на мимиките и гримасите, на усмивките и погледите, всичко, което по един особен начин изразяваше невидимата човешка душевност, заключените мисли и чувства в сърцата и главите на разпитаните. И неусетно и смътно започна да долавя някаква пукнатина, както в устните, така и в писмените показания на Венци и многобройните свидетели. От всички най-много го заинтересуваха показанията на Петьо — този дребосък с мише лице, чийто баща наистина изплащаше чужди грехове и собствената си наивност в затвора.

Уж имаше плътно покритие между отделните показания, въпреки някои нюанси — дребни и незначителни, — които му даваха основание да направи окончателно заключение и да изпрати виновника в районната прокуратура, и в същото време съществуваше една мъничка пукнатина, която майор Антонов навреме забеляза.

Ако този случай му беше попаднал в началото на следователската му кариера, навярно, без много да се замисли, би теглил една резолюция и Венци щеше да се озове в някое ТВУ, ако не за повече, то поне за една-две години. И току-виж там попаднал на „хора“ и станал престъпник. Така той, майор Антонов, щеше да унищожи отличника, кумира на Х^г клас.

А заслужаваше ли Венци такава участ? С малки изключения почти всички го обрисуваха като изключително честен и принципен, със силно развито чувство за справедливост, с отзивчиво сърце, готов да даде живота си за приятеля. Колкото и да беше логично обяснението му, че ограбвайки лавката искал да провери дали е преодолял наследствената страхопъзльовщина на баща си — това противоречеше на самата му същност, на ценностната му ориентация. Първоначалните показания на подследствения, че е разбил лавката, защото бил гладен и си взел само пет шоколадчета и четири вафлички, като е оставил

бележка, че ще заплати стойността им, му се струваха много по-правдиви и присъщи на характера и моралния облик на гимназиста. Още повече, че Венци, според показанията на много ученици, имал за идеал вуйчо си Радивой, на когото подражавал. А майор Антонов не само беше слушал за легендарните подвизи на партизанския командир, но и лично го познаваше. Това беше наистина един изключителен човек, запазил чистотата на своята младост и верността си към идеалите, за които сам бе проливал кръвта си. Такива хора бяха като живи реликви в нашия живот, достойни да им свалиш, шапка и да им кажеш: „Благодарим ви, че съществувате на този свят, за да има кой да крепи вратата на хората!“.

Не, племенникът на Радивой, който досега нямаше нито една неетична проява, склонен по-скоро към фанатизъм, отколкото към подлост, не е способен на такъв безсмислен грабеж. Очевидно той е направил тези самопризнания, подтикван от хлапешка гордост и оскърбено честолюбие, че не му повярваха още в началото.

Тези разсъждения на майор Антонов бяха потвърдени и от резултатите от експертизата, които малко позакъсняха. Оказа се, че върху нито един шоколад и върху нито една банкнота не бяха намерени отпечатъци от пръстите на Венци. Изобщо нямаше каквито и да било отпечатъци от пръсти, което показваше, че крадецът е пипал с ръкавици, а те не бяха открити сред вещите на Венци. Освен това майорът откри и едно друго противоречие. Лавкаджийката твърдеше, че е оставила една сума в чекмеджето, а намерените у Венци пари бяха с около 20 лева по-малко. Къде бяха изчезнали тези 20 лева, след като Венци изобщо не беше излизал от училището? Липсваха и малка част шоколади. Кой може да ги е взел?

Очевидно Венци не е главният престъпник, а нечия жертва. Той е извършил това, което си призна още в началото, а някой го е следил, вървял е, дето се вика, по стъпките му, възползувал се е от разбитото стъкло, ограбил е лавката, после, като е разбрал, че умореният юноша спи, е напъхал всичко в чантата и джобовете му, а за себе си е задържал тези 20 лева и е изял част от шоколадите. Вероятно кражбата е извършена от човек, който е искал да злепостави Венци. Но кой е той и защо му е нужно всичко това? Не е ли това онзи „загрижен гражданин“, който пръв им се обади по телефона? Само че анонимно. А защо анонимно? Защо не си каза името? „Кой сте вие?“ — бе го

попитал Антонов. „Един загрижен гражданин!“ — гласеше отговорът. „А името ви?“ „Не мога да го кажа“. „Защо?“ „Имам си съображения. Страх ме е от отмъщението на крадеца!“ „Обещавам да запазя името ви в пълна тайна“ — бе му заявил майор Антонов, но никой не му отговори. Загриженият гражданин вече бе затворил слушалката. По всичко личеше, че този човек е бил заинтересован Венци да бъде изключен от училище и осъден. Сигурно е искал да му отмъсти за нещо. Но за какво?

Ако през това време Михаил Бенчев не беше задържан и осъден за грабеж на спестовната каса, щеше да се усъмни в него. Но Жирафа се намираше на стотици километри от техния град и през същото денонощие изобщо не бе напускал Трудово-възпитателното училище. Следователно би трябвало да бъде изключен като възможен вариант. Тогава кой? Вероятно някой озлобен срещу Венци ученик, който му завижда за нещо, намразил го е и е решил да му напакости?

Така по пътя на логиката майор Антонов се беше доближил до истината... Само дето не знаеше кой е този мръсник? А възможно ли е Венци да го знае и по свои съображения нарочно да прикрива името му? Но защо? С каква цел?

Измъчван от тези въпроси, които му пречеха да спи, Антонов реши да проведе още един разговор с момчето.

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

ПРИЯТЕЛ В НУЖДА СЕ ПОЗНАВА

Беше около 10 часа преди обед. Майор Антонов седеше в кабинета си, надвесен над набъбналата папка на Венцислав Боянов. Той прочете и последните страници и тъкмо се канеше да го повика при себе си, когато на вратата се почука.

— Да! — повдигна глава следователят.

Влезе един милиционер, който се изпъна и отдаде чест:

— Другарю майор, при вас иска да влезе Силвия Добрева. Да я пусна ли?

— Силвия Добрева? — изненада се Антонов. — За какво ме търси?

— Съвсем не зная — отвърна милиционерът. — Иска да ви види. Имала да ви съобщи нещо много важно.

— Добре, нека влезе!

Милиционерът тракна токове, направи кръгом и излезе.

Докато я чакаше, майорът си припомни случая около запетайката, която тя беше написала в дневника, и фаталните последствия от нея. Припомни си за колата на баща ѝ, цялата нашарена със стотици запетайки, за задържането на Боби и Живко и за странното ходатайство на професор Добрев да бъдат освободени злосторниците. Отначало не можа да се досети за истинските причини за благородната постъпка на професора, която противоречеше на яростта му при тяхното залавяне. Едва по-късно научи, че Силвия го е накарала да отиде в Районното управление. Кой знае защо, но професор Добрев никак не му хареса. Може би защото професорът се държеше някак отвисоко, сякаш правеше голямо благодеяние на двете настръхнали като зверчета и озлобени момчета, станали жертва на подлата постъпка на дъщеря му. В този момент майор Антонов се беше озлобил не само срещу професор Добрев, но и срещу Силвия, която си представяше като някаква лигла, разглежена от състоятелните си родители.

Впоследствие обаче се оказа, че момичето е свястно, и запетайката, която беше първото ѝ прегрешение, наистина изигра фатална роля в живота ѝ.

И сега внезапното ѝ появяване много го изненада. Защо искаше да се срещне с него? Какво можеше да му каже? Очевидно нещо, свързано с Венци, който имаше известна вина за нейното бягство от града. Тази своя вина той преувеличаваше. Но дали Силвия знаеше наистина нещо ново, което щеше да хвърли допълнителна светлина върху извършения грабеж?

Докато мислеше за всичко това, на вратата леко се почука.

— Да, влезте! — сепна се майор Антонов.

В кабинета влезе Силвия, придружена от един милиционер. Следователят никога не беше я виждал, но я позна по снимката, която поиска от родителите ѝ и която предаде в редакцията на местния вестник за публикуване, когато беше изчезнала.

Момичето беше много по-красиво, отколкото изглеждаше на снимката, правена преди една година — на снимката имаше нещо детско в образа ѝ. А сега пред него се изправи млада и красива девойка с разкошни черни коси, с мургаво, леко загоряло лице, с дълбоки черни очи, осеяни със златни точки като нощно небе.

— Другарю майор — вдигна ръка към шапката си милиционерът, — това е Силвия Добрева, която иска да приказва с вас. Свободен ли съм?

— Свободен си! — кимна му следователят и се обърна към младата си гостенка. — Заповядайте! Седнете!

Стана и ѝ предложи едно кресло, разположено срещу бюрото му.

— Мерси! — пропя момичето с кадифения си глас и седна.

— Е, слушам ви! — усмихна се Антонов и също седна. — Не съм ви виждал никога, но веднага ви познах. Вие вероятно искате да кажете нещо за Венцислав Боянов, нали?

— Да! — твърдо отвърна момичето и стана от креслото.

— Но защо ставате? — каза майорът. — Можете да говорите и седнала. Тук не се намирате на изпит пред своите учители. Още повече, че вие сама сте пожелала да дойдете.

Силвия отново седна.

— Аз дойдох, за да ви кажа какво мисля за арестуването на Венци... — започна самоуверено Силвия.

— Това много ли е важно за следствието? — прекъсна я Антонов.

— Да! — отвърна доброволната свидетелка. — Защото мисля, че аз най-добре го познавам...

— Сигурна ли сте в това?

— Да!

— А знаете ли какво е извършил?

— Зная!

— Тогава?

— Но аз гарантирам за него — развълнувано и задъхано заговори Силвия, бързо и нервно, сякаш се страхуваше да не я прекъснат отново. — Той не може да бъде крадец! Той е толкова чист и романтичен, че това е абсурдно...

— Вярвам ви, ала Венци сам си призна.

— Той е направил това от гордост — отвърна ученичката. — От накърнено честолюбие, че не сте му повярвали в първия момент. Това, което ви е казал още тогава, в училището, то е вярното. Другото...

— С какво ще го докажете?

— Със сърцето си!

— Със сърцето? — засмя се Антонов. — Сърцето играе твърде важна роля в любовта, но не струва пет пари като доказателство.

— Но Венци не е престъпник, разбирате ли? — Силвия изрече тези думи с такава увереност, с такъв глас, сякаш беше готова да се разплаче, ако не ѝ повярват. — Той не е способен да извърши кражба!

— И все пак е извършил — забеляза Антонов. — Дори да вземем за чиста монета първоначалната му версия.

— Това е съвсем друго нещо. То не е кражба.

— А какво е? Нали е взел пет шоколадчета и четири вафли?

— Но е оставил бележка, че ще ги плати...

— А къде е бележката? — попита следователят, като се любуваше на момичето, което така наивно и самоотвержено защищаваше приятеля си. — От нея не открихме ни следа...

— Защото истинският крадец я е унищожил!

— Вие знаете ли кой е той?

— Не!

— Ами тогава?

— Но се досещам...

— Кой?

— Петьо! — твърдо каза Силвия и погледна следователя в очите.

— Кой Петьо? А, онзи дребосък с мишето лице ли? — досети се Антонов. — Да, спомням си, разпитвах го, но той отрече. Вие защо сте толкова уверена, че е той?

— Интуицията ми подсказва — отвърна гимназистката. — Той е искал да zlepостави Венци.

— Че защо? Та те са приятели, доколкото разбрах — забеляза следователят. — Венци изобщо не го подозира.

— Венци не знае нищо. Но аз зная...

— Какво знаете?

— Че Петьо не го обича.

— Откъде сте толкова сигурна в това?

— Получих писмо от него.

— От кого? От Петьо ли? — изненада се следователят.

— Да, от Петьо.

— Интересно! — замислено каза Антонов. — И какво ви пише?

— Че ме обичал... — изчерви се момичето. — И е написал куп гадости срещу Венци. От което се досетих, че ме ревнува от него.

— Какви гадости?

— Че Венци бил обзет от някакво безумие... — задъхано отговори Силвия. — Страдал от някаква мания да стане бъдещия спасител на човечеството и се канел да разбие стрелковия клуб на ДОСО и да открадне оръжие, което му било нужно... Разбира се, аз не му повярвах и му отговорих, че това е гадна клевета.

И Силвия му разказа всичко, което ѝ беше написал Петьо. Всъщност той ѝ бе написал за идеята, която занимаваше Венци напоследък, само че изопачена, показана като в криво огледало, окарикатурена. Чак тогава тя се досетила, че Петьо е озлобен към Венци не само от ревност към нея, но и от нещо друго.

— От какво? — прекъсна монолога ѝ майор Антонов.

— От покровителственото отношение на Венци към него, което засилва чувството му за малоценност — отвърна Силвия. — Венци не веднъж го е спасявал от несправедливи нападки и злобен присмех, без да се досеща, че така изостря озлоблението на този дребосък.

Майор Антонов я слушаше внимателно. Момичето се оказа поумно, отколкото беше предполагал. И на него Петьо му беше направил

неприятно впечатление, но той не обичаше да се поддава на симпатиите и антипатиите си. Следователят трябва да бъде безпристрастен търсач на истината, която да докаже с факти и документи, а не с емоции. В случая чувствата могат да се окажат много лош съветник. А Силвия разполагаше с един много важен документ.

— Писмото в тебе ли е?

— Не! — смутено отвърна тя.

— А къде е?

— Скъсах го!

„Глупачка!“ — искаше да изкрещи майор Антонов, но се овладя.

— Защо го скъсахте?

— Защото не можех да държа в себе си такава мерзост! — отвърна му Силвия. — Когато го прочетох, имах усещането, че държа в ръцете си гъсеница.

— Жалко! — въздъхна майор Антонов. — Ти си унищожила единствения ценен документ, с който можех да притисна Петьо до стената.

— Аз не знаех тогава, че ще ми потрябва — наведе виновно глава Силвия. — Не съм допускала, че е можал да стигне до там в озлоблението си срещу Венци...

Лицето ѝ имаше толкова съкрушен вид, че Антонов побърза да я успокои:

— Нищо! — каза следователят. — Все пак съм ви много благодарен и за това, което ми казахте.

После я помоли да почака малко в съседната стая, тъй като искал да поговори насаме с Венци.

Без да чака ново подканяне, Силвия излезе от кабинета му.

Майор Антонов нареди да въведат Венцислав Боянов.

Венци влезе и застана право срещу бюрото на следователя.

— Защо не седнеш? — посочи му стол Антонов.

— Благодаря! — отвърна гимназистът. — Ще постоя прав. За какво ме викате?

— За да ти съобща една радостна вест — погледна го в очите следователят.

— Каква вест?

— Свободен си!

Венци го погледна учудено, сякаш не беше чул думите му.

— От днес си свободен! — повтори Антонов.

— Как така свободен? — не повярва Венци. — Какво означава това?

— Че можеш да си отидеш!

— Но това е... несправедливо! — възропта юношата.

— Кое?

— Че ме освобождавате!

— Престъплението ти не е от такъв характер, за да те предам на прокуратурата — каза Антонов. — Още повече, че парите и предметите са възстановени и върнати в лавката. Нанесените щети и разликата ще заплатиш на лавкаджийката...

— Как да не е? — прекъсна го гимназистът. — Та аз разбих и ограбих една лавка. Това малко ли е?

— Точно това не е доказано още — забеляза Антонов.

— Та нали аз си признах?

— Самопризнанието не е никакво доказателство, момче! — с назидателен тон произнесе следователят. — Аз не мога да допусна на моята съвест да тежи вината, че съм станал причина да осъдят невинен човек.

— Но аз не съм невинен! — упорствуваше Венци. — Аз наистина ограбих лавката!

— Ако ти я беше ограбил — усмихна се майорът, — щеше да оставиш следи от пръстите си по банкнотите и шоколадите. А експертизата не откри такива следи.

Венци се замисли и след малко вдигна глава:

— Аз пипах с ръкавици.

— А къде са те?

— Хвърлих ги през прозореца...

— Лъжеш! — засече го майор Антонов. — Въпреки щателната проверка не открихме никакви ръкавици. Освен това майка ти каза, че си загубил своите преди два месеца.

— Аз си бях купил нови, без тя да знае.

— Покажи ни ги! — погледна го Антонов. — И тогава окото ми няма да мигне, когато те предавам на прокуратурата.

— Сега вие лъжете! — язвително забеляза Венци. — И да ви покажа ръкавиците, вие ще измислите друг претекст, за да ме спасите.

— Защо?

— Заради вуйчо — мрачно забеляза юношата. — Нали народът е казал: „Който има вуйчо владика...

— ... поп ще стане!“ — довърши мисълта му следователят и се разсмя. — Само че, от тебе, мойто момче, поп не става...

— Ще стане! — закани се Венци и мрачно го погледна.

— Щом си толкова мераклия за ТВУ — бавно изрече Антонов, — като направиш някой по-голям гаф, ще те изпратим. Кое ТВУ предпочиташ?

— Все ми е едно!

— А-ха! Ясно! — Антонов го погледна с тъжна, бащинска усмивка. — Искаш да се махнеш от града, нали? От баща си, към когото не си много справедлив. Та той се съсипа около тебе...

— Оставете ме сам да преценя — прекъсна го юношата. — И защо ми натрапвате своето мнение?

— Никой не може да ти натрапва възгледите си — почти му се скара Антонов. — Но и ти не натрапвай своите на другите. И гледай малко по-весело на нещата! А сега една малка изненада...

Антонов стана и отвори вратата на съседната стая. В кабинета влезе Силвия.

Когато я съгледа, отначало Венци примижа, сякаш беше погледнал в слънцето, което можеше да го ослепи, а после тъжна усмивка се плъзна по устните му.

— Венци! — извика радостно момичето и тръгна засияло към объркания юноша.

— Силвия! — промълви смутено той и наведе очи.

И двамата си стиснаха ръцете, но не посмяха да се прегърнат пред очите на следователя.

— А сега марш навън! — с бащинска строгост изкомандува майор Антонов и понеже те го погледнаха изненадано, по-меко добави. — Да не ми пречите. Чакат ме още няколко подследствени.

След като се сбогуваха с него, Силвия и Венци излязоха заедно на улицата. Венци гледаше своята бивша съученичка, която още държеше ръката му, и просто не можеше да повярва на очите си. Беше станала още по-хубава.

— За колко време си тук? — попита я Венци.

— Само за днес! — отвърна Силвия. — Довечера си заминавам.

— Получи ли писмото ми?

— Да, нали затова съм тук — усмихна се момичето и още по-силно стисна ръката му, после сериозно добави: — Разбрах, че писмото ти е вик за помощ. А нали приятел в нужда се познава?

— У вас беше ли? — попита я Венци.

— Да! — с неохота отвърна Силвия.

— А вашите как те посрещнаха?

— С целувки и рози! — тъжно се усмихна момичето. И след малко добави: — Разиграха ми истински театър... Мама припадна. Баща ми се разкрещя — напоследък е станал много нервен, положението му в Института става напечено... Нарече ме неблагодарница и авантюристка. И накрая бяха готови да ми простят всичко, само да си остана при тях.

— А ти?

— Какво аз? — сопна се Силвия. — Заминавам. Реша ли нещо — край! Но какво си ме заразитвал като следовател? — внезапно избухна тя.

После млъкна. Венци също млъкеше. Вървяха смълчани и щастливи, че отново са заедно, сякаш никога не са се разделяли, сякаш всичко им беше ясно и нямаше какво да си кажат един на друг.

През това време насреща им се зададе Петьо. Като ги видя хванати за ръце, спря от изненада. Но те бяха толкова улисани в себе си, че дори не го забелязаха.

Петьо бързо сви по първата пресечка, скри се зад зида и когато отминаха, дълго гледа след тях.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

ПАЗИ СЕ ОТ ДРЕБОСЪКА

Може би това беше най-щастливият ден в живота на Венци. След преживяното през последните дни и нощи, на него му се струваше, че това е един невероятен, фантастичен сън, от който скоро, съвсем скоро ще се събуди и отново ще се върне към мрачната действителност. До него беше Силвия, той държеше топлата ѝ длан, а можеше, ако пожелае, и да я прегърне, дори да я целуне по нежните устни, завършващи с трапчинка в ъглите. Точно тези трапчинки най-много го примамваха. Струваше му се, че същото желание е изписано и в нейните очи. Но не бързаше. Искаше да продължи този хубав сън и наладата от нейното присъствие, защото в килията наистина беше започнал да я сънува. Дори когато го разпитваше майор Антонов, той пак си мислеше за Силвия. И сякаш отговорите му диктуваше тя. Искаше му се да е доволна от поведението му, да не го сметне за страхливец.

В предварителния арест толкова много бе мечтал за тази среща, че сега се страхуваше да не пропъди момичето с някой непредпазлив жест или изтървана дума. А в речника му вече се бяха появили неприлични за ухото ѝ жаргонни изрази и по това как Силвия го поглеждаше с укор и недоумение се досещаше, че не бива да ги употребява. А тя си беше все същата и същевременно твърде променена. Сега му изглеждаше и по-хубава, и по-умна, и по-интересна и което е много важно, по-добра и човечна.

Те пресичаха като замаяни улица след улица, влизаха в кафенета и сладкарници, пиеха кока-кола и швепс, ядяха различно оцветен сладолед. Срещаха забързани хора, познати и непознати. Край тях профучаваха коли, мяркаха се бляскави витрини на книжарници и магазини, малки спретнати павилиончета, жилищни блокове и още неразрушени къщички, чуваха се подвиквания на майки, гълчава на дечурлига, някои ги поглеждаха многозначително, други с усмивка, но нищо не беше в състояние да помрачи празничното им настроение.

Колко време са се лутали из града не помнеха, трудно им бе да кажат и в колко сладкарници бяха влизали, и колко сладоледа изядоха. Най-сетне неусетно и за самите тях се бяха озовали на същото малко мостче, на което някога се бяха срещнали, и се облегнаха на перилата. Под мостчето все така течаха бистрите води на ручея, който извираше някъде под върха от едно изворче. Той се спускаше по стръмния хълм и се губеше далече в полето, където се сливаше с други ручейчета в голяма река, която бавно и успокоено се отправяше към морето.

Не приличаше ли и човешкият живот на един планински ручей, който отначало тече немирно по склона, скача от камък на камък, бърбри непрестанно и весело, докато стигне в равнината и се превърне в дълбока и пълноводна река, укротена в своето корито, която само при силни поройни дъждове излиза от бреговете си и залива поля и градини. Но това се случва твърде рядко. Обикновено спокойна и умъдряла, реката стига морето, образувано от много реки като нея. Но странно, там, същите води сякаш отново си спомнят своята младост, планинското си начало и започват да се блъскат в скалистите брегове, закопнели отново да се върнат в планината при извора на своето детство.

И двамата бяха ходили на море и си представяха как то бучи и реве, как вълните му яростно се блъскат в бреговете. Ала напразно. Морето приличаше на огромен звяр, заключен в грамадна клетка, и колкото и да ревеше и да се блъскаше, не можеше да избяга от нея. Само някои по-буйни вълни успяваха да нахлуят на плажа и да измокрят напечения от слънцето пясък. После някаква странна, невидима сила ги дърпаше навътре и те, укротени отново, се връщаха в гълбините, стенойки от безсилие. А топлите лъчи на слънцето бързо изпиваха солената влага от пясъка и само пъстрите раковини и миди отбелязваха като чудна шевица границата, до която са стигали вълните, и напомняха, че морето само за минута е успяло да завоюва една мъничка победа. Но и при тази победа, вместо да спечели, то бе загубило нещо от себе си. Палави деца се втурваха по крайбрежието с безгрижна и весела гълчава, радваха се на чудните подаръци, изхвърлени от морето за тях. И се надпреварваха да събират раковини и миди, крещяха и пълнеха с тях найлоновите си торбички.

Колко раковини и миди бяха събирали някога Силвия и Венци в горещите юлски или августовски дни, прекарани в крайморските

пионерски лагери. И колко пясъчни дворци бяха построили с чудновати кули, с красиви украшения и подземни тунели, които морските вълни унищожаваша само с един замах.

Оттогава беше изтекла много вода, много снежни човеци се бяха раждали и умирали, много дървета бяха цъфтели и прецъфтявали... За всичко това мислеха сега някогашните деца, сетнешните пионери и днешните юноши Силвия и Венци.

Изведнъж Венци се сепна от унеса, съгледал близката круша, цялата отрупана с бели цветчета, сякаш беше облечена в булчинска рокля. По клоните ѝ кацаха и жужаха пчели, а бръмченето им сякаш се сливаше с монотонния шум на ручея.

— Гледай, крушата е цъфнала! — Венци дръпна Силвия за ръката и посочи дървото, чиято бяла корона грееше само на няколко метра от тях.

— Да! — прошепна Силвия. — Колко е красива в своята белота. И отново замълча.

— А помниш ли — прошепна Венци — как се срещнахме с тебе на същото това мостче?

Помня! — усмихна се Силвия. — Но ти не се досети, че тогава аз те мразех, че се плаших от тебе.

— Наистина ли? — изненада се Венци.

— Да! — каза Силвия. — Защото мислех, че ти си онзи тайнствен свидетел, който непрекъснато ме преследва и измъчва, който нарочно ми звъни по телефона, пуска някакъв магнетофонен запис и докато виках „Ало, ало“, казва с дебел и плътен глас: „АЗ ЗНАМ ВСИЧКО“! Да знаеш какъв кошмар беше това за мен...

— Но аз не бях ти се обаждал по телефона — прекъсна я Венци.

— Разбира се, че не си бил ти — отвърна замислена Силвия. — По-късно научих, че Жирафа ме е преследвал... Къде е той сега?

— В ТВУ — каза Венци. — С някаква банда разбил спестовната каса и я ограбили. Но онези излезли по-хитри и му дали той да носи парите...

— Страшен човек беше! — потръпна Силвия и се замисли за нещо. После се разсмя: — А помниш ли как тупах с крак на мостчето и как ти крещях да не ме мъчиш повече, а ти мигаше неразбиращо с очи. Защото наистина нищо не знаеше. Пък аз си бях внушила...

— Помня! — усмихна се Венци. — Тогава много ми се искаше да те утеша, но не знаех как, говорех някакви глупости... А така ми се искаше... Така ми се искаше...

— Какво? — погледна го Силвия.

Но Венци не посмя да ѝ отговори.

— Аз знам какво ти се е искало — усмихна се момичето.

— Не знаеш! — уверено рече гимназистът.

— Знам!

— Не знаеш!

— Знам!

— Е, добре, кажи ми тогава какво? — погледна я Венци.

— Да ме целунеш — прошепна Силвия. — Ето така...

И тя се притисна до него, повдигна се на пръсти и нежно го целуна. Венци искаше да я притисне още по-силно до гърдите си, но тя леко го отблъсна и побягна. Той хукна след нея. И след дълга гоненица по пъстрата поляна най-сетне я настигна, нежно я прегърна и я вдигна на ръце. А Силвия се сгуши до гърдите му.

— Ако ме изнесеш горе чак на върха, ще бъда твоя! — дяволито прошепна момичето. И добави: — Като в легендата.

Венци я погледна многозначително. Шегува ли се или говори сериозно?

Да, имаше такава легенда...

Някога живяла много красива и горда девойка и в нея били влюбени почти всички ергени от селото, защото едно време тук имало село, а не град като днешния. И тя от глезотия ли, от какво ли, един бог знае, казала:

— Който ме изнесе на върха, за него ще се ожения!

Погледнали ергените: върхът бил доста висок. И се отказали. Че тя била съкровище — в това никой не се съмнявал, — но кой можел да изнесе такова ценно съкровище на този висок и стръмен връх? Намерил се един смелчак, а сегашните млади хора го наричаха „ахмак“, който толкова много бил влюбен в нея, че казал:

— Аз ще те изнеса!

— Ти?! — погледнала недоверчиво красавицата. — Добре, опитай! Но чак на върха!

— Чак на върха! — като ехо отвърнал момъкът, взел я на ръце и се затичал нагоре по стръмното.

Останалите ергени гледали със завист как, притиснал скъпоценния товар до гърдите си, тича нагоре. Но колкото по-нагоре се изкачвал, толкова по-се задъхвал... Постепенно забавял крачките си. Накрая съвсем капнал, едва влачел крака. А върхът бил все още твърде далеч. Макар и бавно, той продължавал. И когато почти наближил върха, момъкът паднал заедно със скъпоценния си товар. Паднал и не станал повече. Казват, че сърцето му се пукнало. Според легендата там, дето се пукнало то, бликнал извор. И хората го кръстили „Момин извор“...

Този извор и сега съществуваше. От него именна извираше ручей, който се провираше под мостчето.

Венци си спомни легендата и също погледна Силвия в очите.

— Толкова ли си жестока?

— Ако ме обичаш, ще ме изнесеш! — усмихна се ученичката.

— Добре! — каза Венци и я понесе нагоре.

Но не тичаше като момъка от легендата, а вървеше бавно, като от време на време се навеждаше и я целуваше.

— Защо ме целуваш? — преструваше се на сърдита Силвия.

— За да отпия сили от теб — усмихна се Венци. — Иначе не бих издържал. Виж колко е висок върхът...

И отново, за кой ли път, я целуна по устните, но толкова продължително, че неусетно спря, а и тя беше забравила за какво я е взел на ръце...

Изведнъж Силвия се сепна и скочи на тревата.

— Голям дявол си! — закани му се тя. — Ти ме опи с целувките си, преди да сме изминали и една трета от пътя. А представям си какво би станало с мен, ако ти позволя да ме изкачиш чак на върха. Съвсем ще ме омаломощиш.

— Точно така е трябвало да постъпи героят на легендата — захили се Венци. — И тогава нямаше да се пукне сърцето му...

— Но и този ручей не би го имало — забеляза Силвия. — И тази легенда...

— Важното е, че теб те има — усмихна се Венци.

— Хитрец! — изплезил език Силвия и легнала на цветната поляна, загледана в бездънното синьо небе.

— Какво чисто синьо небе! — прошепна тя.

Венци също легна до нея, откъсна една маргаритка и започна да я гъделичка с цветето.

— Гъдел ме е! — отдръпна се тя, после се надигна на лакет и го погледна в очите: — Защо звездите не се виждат през деня?

— Защото е много светло — отвърна Венци. — Пречи им слънцето.

— Значи и ти си имал по-рано някое слънце, което ти е пречело да ме забележиш — замислено каза Силвия.

— Какво слънце?

— Някое момиче — загадъчно се усмихна гимназистката. — Може би Светла...

— Светла е влюбена в Боби.

— Време е вече да си вървя — каза Силвия. — Влакът ми тръгва след един час. Трябва да стигна навреме. Ще ме изпратиш ли до гарата?

— Що за въпрос? — възнегодува Венци.

Силвия скочи от тревата. По дрехите ѝ бяха полепнали цветенца и тревички. Венци също стана и започна да я чисти от тях.

— Жалко! — каза той.

— За какво?

— Че си отиваш... А така ми се иска да бъдем заедно... И никога да не се разделяме...

— Случва се хората да са един до друг, а всъщност не са.

— А когато са разделени, тогава са заедно, така ли!

— Да! — уверено отвърна Силвия. — Разстоянието ги сближава, а раздялата ги кара да мислят един за друг, да се търсят... Онова, което някога им се е струвало обикновено, делнично, при раздялата им изглежда красиво и незабравимо. И те закопняват отново да се видят.

— Значи, трябва да бъдем по-често разделени, за да не угасне никога обичта ни — това ли искаш да кажеш? — натъжи се Венци.

— Това! — разсмя се Силвия, като видя тъжната му физиономия. — Да знаеш колко си смешен сега!

— А ти колко си лоша!

— Аз съм много по-лоша, отколкото предполагаш — съвсем сериозно забеляза Силвия. — Ти още не си ме опознал. И по-добре никога да не ме опознаеш напълно.

— Защо?

— За да не престанеш да ме обичаш.

Те вече бяха тръгнали към гарата, хванати за ръце. И двамата мълчаха, всеки замислен за нещо свое.

— Познай за какво мисля? — погледна го Силвия.

— За Брадата! — отвърна Венци.

— Позна! Телепат! — разсмя се тя. — Но защо се нацупи?

— А ти да не искаш да се разпее сега?

— Че защо не?

— А за какво? — ревниво попита Венци. — Че Брадата е първият мъж, когото си целунала?

— О-хо! И това си научил. Кой ти го каза?

— Той!

— Негодник!

— Защо?

— Когато един мъж се хвали, че някоя жена го е целунала, значи е негодник.

— Нима това не е истина?

— Истина е. Но защо ще се хвали?

Настъпи неловко мълчание.

— Силвия — наруши мълчанието Венци, — Брадата също те обича...

— Някога! — отвърна тя. — Но не и сега.

— Защо?

— Защото твърде много е „поумнял“...

— Не те разбирам.

— Решил е да прави кариера — отвърна намръщено Силвия. — Вече е назначен за асистент в Института с посредничеството на Рони и за компенсация навярно ще се ожени за нея.

— За Рони? — изненада се Венци.

— Да, за Рони. Ти не знаеш ли това?

— Не! — отвърна гимназистът. — Пък и те не ме интересуват.

— А кой те интересува?

— Ти! И само ти! — Венци я погледна нежно и докосна косите ѝ с устните си.

Но Силвия се притисна до него и го целуна по устните, а когато той я обгърна с ръцете си, тя се изтръгна от прегръдките му:

— Ще изпусна влака!

И наистина до тръгването на влака оставаха само петнадесет минути, а разстоянието до гарата не беше малко. И те затичаха...

На перона пристигнаха с пет минути по-рано. Но от тичането и двамата бяха задъхани. Особено Силвия.

— Ох, душата ми излезе! — изохка тя и си пое дълбоко дъх. — Трябва вече да се качвам.

Тя се качи във влака и се настани до прозореца. В купето имаше още две момичета, които весело си приказваха.

Венци стоеше на перона и не откъсваше поглед от лицето на Силвия. Влакът бавно потегли.

— Пази се от Петьо! — изведнъж, ни в клин, ни в ръкав, се провикна Силвия.

— Защо?

— Много е подъл... Чу ли? — продължаваше да вика Силвия, провряла главата си през отворения прозорец. — Обещай ми, че ще се пазиш! Той те ненавижда!

Тя, изглежда, искаше да му каже още нещо, но влакът вече беше се отдалечил на такова разстояние, че Венци не можеше да я чуе. Той продължаваше да маха с ръка, докато и последният вагон не изчезна от погледа му.

Чак когато влакът се изгуби зад завоя, Венци се обърна и бавно потегли към града...

Издание:

Максим Асенов

Бомба със закъснител

Втора книга от трилогията „Победители на страха“

Първо издание

Редактор: Божанка Константинова

Художник: Красимира Димчевска

Художествен редактор: Йова Чолакова

Технически редактор Иван Андреев

Коректор: Виолета Славчева

Код 11 9537312311/6257-9-83

Националност българска. Дадена за набор 7.XI.1982. Подписана за печат на 18.I.1983. Излязла от печат на 25.II.1983. Изд. коли 11,34. Печатни коли 12. Формат 32/84/108. Тираж 44 115. Усл. изд. коли 10,28. Цена 0,70 лв.

Държавно издателство „Отечество“, София, бул. „Г. Трайков“ 2а,
1983

ДП „Димитър Найденов“, В. Търново

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.